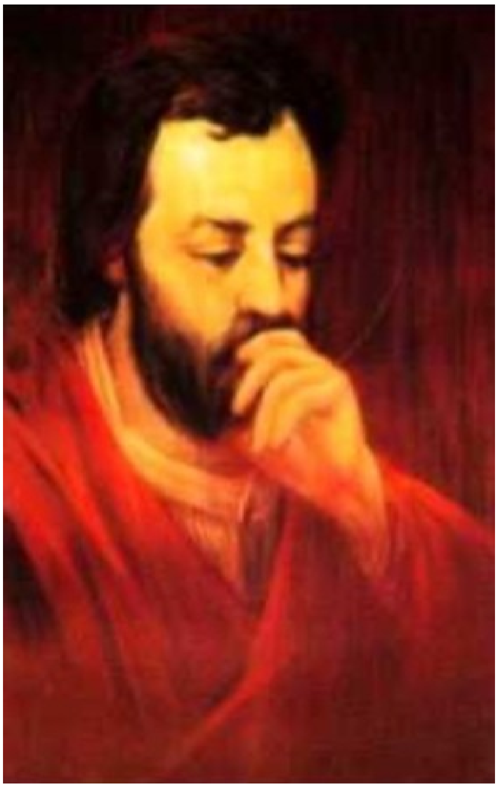

David Anhaght

Scholien des Nonnos zu fünf Reden des Gregor von Nazianz,

samt Fragmenten aus dem Liber de Causis.

Die armenische Handschrift Nr. 1775 der Ejmiatsiner Bibliothek

nach der Ausgabe von

Agop Manandian, Marburg 1903.

Unveränderter Reprint

mit einem Vorwort von

Eckhard Siemer

*

Liknon vom Stau Verlag
Goslar 2020

ISBN 978-3-98 13693-6-6

Titelbild : Das Bild zeigt den Neuplatoniker David Anhaght,
welcher im ausgehenden 5. - 6. Jh. n. Chr. blühte,
vermutlich 475 n.Chr. in Nergin, Provinz Taron geboren.
Bildquelle : H. Sedrakyan, Februar 2014

Diese Ausgabe befindet sich in

Allmende

this edition is given into public domain

gleiches gilt
für das hier reproduzierte Material

the used material below is in public domain too

Übersetzungen werden ausdrücklich begrüßt
Translations are welcome

Liknon vom Stau Verlag
Goslar

2020

Vorwort

Mir war es in diesem Jahr vergönnt, eine Epitome des chronologisch älteren Teiles der Dionysien des Nonnos von Panopolis zu veröffentlichen. In meinem Bemühen, die genauere Entstehungszeit und die tiefere Ursache zu erforschen, welche zur Entstehung der Dionysien führte, stieß ich auf die von Angelo Mai herausgegebenen Briefe des Nonnos von Panopolis an den heiligen Gregor von Nazianz, welche unter Einbeziehung der korrespondierenden Strafreden des Gregor wider Kaiser Julian tatsächlich eine genauere Bestimmung ermöglichten.[1] Allerdings bedurfte es zum Verständnis der Streitreden des Gregor von Nazianz wider Kaiser Julian Apostata noch des Misopogon, einer versöhnlichenden, aber belehrenden Rede, welche dieser dereinst bei seinem Auszug aus Antiochia am Orontes gehalten hatte. [2] Doch insgesamt ließ sich aus diesen beiden Briefen des Nonnos, sowie jener Rede des Kaisers und den Kampfreden des Gregor wider Kaiser Julian ein Bild zeichnen, anhand dessen die Ursache und der Zeitpunkt der Entstehung der ersten Konzeption der Dionysien sicher bestimmt werden konnte.

Nun begegnete mir während meiner Recherchen verschiedentlich der Hinweis curam egit Davidis bzw. Davidum scribit und ich wusste diese Angabe zunächst überhaupt nicht einzuordnen, da selbst das Lexikon von Werner Peek keine Nachricht von diesem bot. [3] Erst am Ende meiner Abhandlung über den Briefwechsel des Nonnos von Panopolis stieß ich schließlich anlässlich der Frage, wer die Verwirrung in den Büchern der Dionysien angerichtet habe, auf einen interessanten, von Joannes Sajdak veröffentlichten Aufsatz, welcher mir entscheidend weiterhelfen sollte. [4] Sajdak arbeitete in seinem Aufsatz anhand Tzetzes, Chiliades IX hist. 291 die Position heraus, dass unter den späteren byzantinischen Gelehrten häufig der 582 - 662 n. Chr. wirkende Theologe Maximus Confessor als der eigentliche Verfasser der Briefe an Gregor von Nazianz aufgefasst wurde. [5] So heißt es in der von Kiessling besorgten Ausgabe der Chiliades des Ioánnes Tzetzes : „Peri toy légontos chresmós tàs Thessalàstàs hippois mémentai mèn kai Máximos (Konfessor) historion tois lógois, as historias egrapse Gregórios ó megas.“ [6] Im Zusammenhang mit den byzantinischen Gelehrten nennt Sajdak nun aber zudem auch Agop Manandian, [7] welcher die armenischen Codices zu den Scholien des Nonnos von Panopolis veröffentlicht habe. Manandian wiederum nennt in dem Vorwort zu seiner Ausgabe den armenischen Philosophen David Anhaght als Verfasser der Abschrift der Scholien des Nonnos zu den Reden des Gregor von Nazianz. Dies ist deshalb bedeutend, weil David Anhaght in der Zeit um 475 geboren wurde und ein Schüler Olympiodors des Jüngeren war, welcher etwa um 500 - 570 lebte. [8] Daher konnte der besagte Maximus Confessor also nicht selbst der Verfasser der Briefe an den heiligen Gregor von Nazianz sein, wie Tzetzes sagt, denn als David Anhaght diese Scholien des Nonnos kopierte, lebte Maximus noch gar nicht. Dennoch wurden in die Handschrift des David später einzelne Fragmente aus dem Liber des Causis des Maximus eingefügt. Dies macht diese 1863 zunächst einmal von Karenian, dann 1903 erneut von Agop Manandian veröffentlichte Handschrift des David Anhaght so wertvoll, zumal Nonnos in dieser fünf statt nur vier Reden des Gregor kommentiert, was in ihrer Zahl selbst die zuletzt von Nimmo Smith besorgte Handschrift übertrifft, welche zudem der Auszüge aus dem Liber des Causis entbehrt.

---

1 Angelo Mai : Spicilegium Romanum, Tomus II, Romae 1839, pag. 374 - 387. Die Reden des Gregor von Nazianz wider Kaiser Julian finden sich bei : Philipp Haeuser : Leben und Werk des hl. Gregor von Nazianz. Des heiligen Bischofs Gregor von Nazianz Reden, München 1928.

2 Wright, Wilmer Cave : The Works of the Emperor Julian, Volume 2, London and Cambridge Massachusetts 1913, S. 305 - 373 : Ioulianos autokratoros Antiochikos he Misopogon.

3 Peek, Werner (Hrsg.) : Lexikon zu den Dionysiaka des Nonnos, 4 Teile, Halle, Berlin u. Hildesheim 1968 - 1975.

4 Sajdak, Joannes : Historia critica scholiastarum et commentatorum Gregorii Nazianzeni, Pars prima, De codicibus scholiastarum et commentatorum Gregorii Nazianzeni. In : Bulletin international de L' Académie des Sciences de Cracovie, No. 7 et 8, Juillet - Octobre 1912, Krakau 1912, S. 68 - 72.

5 Sajdak, Joannes : Ebenda, S. 70.

6 Kiessling, Theophilus : Ioannes Tzetzes biblion historikes Chiliades 864 - 866, IX hist. 291, Leipzig 1826, S. 357.

7 Sajdak, Johannes, Ebenda, S. 71.

8 Gertz, Sebastian : Elias and David : Introductions to Philosophy with Olympiodorus Introduction to Logic, London 2018. Und : Avetisyan, Vigen : World's first book of arithmetic tasks. In : Art-A-Tsolum, allinnet.info, June 3, 2017.

Wenn hier im weiteren nun also die durch Agop Manandian besorgte Handschrift Nr. 1775 aus der Ejmiatsiner Bibliothek in armenischer Sprache vorgestellt wird,[9] dann möge dabei bitte Beachtung finden, dass dieser Handschrift des David Anhaght erst später Bruchstücke aus Hesychios von Milet Chronicon Constantinopolitanum und Maximus Liber Causarum hinzugefügt wurden, und dass die sonst bekannte, zuletzt von Jennifer Nimmo Smith edierte Handschrift [10] lediglich vier Briefe des Nonnos an den heiligen Gregor von Nazianz kennt. Für mich selbst war es eine überraschende und wichtige Einsicht, dass diese Handschrift des David Anhaght dasjenige sichtbar werden lässt, was Tzetzes und spätere zu konterkarieren suchten : Nonnos ist der Verfasser der Briefe an den heiligen Gregor von Nazianz und nicht Maximus Confessor, denn Maximus lebte noch gar nicht, als David die Scholien des Nonnos kopierte. Daher habe ich mich auch entschieden, dieser Ausgabe im Titel ausdrücklich den Namen David Anhaght voranzustellen, denn David von Nergin ist der erste Autor, welcher namentlich als Kopist der Scholien des Nonnos in Erscheinung tritt und genau dies sollte man gelegentlich der Veröffentlichung seiner wichtigen Handschrift auch einmal betonen, was für sich genommen eigentlich eine Selbstverständlichkeit ist. Möge die erneute Veröffentlichung seiner Arbeit ihre Bekanntheit und sein Ansehen steigern.

Dies stützt hier zudem die gehegte Vermutung, dass Maximus Confessor sich nicht nur intensiv mit dem Werk des Gregor von Nazianz auseinander setzte, denn durch ihn wurden Gregors Reden zum Muster der christlichen Rhetorik, sondern sich auch mit den Dionysien des Nonnos von Panopolis befasste und diese im Zuge dessen gemäß Gregor IV, 115 in ihrer Anordnung verunstaltete, denn in der genannten Rede des Gregor heißt es ja,[11] dass die mythologischen Erzählungen, derer man sich im Kampf gegen Julian bedienen wollte, das Publikum sodann durch wundersame Auslegungen in inhaltliche Schlünde und Abgründe stürzen sollten. Da Nonnos in seinen Dionysien aber lediglich mit Ainigmata arbeitete, bedurfte es nachträglich noch einer inhaltlichen Zersplitterung des Werkes und diese Verwirrung besorgte offenbar Maximus Confessor. Gleiches hatte dieser auch mit dem in seiner schlichten Eleganz so bestechenden Peri Hyles des neuplatonikers Numenius getan, wobei dessen Überarbeitungen dann im Ergebnis schließlich nach 25 Bearbeitungen den stark veränderten Liber de Causis hervorbrachten. Maximus Confessor war demnach also ein durchaus zweifelhafter Gelehrter, dessen Wirken sich auf das Werk des Gregor von Nazianz zuträglich, auf dasjenige des Numenius und des Nonnos aber durchaus nachteilig auswirkte, was hier aber nicht Gegenstand der Erörterung sein soll, weil hier aus guten Gründen ein Werk des Philosophen David Anhaght den Mittelpunkt der weiteren Betrachtungen bildet.

Eckhard Siemer

Goslar-Hahnenklee den 04. Juli 2020

9 Manandian, Agop : Nonnos. Die Scholien (des Nonnos) zu fünf Reden des Gregor von Nazianz, Marburg 1903.

10 Smith, Jennifer Nimmo : A Christian's guide to Greek culture : The Pseudo-Nonnus Commentaries on Sermons 4, 5, 39 and 43 by Gregory of Nazanzus, Liverpool 2001.

11 Haeuser, Philipp : Des heiligen Gregor von Nazianz Reden, IV 115, München 1928, S. 150.

Diese Miniatur auf dem Deckblatt zu den Prolegomena der Philosophie zeigt den armenischen Neuplatoniker David von Nergin, besser bekannt als David Anhaght. Armenischer Titel des Werkes : Definitionen und Einteilungen der Philosophie. Handschrift um 1280 n. Chr. Foto : Araqs Poghosyan, Yerevan 2016.

(Nonnos.)

Die Scholien zu fünf Reden des Gregor von Nazianz.

Herausgegeben

von

Agop Manandian.

(**Marburg** Hessen).
N. G. Elwert'sche Verlagsbuchhandlung.
1903.

Sonderabdruck aus: Zeitschrift für Armenische Philologie. Band I.

(Nonnos.)

Die Scholien zu fünf Reden des Gregor von Nazianz.

Herausgegeben

von

Agop Manandian.

Die mythologischen Erklärungen zu vier Reden des Gregor von Nazianz werden bekanntlich einem gewissen Abte Nonnos zugeschrieben. Sie sollen zu Anfang des VI. Jahrhunderts entstanden sein. (Vergl. Edwin Patzig, De nonnianis in IV. orationes Gregorii Nazianzeni commentariis. Leipzig. 1890; K. Krumbacher. Gesch. der byzan. Lit. Zw. Aufl. 1897, p. 137 und 680).

Diese Scholien besitzen wir in einer altarmenischen Uebersetzung, nicht aber zu vier, wie im Griechischen, sondern zu fünf Reden: 1. Ueber die Epiphanie des Herrn, 2. Ueber Basilius von Caesarea, 3 u. 4 An den König Julian (die zwei Strafreden), 5. Auf den Bischof und Märtyrer Cyprianus.

Der altarmenische Text von Nonnos war bis jetzt noch nicht ediert. In der Bibliothek der alten armenischen Uebersetzungen von Pt. G. Zarbanalian, Venedig, 1889 (neuarmenisch) S. 634 folg. sind zwei Venezianer Handschriften der Scholien erwähnt, von welchen die ältere aus dem Jahre ոծէ (= 1208) stammt. Auf ein handschriftliches Sammelwerk der Ejmiaciner Bibliothek mit den Scholien (aus dem Jahre 1223) hat mich Galust Ter-Mkrtschian aufmerksam gemacht (Hdschr. N. 2093 = Մայր ցուցակ Nr. 2050). Bald darauf wurde von mir in dem Ejmiaciner Sammelwerk N. 1775 (Մայր ցուցակ N. 1733) ganz zufällig noch eine zweite Handschrift von Nonnos entdeckt, die an Korrektheit des Textes alle bekannten übertrifft. Dieselbe ist in alter Transitions-Rundschrift geschrieben, so dass ich die Zeit ihrer Abfassung ungefähr ins XIII. Jahrhundert setze.

In dem Ejmiaciner Մայր ցուցակ (Karenian, erschienen 1863 in Tiflis) enthält das aus Versehen als ‚laconische Geschichte‘ angeführte

Werk [1]) dreissig Kapitel (ա—լ) ‚mythologischer Geschichten‘, welche aus verschiedenen Teilen der Scholien von einem unbekannten Schreiber *Hovsēp'* zusammengestellt sind (Hschr. N. 1808 = Մայր ցուցակ N. 1765, aus dem Jahre ռճլթ = 1690). Ausserdem liegt uns eine zusammenfassende Kompilation der Scholien, wie P. J. Daschian richtig vermutet hat, im „Liber Causarum“ vor (Vgl. P. J. Daschian. Cat. der arm. Hschr. in der Mech.-Bibl. zu Wien, 1895 S. 225—229).

Für unsre Ausgabe haben wir den ausführlichen Text der zwei genannten Ejmiaciner Handschriften benutzt und bei unverständlichen Stellen auch die Auszüge des Hovsēp' und „Liber Causarum“ möglichst berücksichtigt.

Ueber den Autor der Scholien giebt uns der Schreiber Hovsēp' in der Nachschrift zu den Auszügen ein Zeugnis, und zwar nennt er als Verfasser den armenischen Philosophen David Anhałt': «Զայս քանի մի առաքնոց հեթանոսաց առասպելական պատմութիւն, զոր արարեալ է Դաւիթ Անյաղթ փիլիսոփայի և ես ոչ՞ն է և վերջակ յօժարիւ զգիտանացուն ընտրեցի և ծրեալ եդի ի վերջ գրքիս...» (N. 1808 = Մայր ցուցակ N. 1765, Bl. 340b). Die Hschr. N. 1775, die ausser Nonnos (Bl. 2a—Bl. 108a) noch Bruchstücke aus Hesychius Miles. (Urgeschichte Konstantinopels, Bl. 108b – 117b), aus Eusebius von Caes. (Bl. 117b bis 127a) und dem „Liber Causarum“ enthält, weist eine Nachschrift auf, die sich wahrscheinlich auf den wesentlichen Teil des Sammelwerks, die Scholien, bezieht und gleichfalls David Anhałt' für den Verfasser der „Mythologie der auswärtigen Philosophen“ erklärt. Diese später von einer anderen Hand geschriebene Nachschrift lautet so: «Գիրք իմաստասիրաց արտաքնոց առասպելաբանութիւն արարեալ Դաւթի անյաղթ փիլիսոփայի» (N. 1775, Bl. 150b). Dem armenischen Philosophen David Anhałt' sind auch sonst einige Schriften zugeschrieben, die keineswegs von ihm herrühren. Die Feststellung des Verfassers und der Zeit der Uebersetzung erfordert noch eine eingehende kritische Untersuchung.

---

1) N. 1765, S. 194 «պատմութիւն լականացուց արարեալ ի Դաւիթ փիլիսոփայէ և համառօտեալ ի Հերմէսեայ ուժմէ, ուճի զյիշատակարան»: Diese falsche Angabe ist dann von P. G. Zarbanalian benutzt worden (Bibl. d. a. arm. Uebers., S. 756).

Ծանօթութիւնների մէջ գործածուած կրճատումներ.

A. = Ձեռ. N. 1775 Էջմ. մատ. (Մայր ցուցակ, N. 1733).
B. = Ձեռ. N. 2093 Էջմ. մատ. (Մայր ցուցակ, N. 2050).
A լուս. = A ձեռ. լուսանցքի ծանօթութիւնները. (գրիչը և թանաքը չեն տարբերւում բնագրի գրչից և թանաքից).
B. մի ն. գ. = B ձեռագրում մի նոր գրչի սրբագրութիւնները.
Զարբ. = Զարբհանալեան. Հ. Գ. Մատենադարան հայկ. թարգման. Վենետիկ, 1889.
Պատճ. գիրք. = Ձեռ. N. 1650 Էջմ. մատ. (Մայր ցուցակ, N. 1608).
(«ե»-երի և «է»-երի գործածութիւնը երկու ձեռագրի մէջ էլ երբեմն անորոշ էր. ծանօթութեանց մէջ այդ տարբերութիւնները նշանակած չենք. իսկ բնագրում հետևել ենք սովորական հին ուղղագրութեանը):

I.

ԺՈՂՈՎԱՐԱՆՔ ՄԵԿՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՑՆ ԱՅՆՈՑԻԿ, ԶՈՐՍ ՅԻՇԱՏԱԿԵԱՑ ԳՐԻԳՈՐ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆ Ի ՃԱՌԻՆ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ.

Ու Սատուռնոսայ պատառեալ ծնունդք և ծածկեալն Կրոնոսայ բանաւորքն... ԶՍատուռնայ աստուածարանքն հեղգինացոյց ի Կրոնոսէ անուն ծնեալ, և ծնանելով կլեալ. այսպէս՝ Կրոնոս ընդ Հռեայ ամուսնացեալ և նորին եղեալ բնակակից, զմանկունսն զորս ծնանէր, առեալ ամ կլանէր, և այսպէս բազում անգամ այսմ իրի լինելով՝ անդաւակ մնացեալ լինէր Հռեա։ Նոյն յորժամ զՍատուռնայ ծնաւ, երկուցեալ, թէ գուցէ և զայս կլանիցէ և կորուսցէ, վէմ պատեալ ի խանձարուրս, իբր թէ տղայ, ետ ցԿրոնոս զի կլանիցէ. և զՍատուռնայ արտաքրեալ՝ պահեաց ի Կրետէ և կարգեաց առ տղայսն զկորիբանտսն և զկուրետսն՝ կաքաւել և զձեռս թնդիւնս առնել, զի լինիցին հնչմունք այսպիսիք հնարաւորք, մինչ և գողանալ և մոլորեցուցանել զձայն լալոյ մանկանն, զի մի գիտասցէ Կրոնոս զթաքուստ մանկանն և առեալ կլանիցէ զնա։ Նոյն այժմիկ հայր առէ

---

1) B. պատմութեանց. 2) B. զոր. 2) A. ի ճառի. 4) AB. Սատուռնայ. 5) B. հեղլինացոյց. 5) B. Կրոնոսէ. 6) B Կրոնոս [յուն. Κρόνος.] 10) B. տղա. 11) B. ցԿրոնոս. 12) B. առ տղայսն. 12) B. զկորիբանտսն. 12) A. կաքաւեալ. 13) B. թնդիւն. 14) B. մանգանն. 14) B. Կրոնոս. 15) B. այժմ.

վարդապետս որդիատեաց զԿրոնոս և մանուկ լացեալ զՌամայդ. և կուրետս և կորիբանտս, զորս կարգեաց Ռէ կայտուել առ մանկամբն, գէթ ասենք են, և զինուք կաքաւումն զզաւմերըն (?) ասէ, քանզի թնդմունս առնէին բախելով զասպարսն. զի ծածկիցի լալիւն մանկանն. իսկ կրետացւոց բնաւորին առաց. քանզի առասպելաբանքն եզգենացւոց տուաւ ասեն եղեալ զՌամայդ, այլ հանդիսական պատմութիւնն, զոր և տուզէ տուաւածայինն Գրիգորիոս, ասէ, թէ Ռամայդս բնաւոր էր կրետացւոց, և կամելով հանել զնա հպատակքն իւր՝ առասպելաբանէին թէ ի Կրոնոսէ և Հռէէ ունի զիննելութիւն, սակայն մարդ էր, վասն որոյ և ի վերայ հաւեալ լինի. թէպէտ և եզգենացւոց համայ ոչ թուիցի, քանզի եզգենացիքն ոչ կամին զՌամայդ մարդ գոլ ասել և բնաւոր կրետացւոց, այլ տուաւած:

Բ.

Բ. [illegible] . . . Ռ̃այ պատմութիւն կայ և յարձանականն և է այսպէս. ի փռիւգիա պաշտեալ եղև մայր տուաւածոցն Ռամայդայ, Պոսիդոնի, Պղուտոնի և Հերայ. որդ մայր տուաւածոցս այսոցիկ էր, այլ Կրոնոսի կին էր: Սմա ի փռիւգիայ լինէին ձաւնմունք, և կատարողքն սոցունց, իբր ափշեալք հեշտութեամբ՝ զմարմինս իւրեանց յաւշէին սրով, ի ձեռն փողոյ հրճուեցուցանելով զինքեանս և յարուցանելով կայտառագոյն ի հարուածոն: Իսկ մինչև ցարդ եզգենացիք, առ լեռնականմանս կարիացւոց, անգգամք ումանք աղճատեալք հատանեն զինքեանս, նախնի սովորութեամբն բերռնեալք:

Գ.

Գ. [illegible] . . . և այս պատմութիւն գրեալ կայ յարձանականն, և է այսպէս. Պեսինուս, տուաւած գոլով ծնա

1) B. զկրաւնոս. 2) B. կուրիբանդս, [յուն. Κορύβαντες, Κουρῆτες.] 2) A. ռէ. 2) B. առ մանգանն. 4) B. ծածկեսցի. 4) B. կրետացւոց. 5) A. առասպելագանքն. 5) B. ելլացւոց. 6) B. տուզէին. 7) B. ածային Գրիգորոս. 7) B. տրամայդ. 7) B. կրետացւոցն. 8) B. ի կրաւնոսէ. 9) B. յռէէ, [յուն. Ῥέα.]. 9) B. զլինելութին. 9) B. ի վերա. 10) A. լուսանցքում գրած ունի «ծանուցեալ», B. ծանուցեալ հաւեալ. 10) B. ելլենացւոցն. 10) B. ելլենացիք. 13) B. փռիւգեցւոց. 13) B. կորիւտքն. 14) B. կա յարձանականն. 14) B. այսպիսի. 14) B. (ի) փռիւգիեայ. 15) A. տրամայդս. 15) B. պիսիդոնի, [յուն. Ποσειδῶν.] 15) AB. պղատոնի, [յուն. Πλούτων]. Պղուտոնի մեր ուղղածն է. 15) B. հերեայ. 16) A. այդ. 16) B կրաւնոսի. 16) B. փռիւգիա. 17) B. լինի. 17) B. ափշեալք. 20) B. ելլենացիք. 20) B. ի առ լեռնականացմանքն. 23) Ռշշէն յասուկ անուն. [յուն. Κόρη]. 24) A. կա. B. կայ:

դուստր յԱրամազդայ․ զոր կոչէին Աղջիկ և Պերսեփոնէ․ սմա տուեալ Պղուտոն յափշտակեաց և էջ ի դժոխս։ Արդ Դեմետեր շրջելով խնդրէր զԱղջիկն․ և բազում յածեալ՝ եկն յԱտտիկէ․ իւր դուստրն, յոր եկն կոչեաց Էլեւսինէ, որ նշանակէ զգալն անդանօր․ այլ ուսաւ առ ի Կելէոսէ և ի Տրիպտողեմոսէ, թէ Աղջիկն յափշտակեալ առ ի Պղուտոնէ, և է ի դժոխս։ Արդ խնդրեալ զայս աստուածուհին դադարեաց ի յանձանձէն, և փոխարինելով զարմն յաղագս շնորհիս այսորիկ ետ նոցա սերմանիս ցորենոյ և գարւոյ և այլոց հնդից․ քանզի սա սերմանական պտղոց գոլ վերակացու Դեմետեր։ Այլ տուեալ զսերմանիսն ետ և վիշապս և կառս թեւաւորս առ ի շրջել և բաշխել ամենեցուն զցորեանն և զգարին, զի ոչ ևս զխոտն մարդիկ ուտել հաց կամ վարել ցորենով, այլ ճարակական կենդանեաց կէին, սակայն ոչ միայն զցորեանն, այլ և զամենայն սերմանական պտուղսն ետ, և զմշակութիւնս կատարեաց և ուսոյց նոցա, թէ որպէս պարտ է կատարել և կատարեալ լինել․ այլ գիշերելք կատարելութիւնն յԷլեւսինէ, զի և տաճար անդանօր շինեցաւ նորին Դեմետրեայ։ Իսկ այլ ասէ այսպէս վարդապետն, թէ զմանս առնէր բարբառ և զմանս կրէր, վասն զի Դեմետր կրեաց բարւոք, լուեալ յաղագս դստերն և դադարեալ ի յանձանձէն։ Իսկ ինքն բարի առնէր կրելեացն վասն այլոյն զսերմանիսն և կատարելոյն զմշակութիւնն․ այլ ասէ լռելեայն և լռելի գոլ արժանաւորացն, վասն զի օրէն էր, որ հրամայէրն ոչ և մի ինչ ասել ի կատարելոցն և յորոց կատարեալքն լինէին զխորհրդոյն հրապարակել զկատարելութեանն, այլ լռութեամբ ունել և ոչինչ արտայայտել անխորհրդիցն։

Դ․

Դ․ ՈՉ ԴԻՈՆԵՍՈՍՔ ԱՅՍՈՔԻԿ Ի ՄԵԶ ՈՉ ԵՂԷՆԷՋ ԱՄԵՆԵՒԻՆ ԾՆՈՒՆԴՔ․․․
Սեմելի դուստր էր Կադմեայ Թեբայեցւոց արքային․ ընդ սմա տուեալ Արամազդայ շաղաշարեցաւ ընդ նմա և ի նախանձ շարժեաց զՀերա զկինն իւր, և

1) B. արամազդ․ 2) B. պղատոն․ 2—3) A. շրջ խնդրելով․ 4) A. այդ․ 5) A. առ ի կեղեզոսէ․ 5) B. ի տրպտողեմոսէ․ ճիշտը պիտի լինէր՝ ի Տրիպտողեմոսէ [Τριπτόλεμος.] 6) B. պղատոնոսէ․ 7) B. (ի) յանձանձէն․ 8) B. սերմանս․ 8) B. (և) գարոյ․ 9) B. վերակացու Դեմետր գոլ․ 9) A. այլ տեսեալ․ 10) A. (և) վիշապս․ 10) B. ամենեցուն․ 11) A. (ևս) չիք․ 11) A. վարիլ․ B. վարել․ 12) B. զցորենն․ 13) B. պտուղ․ 13) B. զմիաստոնսն․ 16) B. դեմետրեայ․ 16) B. (եւ) չիք․ 17) B. բարիոք․ 19) B. զմաքրիսնն․ 19) A. լռելեացն․ B. լռելեան․ 20) AB. հրամայերն․ 21) B. (ասել) չիք․ 21) A. կատարեալքն․ B. կատարեալքն․ 22) A. զկատարելութի․ B. զկատարելութեանն․ 22) B. և ոչ․ 25) B. զդիոնեսիոսք․ [յուն․ Διόνυσος, Διώνυσος]. 26) B. սեմելի․ [յուն․ Σεμέλη]. 26) A. թեբէացւոյ․ 26) B. արքային․ 26) A. սմայ․ 26) B. արամազդ․ 27) A. նմայ․ 27) A. զհերայ․ 27) B. զկին․

նախանձայոյզ լեալ Հերայ երթայ առ Սեմելի և ասէ ցնա թէ ‹Պատրեալ լինիս ամենեքին, քանզի, որ մերձենայ առ քեզ՝ Զեւս ոչ է. քանզի առ իս գալով՝ Հանդերձ փայլատակմամբք և որոտմամբք շաղաշարեալ լինի։ Արդ եթէ եկեսցէ առ քեզ Զեւս՝ ասա՛ ցնա, թէ որպէս ընդ Հերայ շաղաշարիս՝ այնպէս եկ առ իս, և եթէ մերձենայ առ քեզ փայլատակմամբք և որոտմամբ՝ ճշմարտապէս Զեւս մտանէ առ քեզ, ապա թէ այլպէս՝ Զեւս ոչ է»։ Զայսոսիկ այսպէս ենթադրելով Հերայ, յորժամ եկն Զեւս առ Սեմելի՝ Հայցէ առ ի նմանէ շաղաշարիլ ընդ նմա որպէս ընդ Հերայ։

Եւ մերձեցեալ որոտմամբ, ոչ Հանդուրժեալ Սեմելեայ բնութեանն որոտմանցն մահացաւ։ Արդ Զեւս՝ փութափութի զմանուկն, որ էր առ նմա, առեալ՝ եՀերձ զբարձան իւր և եդ ի ներքս, մինչև լինիցի ամսոց ինուց։ Եւ էր նա Դիոնեսոս։ Արդ՝ անկատար ծնունդ ասէ զմանուկն, որ արկաւ ի բարձան, և բարձն երկնեալ ասէ, զի ծնաւ ի բարձիցն Արամազդայ, և աստուած այրակին անուանէ զԴիոնեսոս, իբրու երբեմն զկանանց կրեալ և երբեմն զարանց գործեալ. և պար արբեցելոցն ասէ զսատիրոսն և զբաքոսն և զսիղենոսն, որք են գեր Հետեւողք և ուղեկիցք Դիոնեսեայ. զնոյնս և զսոս լսեալս ասէ այս ինքն գեւս. այլ լսեալս կոչէ զնոսա վասն արբեցութեան, քանզի գինոյ արարիչ զԴիոնեսոս ասեն վայելչապէս և զՀետեւեալսն նմա արբեցեալս ի ներքս մուծանեն. այլ Թեբէացւոցն անմտութիւն զսա պատուելով ասացեալ է, զի Թեբէացի էր ազգաւ Դիոնեսոս, իբրու ի Սեմելեայ ծնեալ. անմտութիւն բարուք ասաց Թեբէացւոցն, քանզի յիմարութեամբ Հեղձեալ լինին Թեբէացիքն, վասն որոյ առակ է ասացեալ, թէ ի բրոմացւոց գաշտն նաւ չքի, այլ Հրդեհ երկրպագեալ ընդէր լինի. ասասցուք, թէ վասն կոչմանն Սեմելեայ։ Եւ իբրու այլ ինչ գլուխ յառաջադրեն այլ պատմութիւն է, այլ քանզի շարամանեալ եղև ընդ սմա Հարկաւոր է մեզ պատմել։ Գլուխն Արամազդայ գլուխ ասի

1) B. լիեալ. 1) B. երթա. 1) B. սեմելի. 1) A. ցնայ. B. (ցնա). 1) B. պատրեալ. 2) B. մերձենա. 3) B. գոլով. 4) B. ընդ Հերա. 5) B. մերձենա. 5) B. փայլատակմամբ. 6) A. ապայ. 7) B. ընթադրելով. 8) B. առ սեմելի. 8) A. նմայ. 9) B. մերձեցաւ. 9) A. սեմելեա. B. սեմելեայ. 9) B. բնութեան. 10) AB. նմայ. 11) B. լեցի. 11) A. ինուց. 12) A. զդիոնեսոս. B. զդիոնեսիոս. 13) A. և բարձ. 13) B. արամազդա. 14) B. զդիոնոսիոս. 15—16) B. զսատիրոսն և զբաքոսն և զսեղենոսն. [յուն. Σάτυρος, Βάκχος, Σειληνός]. 16) A. ուղեկիցք. B. ուղղակիցք. 16) B. դիոնեսիոսի. 17) B. զնոյն և զսա լսեալ ասէ. 18) A. զդիոնեսոս. B. զդիոնեսոս. 18) A. վաելչապէս. 19) A. նմայ. 19) B. այլ թեբացւոցն այլ թեբացւոցն. 20) B. թեբացի. 21) A. ի սեմելեա. B. ի սեմելէ. 21) B. բարիք. 21) B թեբացւոցն. 22) B. թեբացիքն. 22) B. յառակ. 23) B. ի բոմացւոց. 23) A. Հերդեհ. 24) B. կոչման. 24) A. սեմելեա. B. սեմելեայ. 25) B. յառաջադրն. 25) A. սմայ. B. նմա. 26) B. արամազդա. 26) B. ասէ.

երկնից, որպէս և բարձրն բարձր երկնի, յորժամ եղ ի նմա զԴիոնիւսոս։ Այդ՝ առասպելք, թէ յորժամ եղև գլուխ նորա երկնի. յորժամ ունէր ի նմա զԱթենա, քանզի առ թէ Աթենա ի գլխոյն Արամազդայ ծնաւ, վասն զի ոչ ունէր զնա յարգանդի, և առեալ ի Հեփեստոսէ տապար՝ եհերձ զգլուխն և ծնաւ զԱթենա։

Է·

Է· Ու Ասկղեպիոսեայ գուշակական խորհրդոցն.. Այս թէ յերկաւորեացն երկնի Ասկղեպիոսէս ընկալաւ (?) զյիմնելութիւնն, զի Ապոլոնս ասէ որդի էր երկնի, առեալ զերանգի եհաս զերկաւորիան հաւր իւրոյ և ընկեց ի ծով. և յայնմանէ հաւաքեալ փրփուր բազմնեալ լինի Ասկղեպիոսէս, ուստի և զանունն ընկալաւ, որ է փրփրածին, իբրու թէ ի փրփրոյ և ի յածմանէ ծնեալ, վասն որոյ և առաց թէ «զարշարար ծնելոյն խոյ և պատուեցելոյն», զի և պատիւքն նորա և տաւնքն ի ձևն զարշապարհութեան և հեշտախտութեան և պոռնկութեան կատարեալ լինէին, և նոյն իրքն Ասկղեպիոսէս պոռնկութեան է վերատեսուչ։

Ը·

Ը· Ելև ու գիտէ զայս և զայսպիսիսն... Ի տաճարին Դիոնիւսոսի փալղոսս մարթեզէն ձևացուցանէին առն պատկառանաց եղջերացիքն, և զոմանս կախէին ի պարանոցս իւրեանց, և զոմանս ի մէջսն, ի պատիւ առաւծոյն իւրեանց, ուղղապէս կախելով ի նմանութիւն պատկառանաց ուղղորդս առնէին, զորս և ուղղափալղոս կոչէին, և զմիւսն կողմնափալղոս։ Եւ զայս առնէին, պատուելով զառւծն Դիոնիսիոսի. քանզի սա, նախ քան զծնանելն յապկաստութեամբ, ընկղմեալ ի ծովն Դեռնեայ՝ մեռաւ։ Այդ՝ Դիոնիսոս, մեթթարեալ կանգելով զառփուծ պատանեկին, թզենի պատկառանս տաշեալ՝ կախեաց զպարանոցէն, և այսպէս շրջէր. վասն որոյ և պատուեալ (?) զԴիոնիսոս և եղջերացիքն զփալղոսն զնդրեամբք առնուն։

1) A. նմայ. 1) B. զգիտնասիս. 2) A. նորայ. 3) A. զաթենայ. 3) A. աթենայ. 3) AB. արամազդա. 5) B. զաթենայ. 7) A. պաշընկա-կան. 7) A. ասէ. 7) B. յերկաւորացն. 8) AB. ընկաւ. Օրբ. ընկալաւ. 8) B. կրաւնոս. 13) A. նորայ. 14) A. պաշընկութեան. 14) A. պաշընկութեան. 17) B. (ոչ) չիք. 17) A. ուղղփալղոսք. B. ուղափալղոսք. 17) B. զիտնաւեայ. 18) B. փալղոս. [յուն. φαλλός]. 21) B. ուղորդս. 21) B. ուղափալղոս. 21) B. զմիւս կողմնափալղոս. 22) B. առնելով պատուէին. 22) A. զառւծն (?). 22) B. զիտնաւեայ. 22) B. (քան)չիք. 24) B. զիտնոսս. 24) A. զպատանեկին. B. պատա-նեկին. 25) A. այնպէս. 25) A. պատուիրելով. B. պատուել. «պատուե-լով» մեր ուղղածն է. 26) B. զգիտնասիս. 26) B. (և) եղջերացիքն. 26) B. փալղոս. 26) B. զնդրեամբ.

Է.

է. Ոչ Տաւրացւոց աւտարասպանութիւնն։ Տաւրոս ազգ է սկիւթական, յորում էր տաճար Արտեմիդեայ, յորում տաճարի քաջանատւհի էր Իփիւգինիա դուստր Ագամեմնոնի թագաւորի։ Յայսմ տաճարի զամենայն մարդ եկեալ յաւտարաց զոհէին Արտեմիդեայ։ Յաղագս այսր պատմութեան յարմանականն հատուածս առասցուք։

Ը.

ը. Պատմութիւն լակոնացւոց մանկահարութեանց և որ առ բագինսն արիւնն. Այս է այսպէս. Լակեդեմոնացիքն, առ ժուժկալութիւն կրթելով տան տանէրն, յորում տանէրն զհիմնաւս գանիւք փորձոյ, և յարիութիւն այսպէս հրահանգէին. քանզի, եթէ ժուժկալք ստանային զտանէրն համարէին և առ պատերազմունան նոյնպիսիս լինել։ Այլ պատուէին լակոնացիքն ի տաւնս տանջանաւք այսպիսեաւք զԱրտեմիս, զի զնա աւէ կոյս աստուածուհի, զի ժուժկալ է և գեր ի վերոյ ամենայն զանգիտութեան և ներախտութեան. այլ և զխնդութիւն աւէ պատուեալ զակոնացւոցն, քանզի տանէրն տան ինչ, զոր կոչէին զուգատուայութիւն, յորում հատարակարար ամենեքեան կերակրէին և խրախացեալք երգանային, և կամ զի անգանաւք ձորակէր մանկամոլութեանն ախտ, որպէս ասիւլք յաղագս Պաւսանի և Արգիւղեայի. այլ զլանգգնութիւն պաշտեցին աւէ։ Յաղագս ժուժկալութեանն և արութեանն է բանս։

Թ.

թ. Ոչ Պեղոպեայ խոհագործութիւնն։ Պեղոպոսկորս որդի էր Տանտաղեայ։ Արդ այսմ Տանտաղայ եկին հիւրք աստուածքն, և նա կամեցեալ

2) B. աւտարացն. 3) A. Արտեմիդեա. 3) B. քաջանատւհին. 4) B. Իփիւգինիա. 4) B. Ագամեմնոնի. 5) B. Արտեմիդեայ. 8) A. գրած է «լակոնացւոց», իսկ յետոյ նոյն գրիչը ուղղել է «լակոնացի». 8) B. մանկահատակացն. 8) A. բագինաւքն. 8) B. արիւն. 9) B զակեդեմոնացիքն. 11) B. տաւաւք. 12) A. այգ. 12) A. պատմէին. 13) B. այսպիսիւք. 13) B. տանջաւք. 14) B. զժուժկալ. 15) B. (և ներախտութեան) չիք. A. ներաւատութեան. Պրծ. գիրք. «ներախտութեան». 15) B. լակոնացոցն. 17) A. ամեքեան. B. ամենեքեան. 17) AB. երգանային. 18) B. անգաւք. 18) B. մանկամոլութե ախտն. 19) B. Պաւսանիայ. 19) A. Արգիւղեայի. B. Արգիւղեայ. 20) B. յարութե. 22) B. Պեղոպեայ խոհագործութե. [յուն. Πέλοψ.] 22) B. Պեղոպս. 22) B. Տանտաղա.

հիւրընկալութիւն առնել՝ եղեն զորդի իւր և եփեալ եդ առաջի նոցա։ Արդ՝ ասացուածքն պահանջացան միանգամայն, և ողորմեալ Տանտաղոսի և հաւաքեալ զմասունս մարմնոյն շարադրեցին և վերստին կենդանացուցին զՊեղոպոս։ Իսկ մի ոմն յաստուածոցն յուսոյն կերեալ ի մարմնոյն Պեղոպոսի, ի շարադրելն զմարմինն, քանզի պակաս էր մասն, փղոսկր ինչ եդեալ առ ուսն լցոյց զպակասութիւն։ Ըստ այսպէս Պեղոպոս վերստին կենդանացեալ՝ զուսն փղոսկրեայ ունէր. և ամենեքեան պեղոպեայ-գեանքն յուսոյն լինէին ծանուցեալք. քանզի ծնեալք ի նմանէ զմասն ուսոյն փղոսկրեայ ունէին։

Ժ.

Ժ. Յաղագս Իսիդայ։ Զ Իսիդայ աստուածուհի զոլ խորհին եգիպտացիք, և ոմանք ասեն զնա զոլ զԱրտեմիս, և ոմանք՝ զլուսինն, և այլք՝ զՀեկատէ ոմն աստուածուհի, անունն երեւմամբք յայտնեալ կարգացուցանն առ նա և մանաւանդ այնոցիկ, որք անիծանէին զոմանս։ Ի տեսիլ վիշապագլուխ մարդոյ երեւեալ, գերագոյն քան զչափ երկայնութեան մարդոյ, իբր զի ի տեսլենէն միայն զարհուրեալ և պահանջանալ տեսողացն։

ԺԱ.

Ժա. Յաղագս Տրոփոնեայ։ Ըստ և առ գրեալ ի ճառսն, որ է ընդդէմ Յուլիանոսի։ Տրոփոնոս և Ագամեդէս երկոքեան եղբարք էին արուեստի-գիւտք։ Ի սոցունց առաջինն Տրոփոնիոս մեծագործութեամբ զինքն ի խոր ընկէց, զի կարծիցի ի վեր առ աստուածսն յափշտակիլ, և աներեւոյթ եղեալ ընդ երկրաւ յայրի ուրեմն։ Իսկ աստուածքն առէ ողորմելով նմա զանեղին զայն, յորում անշնչացեալն էր՝ արարին գուշակարան. և իջանելով յայրն և հանդիման ոմանս առնելով՝ ելանէին անդուստ ընկալեալք

---

1) A. նոցայ. 2) B. միայն անգամայն. 3) B. (և) հաւաքեալ. 3) A. վերբստին. 4) B. զպեղլոպոս. 4) B. (յուսոյն) չիք. 5) B. պեղլոպոսի. 5) B զմարմին. 6) A. ուսսն. B. ուսն. 6) B. փեղոպոս. 7) A. վերբստին. 7) B. կենդացեալ. 7) A. զուսն. 7) B. ունելով. 7) B. ամենեքեան. 8) B. պեղլոպեգեանքն. 8) B. յուսուցն լինէին. 8) A. քանզի ծանէաք. 9) AB. փղոսկրեա. 11) B. զեկատեա. 12) B. եգիպտացիքն. 12) A. զնայ. 14) B. ի տեսիլ վիշապագլուխ մարդոյ իբր զի ի տեսլենէն միայն զարհուրեալք զի երեւեալ գերագոյն քան զչափ երկայնութեան մարդոյ մինչ պահանջանալ տեսողացն. 18) B. տրոփոնոսի. [յուն. Τροφώνιος.] 18) B. ի ճառս. 18) B. (է) ընդդէմ. 19) B. տրոփոնոս. 20) B. և արուեստ գէր. 20) B. առաջին. 20) B. տրոփոնոս. 22) B. դրունն. 22) B. (առէ) չիք. 22) A. նմայ. 23) B. անշնչացեալ. 24) A. հանդիմանս. B. հանդիման. 24) B. ընկալեալ.

գենդիրս խրեանց։ Նաև ասէ թէ ամենայն որ իջանէր յայրն այնուհետև ոչ ծնանէր բնաւ։

ԺԿԱ.

ժբ. Յաղագս Կաղնւոյն Դոդոնեայ։ Դոդոնիայ քաղաք էր առ հին ցամաքաւն։ Ի սմա էր կաղնի մի, յորում ասէ Արամազդայ հոլանանալ, և գիտականութիւն պարգևել կաղնոյն, որպէս զի ի շարժմանէ ոստոյն և տերևոցն յայտնել անցաւորացն և պիտանացուաց նշանակութիւնս։

ԺԿԲ.

ժգ. Յաղագս Պղնձեայ Եռոտանոյն։ Դելփէ քաղաք է Փոկիդեայ, և Փոկիդեա գաւառ է Հելլադա. իսկ առ ստորաւ Դելփեաւ, և ի սմա էր տաճար Ապողոնի, յորում հարցմունք լինէին։ Անդ էր հաստատեալ պղնձի եռոտանին, յորմէ գուշակութիւնք արտաբերեալ լինէին. քանզի էր ի վերայ եռոտանոյն անաւթ ինչ, յորում դնէր գիծական (?) խաղալին և վասն ասնէին, յորժամ Ապողոն զգուշակութիւնն արտաբերէր։ Իսկ եռոտանի վասն այնպիսի իրի էր, զի զգուշակութիւն երեւք ժամանակաւք ամփոփանէր, և ճշմարիտ գուշակութիւն առ անցելոյն, զներկայն և զապառնին։

ԺԿԳ.

ժդ. Յաղագս Կաստաղեան աղբերն։ Աղբիւր ելանէ ի մէջն Անտիոքայ, որոյ վերատեսուչ Ապողոն է։ Ի նմա գուշակութիւնք արտաբերեալ լինէին ըստ որպիսութեան ջրոյ արտահոսութեանն։ Նոքա ոչ ինչ ասացեալ լինէին անուանս, այլ պարզաբար հնչումն և հողմ ինչ ելանէր ընդ հոսման ջրոյն, առ որս ոմանք կալով և խմանալով զնշանան զայսպիսին ասէին զհանդերձեալսն։

ԺԿԴ.

ժե. Յաղագս Մոգուցն յաղագաց նախագիտութեանն։ Մոգքն ի ձեռն զննելեացն ասէին զնախագիտութիւնն. քանզի զննելով և քննելով զփորո-

1) B. իջանէ. 4) B. կաղդոյն գոդոնա. 4) B. գոնդոնա. [յուն. Δωδώνης.] 5) B. որ. 5) AB. արամազդա. 6) B. պարգևեալ. 6) B. շարժանէ. 7) A. տերևոյն. 7) A. նշանակութիւք. 8—23) A. ժգ և ժդ գլ. համառոտ է այսպէս. «Յաղագս Դելփական եռոտանոյն։ Դելփէ քաղաք է փոկիդեայ զայնպիսիս ասէին զհանդերձեալսն»։ 9) B. քաղաք (է). 12) B. պղնձի. 13) B. վերա. 13) B. խաղալին. 16) B. զներկայն. 19) B. ասոն. 25) A. մուզուցն. B. մոգոցն. 25) B. նախագիտութե. 26) B. զննլեաց.

տիւն, և տեսանելով զհատուածս անդամոցն զերգին և զայլոցն ասէին զոր ինչ պատահելոցն էր։ Բայց մոգքն ազգաւ ի գամբաց են, ուստի և լերգահմայութիւնն լինի.

ԺԶ.

ժզ. Ի ճառէս Քաղդէացւոց աստեղաբաշխութեան։ Քաղդէացիքն, որոց առաջինն Զրադաշտ է և երկրորդն Բաղաթրաւէս և յետ նոցուն Աստանէս — մակացու եղեալք երկնային շարժութեանն և աստեղն, իբրու յորդորութեամբ շարժութեան երկնայնոց ծննդոցն իրաց պատահել, յորոց ուսեալ եղլենացւոցն զաստեղաբաշխութիւն սկսան ծննդաբանել։

ԺԷ.

ժէ. Ի ճառէս Թրակացւոց կանանց։ Ասի Թրակացւոցն լինել սկիզբն ամենայն մարդկան, կրօնիւք և հաճութեան աստուծոյ, և տեղեաս կատարել, և միստերիոնս հաստատել, և ի Թրակացւոցն Թրակեցեալ անուանեցաւ առ աստուած բարեպաշտութիւնն, զոր մեք կրօնս անուանեմք։ Բայց յառաջ քան զամենայն Թրակացիս Որփեւս ասի թէ պատմեաց զտեղեաւն և գլխոցանակս նոցունց, և թէ որպ աստուծոյ փախչելն տեղեացն։ Զամանէ ասի ի ձեռն քնարին իւրոյ զանշունչսն հրամայեցուցանել և զվայրենիսն հանդարտեցուցանել։

ԺԸ.

ժը. Ի ճառէս տանջանացն Միթրայ։ Զ Միթրայէ այլ և այլ առն կարծիս. քանզի ոմանք զարեգակն զոլ զնա ասեն և ոմանք զվերատեսուչն հրոյ, և այլք յատուկ ինչ զոլ զաւրութիւն։ Լինէին և Միթրայի տեղեաք ոմանք և մանաւանդ առ ի Քաղդէացւոցն, քանզի որք սովու

1) B. տեսանել. 2) B. մոգքքն. 3) AB. լերգահմաութին. 5) B. քաղդէացիք. 6) B. առաջին. 6) A. զրադաշտէն. 6) A. (է). 6) B. քաղաթրաւէս. 6) A. ազգուն. 7) B. ստանէս. 7) AB. երկնային. 7) B. շարժութեց. 8) B. յորդորութե է շարժութե երկնային ծննդոցն. 8) A. ծնընդոցն. 8) B. պատահել. 8) B. որոց. 9) B. ելլենացւոցն. 9) B. զաստեղաբաշխութին. 9) A. սկան. 9) A. ծննդաբանել. 11) B. Թարակացւոց. 11) B. սկզբն. 12) B. տեղեաս. 13) B. միստերիոնն. 12) B. (ի) Թրակացոցն. 13) B. Թրակեալ. 15) B. զտեղեաւն. 15) B. գլխոցանակս. 16) B. եթէ. 16) AB. փախչելն. 16) B. տեղեացն. 17) B. զանշունչն. 18) B. հանդարտեցուցանել. 20) B. մութրայի. 20) B. զմութրաւէ. 21) A. զնոյ. 22) B. լինին. 22) A. են միթրայի. B. և մութրայի. 23) B. տեղեաք. 23) B. քաղդիացւոցն. 23) B. (որք) չիք.

կատարեալք կամին լինել՝ քան աշակերտաց տանջանաց կարաւտանային, ի թեթեւագոյն տանջանացն սկսեալ՝ ի դժուարագոյնսն կատարէին. յառաջագոյն տոփել ճնշեալ զանձինս իբրեւ աւուրս յիսուն և զայնմ ժամկալն ի քերանս արկանէին աւուրս երկու, և ապա ի ձեռն կացուցանէին աւուրս քսան, և այնպէս քան փորու անձգուցանելով զտանջանան, զշարրմբերն որ կատարեալն եղէ հաստուցանէին այնուհետև ի կատարելագոյն տեղեան:

ԺԹ.

ԺԹ. Հնչուն աւշառմանցն Ոսիրեայ: Ոսիրիս առ ի յեգիպտացւոցն աստուած կարծի, և ոմանք ասեն զոյլ զնա նման Պիթանուսի և ոմանք այլ զայն: Որդ զնա առ ի Տիփոնայ աւշառեալ ասեն, և յաղագս այսորիկ ասեն սուգ մեծ եղեալ եգիպտացւոցն առ ի յիշատակ անմռաց աւշառմանն Ոսիրեայ: Նմա որպէս ասեն զՊիթանուսն ի տխտանեայն աւշառեալ՝ այսպէս և զՈսիրիս ի Տիփոնայ:

Ի.

Ի. Հնչուն Իսիդեայ: Իսիս կարծի Իոհի ազգականն յափշտակեցելոյ յԱրամազդայ. յաղագս Զեւս յափշտակեալ զԻով և երկուցեալ ի Հերայ կնոջէ իւրմէ փոխարկեաց զԻով յերինջ, երբեմն այլուստ աւանելով զնա, և երբեմն ծիրանագոյն. և այսպէս զհետ նորա յածեալ լինէր: Այն որդ Արամազդ յԵգիպտոս յածեալ զհետ Իովայ: Այլ պատուէին եգիպտացիքն զԻով, զոր Իսիս կոչեն, վասն որոյ և ի վերայ գլխոյ պատկերին եղջերս արջառոյ նկարեն նշանակեալ զազգականն յերինջ փոխարկութիւն:

---

1) B. (կատարեալք) չիք. 1) AB կարաւտանային. 2) A դժոխագոյնսն. 2) A. կատարեն. 3) A. ճնշեալ. 3) B. աւուր. 4) B. ի ձեռն. 5) B. այսպէս. 5) B. քան փորունց. 6) B. կատարեալ լինէր. 6) A. հաստուցանէին. 6) B. տեղեան. 8) B. աշտանանց ոսիրա. 8) A ոսիրեա. 8) A. ոսրիս. [յուն. Ὄσιρις.] 9) B. զնա նման զոյլ Պիթանուսի. 9) A. զթանուսի. 10) A. Տուփոնայ. [յուն. Τυφῶν, Τυφάων.] 10) B. յաղագ. 11) A. (ասեն) չիք. 12) B. յաւշառմանն. 12) A. ոսիրեա. 12) B. զցիթանուսս. 12) B. ի տխտանեայն. 13) A. ի տուփոնայ. 15) B. իսիսիդոսի. [յուն. Ἶσις]. 15) B. յուհի. [յուն. Ἰώ.] 15) A. յապշտակեցելոյ. B. յափշտակելոյ. 16) A. առ ի յարամազդա. B. յարամազդա. 16) A. յապշտակեալ. 16) AB. ի հերա. 17) A. ի կնոջէ. 18) A. ծիրանեգոյն. 19) B. (որդ)չիք. 19) AB. յաւա. 20) AB. ի վերա. 20) A. «պատկերի նոր». Պատճ. գիրք. «պատկերի նորա». 21) A. նըկարեն. 21) B. նշանակեն զազգականն յերինջ փոխարկութիւն.

ԽԸ.

խա. Յաղագս Մենդեսեայ նոխազին: Եգիպտացի լեզուաւն կոչի նոխազն Մենդէս: Եւ ոմանք յեգիպտացւոցն պաշտէին զնոխազս, որպէս վերագրեալ ծննդական զաւրութեան, քանզի առաւել վարար գոլ կենդանեացն: Եւ որք բնակեալ էին առ Մենդեսեայ տեղեաւն զնոխազս ոչ ուտէին, խորշելով ի ծննդական զաւրութենէն: Պատուէին մեծապէս և զայծարածսն, և էր տաճար Մենդիսի առ եգիպտացիսն, յորում տաճարի կայր պատկեր նոխազաւրէն, ուղղորդ ունելով զպատկառանսն:

ԽԹ.

խբ. Յաղագս Ապեայ և Մնևայ եզանց: Առ շրջաբերութեան ժամանակաց ոմանց ծնեալ լինէր եգիպտացւոցն արջառ ինչ, յղացեալ ի նշուլից լուսնոյ, կոչեցեալ առ ի նոցանէ Ապիս, որ ունէր նշան ի մաշ ստիցն և ի լեզուն, յորոց նշանաց ծանուցեալ լինէր թէ Ապիս է: Եւ զծնունդ սորա տաւնեն եգիպտացիքն, իբր զգալուստ աստուծոյ առ նոսա, և զարմանէին զարջառն ի մուր, խրախուսութեամբ բազմու խրախուսանելով զաստուածն իւրեանց:

Ծ.

խգ. Յաղագս Նեղոսի. Հեղանելն նորա պատուեն զնա, իբրև զաստուած, կարծելով զանձուձ ջրոյն «աստուծոյ» գոլ զաւրութիւն:

ԾԱ.

խդ. Յաղագս կոկորդիլոսի և ձկանց: Քանզի պաշտէին եգիպտացիքն զկոկորդիլոս և զաւձս, և զարկս, և զայլս ոմանս ի թարմատարացն, և զայլս ոմանս ի ձկանց, յանըանից պատուոյն անձանց իւրեանց անարգանս յարմարելով:

---

2) B. մենդեսացի. 3) B. մենդիս. [յուն. Μένδης.] 3) A. զնոխազ. 3) B. վերագրեալ. 4) A. ծնընդական. 5) A. առ մենդիսացին. B առ մենդեսեա. 6) A. ծնընդական. 6) B. զաւրութենէ. 6) B. զայծարածս. 7) A. առ յեգիպտացիսն. 8) B. ուղորդ. 10) AB. ապիս. [յուն. Ἆπις]. 11) B. ի նշուլից. 13) B. յորոց (նշանաց) ծանուցեալ (լինէր). 13) B. զծնունդն. 14) B. իբրև. 14) A. նոսայ. 15) B. (բազմու)չիշ. 15) B. խրախուսանէին. 16) B. իւրեանցն. 16—18) B. խգ. գլ. չունի. 19) A ծնա գոլ. «աստուծոյ» մեր ասացածն է. 21) B. ուրիշ վերծանգիր ունի. «յաղագ ներգաւի.» 22) B. զկոկորդիլոս. 23) A. (ի) ձկանց. 23) A. յանըան. 23) B. յանձանց.

II.

ՀԱՒԱՔՈՒՄՆ ՄԵԿՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՑՆ ԶՈՐՍ ՅԻՇԱՏԱԿԵԱՑ ԳՐԻԳՈՐ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆ Ի ԳԵՐԵԶՄԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԻ ՍՐԲՈՅՆ ԲԱՐՍՂԻ.

Հռետորքն և սոփեստէսք արտաքնոցն, զոր ի նոցունց ներբողեալսն կամելով ազնուականագոյնս ցուցանել՝ ասեն թէ սա ազգաւ ի Պեղոպոփայ է և ի Կեկրոփայ, կամ ի Հերակլեայ, կամ յայլոցն առ ի նոցունց կարծեցելոց դիւցազանց, կամ յայլազգս բարի արանցն թուեցելոց գիտաւգաց։ Ասէ արդ աստուածաբանն Գրիգորիոս, թէ արքայունին Բասիլիոսի նախահարքն մեծագոյնք և ազնուականագոյնք էին, քան թէ յարտաքնոցն ազնուականագոյն կարծեցեալքն. իսկ արդ միտք բանին այսպիսի է։ Այլ պարտ է ասել, թէ որք ոյք ոմանք էին Պեղոպոփս և Կեկրոփս, և Աղկմէոն, և Հերակլէս, և զինչ ի սոցանէ ծնեալքն։ Ի Պեղոպոփայ պեղոպոփեանք ասին, և ի Կեկրոփայ Կեկրոփեանք և յԱղկմէոնէ Աղկմէոնեանք, և ի Հերակլեայ Հերակլեանք, և յԷակոսէ Էակեանք։

Ա.

ա. Արդ ասացուք յառաջագոյն, թէ ո՛ ոք էր Պեղոպոփս։ Սա էր որդի Տանտաղոսի փռիւգացւոց թագաւորին, և Տանտաղոս այս մարտ ունելով ընդ Իլոսի, որ շինեաց զԻլիոն, որ ի Տրովադա է, երկուցեալ ի պարտանաց յորդորէ զորդի իւր զՊեղոպոփս, զի առեալ զինչս բազումս գաղթեսցի առ եղբայրն ասացեալ այսպէս. «Թէ պարտեսցուք յԻլոսէ ապրեսցուք անդամանօք»։ Առեալ արդ ինչս Պեղոպոփայ չոգաւ յԱքայիա

3) B. Հաւաքումն մեկնութեան զորս յիշատակեաց ի գերեզմանական բանի սրբոյն Բարսղի Գրիգոր Աստուածաբան. 4) B. սոփեստէսքն. 4) B. արտաքնոց. 4) B. ներբողեալս. 5) B. ազնուականագոյն. 5) B. ի պեղոպէ. 6) A. ի Հերակլեա. B. ի Հերակլէ. 6) B. յայլոց. 7) B. յայլոց բարի արանց. 8) AB. գա. 8) AB. ածաբանն. 8) B. բարսղի. 10) B. այսպէս. 11) B. պեղոպս. 12) B. ալկմէոն. 12) A. և զի. 12) B. ծնեալն. 12—13) B. ի պեղոպայ պեղոպեանքն ասին. 13) B. ի կեկրոպայ կեկրոպեանքն. 13—14) A. (և յԱղկմէոնէ աղկմէոնեանք) չիք. B. յալկմէոնէ ալկմէոնեանքն. 14) A. ի Հերակլեա. B. ի Հերակլէ. 14) B. Հերակլեանքն. 14) B. էակեանքն. 16) B. պեղոպս. 17) A. թագաւոր և յաղթեսեն աղկմէոնեանք որդին և Տանտաղոս. 17) B. Տանտաղոս (այս). 18) A. շինեաց. 18) B. զիլիոն. 19) A. ի պատարանացն. A. լուս. «ի պատերազմանցն». 19) B. յորդորեաց. 19) B. (իւր) չիք. 19) B. զպեղոպս. 19) B. ինչս. 20) B. յիլոսէ. 21) B. պեղոպեայ.

ի գաւառն որ կոչի Ապիա, որ թագաւոր ունէր զՈյնոմաոս, որոյ էր դուստր անուանեալն Իպպոդամիա։ Այս աշխատեալ առս Պեղոպոս յերկփառական մրցմունս ընդ Ոյնոմաոսի և յաղթեալ նմա առ կին զդուստր նորա զԻպպոդամիա և ժառանգեաց զգաւառն և փոխանակ Ապիայի կոչեաց զնա Պեղոպոնեսոն, այսինքն Պեղոպեայ կղզի։ Որք ամենեքեան, որ ի Պեղոպեայ ծնեալ էն կոչին պեղոպեանք, որպէս Ատրևս և Թիեստէս, Ագամեմնոն, Մենեղաոս, և ի կատարածի սոցունց Որեստէս։ Հայրն Պեղոպեայ այսչափ։

Բ.

բ. Իսկ յաղագս Կեկրոպեայ ասել առաջի կայ աշխատանի. Կեկրոպս թագաւոր էր աթենացւոց, որ և ծնանէր զԱտտիկէ դաշտավայր առ։ Երկակերպ կոչեցաւ վասն զոյգն ունելոյ երկուց ձայնից՝ եղլադացւոյն և եգիպտացւոյն, որ էր ի քաղաքէ Սաիս։ Որդ իշխան բազմանմանութեան գոլով այս Կեկրոպս և եկեալ յԵգիպտոսէ ոչ զելլադացի ձայն, ունելով և զեգիպտացին։ Այլ բանն որ ասի, թէ ինքներկրայք են աթենացիքն ստապել է, ասել զամենայնն ոչ երբեք փոփոխելոյն զընակեալն յԱտտիկէ. քանզի անաւարական գոլով գաւառին ոչ է յոյժ նախանձելի, որպէս զի որ եկն հալածեսցէն, և այլք բնակեսցեն ի նմա։ Իսկ և յաղագս Կեկրոպայ առասպելս բաւական լիցի։

Գ.

գ. Այլ և Կիղոն աթենացի էր ազգաւ նշանաւոր, զբռնաւորութիւնն մեծ պահել կամելով աթենացւոցն։ Որդ բռնադատելով քաղաքին ի Պելոպոննեսոսէ ածեալ առ, ոչ համբերեալ անտանել ընդ ծառայութեամբ

1) A. լուս. «Ինոմաոս». B. զԵնոմնոս. [յուն. Οἰνόμαος]. 2) A. (այս) աշխատեալ (առս). 2) B. պեղոպս. 3) A. յերկփառական. B. յերկփառական. 3) B. Ենոմաոսի. 3) A. զդուստրն. 4) B. զԻպպոդա-միայ. 4) AB. ապիոյ. 5) B. պեղոպիան. 5) B. ամենեքեան. 6) B. պեղոպեայ. 6) B. կոչ. 6) B. պեղոպեանք. 6) A. ատրեոս. A. լուս. «ատրեւս». B. ատրեոս. 6) A. լուս. «Թիեստես». B. Թի-եստեսս [Θυέστης]. 7) A. (Մենելաոս)չէր. 10) B. Կեկրոպայ. 10) B. (ասել)չէր. 10) AB. կա. 10) A. աւատիկ. 10) B. Կեկրոպս. 11) B. աթենացւոցն. 12) A. լուս. «երկարոյ». 12—13) B. եգիպտացւոյն և Ելլա-աթենացւոյն. 14) B. բազմանմանութեն գոլ. 14) B. Կեկրո-պացւոյն. 13) B. սաւոյ. 14) B. յեղլադա. 14) A. «զելլեդացի ձայնն». «Լ» ատոր մերև-պսս. 14) B. յելլադա. 15) B. ինքներկրայք. 16) B. աթենացիք. 16) B. յառա-գրուած է «դ». 18) B. (և այլք բնակեսցեն) չէր. 19) B. ապելն ասել ամենայնն. 19) B. աստեալ. 21) B. ազգեմն. (և) չէր. 19) A. Կեկրոպայ. B. Կեկրոպայ. 22) B. աթենացւոց. 23) B. համբերեալ.

լեալ զԱթենս և եւ հնարիք, զիտաւորութիւն ունելով զպատուութիւնն զարձեալ հաստատել զաթենացւոցն, և գնացեալ ի Դեղփոս յապոլոնեան տաճարն փորձէ պատգամով զտաճարն և փորձեալ ունի ընդ ինքեան զամենայն արս և զկանայս պաշտաւնեայս. հաւանեցուցանէ և զպաշտօնաւորն զՊութիա, զի եթէ եկեսցէ երբեք զանկեցեալմամբ զիւթութիւն խնդրել ոչ ինչ այլ ասել, քան թէ աստուած հրամայէ ձեզ, զի ազատեսջիք զԱթենս: Այսորիկ փութացեալ և յոլովակի լինելով խնդրեցին զանկեցեալմամբ և եկեալ արտաքս հանին զբռնաւորն յԱթենացւոց: Արդ մեծ գովասանութիւն յայնմ հետէ ընկալաւ Ալկմէոն, ազատեալ խնամաւ-թեամբ զԱթենս. Այս պատմի յաղագս Ալկմէոնի տանցն:

Դ.

դ. Արդ Էակոս չորրորդ մեզ ենթակայեալ լինի: Սա որդի գոլ ասի Արամազդայ որդւոյ զդին յայտ, վասն որոյ և երբեմն երաշտացեալ գոլով Եղլադայ շոգան առ նա նախարարք քաղաքացն աղաչել զնա աղաւթս առնել առ հայրն իւր Արամազդ, զի լիցի անձրև: Եւ նա լուեալ բղձացաւ, և լուծեալ ի ձեռն բղձմանն զաղօթսն ի վայր հոսեաց ջուր և ոռոգեաց զԵղլադա, և տուեալ յայսմ չուգաւ բարեպաշտութիւնն Էակոսի: Սա ծնաւ ուստերս երկու զՊեղղեւս և զՏելամոն. և Պեղղեւս ծնաւ զԱքիղեւս, իսկ Տելամոն զԱյաս, որոյ ծնունդքն կոչին Էակիդեանք զառ ի հաւրէն իւրեանց այսու պատուին յաստ բերելով:

Ե.

ե. Արդ պատուհասէ լեցի մեզ ենթակայեալ Հերակղէս: Սա ասի որդի գոլ Արամազդայ. քանզի Ովկէս նմանեալ Ամփիտրիոնի չաղաչարի ընդ Ալկմէոնեայ և ծնանի ի նմանէ զՀերակղէս, որ և զմեծագոյն

23—1) B. զաթենս ընդ ծառայութ̅ե̅ր լինել. 2) B. զաթենացւոցն. 2) B. զեղփոս. A. զեղփուս = Δελφούς. (?) 3) A. պատանեկով. 4) B. այր. 4) B. հաւանեցանէ. 5) B. զպութիայ. 5) B. լանկեղամնացի. 5) A. լուանեցքում «բղձութի». 6) A. հրամանէ. 7) B. այսորիկ. 8) A. լուանեցքում «յանդգնեցան». 8) B. յանկեղամնացիքն. 8) B. յաթենացւոցն. 9) B. ակզեմոն. 10) B. ազկեմոնի. 12) B. չորրորդ. 12) A. ենթակաեալ. B. ենթակայեալ. 12) B. գոլով. 13) B. արամազդա. 13) B. (և) երբեմն. 14) B. եղլադա. 14) B. շոգան աղաչել զնա նախարարք. 15) A. լիցեցի. 17) B. զեղլադա. 18) A. այդ. B. նա. 18) B. պեղեղ. [յուն. Πηλεύς.] 18) B. պեղես. 19) B. պեղամոն. 19) A. էակիդանք. 22) B. ենթա-կաեալ. 22) B. հերակղէս. 23) AB. արամազդա. 23) B. ամփիտրոնի. 24) A. «ալկմէոնինեայ». յետոյ ուղղած «ալկմիոնինեա». B. ազկեմոնեյա. 24) B. ծնաւ. 24) B. զհերակղես.

մրցմունան զայնսիկ կատարեաց։ Նա բազումք եղեն ի Հերակղեայ, որոց առաջինն և կարծրագոյն Հիւղէս էր, յորմէ և լակեդեմոնացւոց թագաւորքն ծնան, ուստի և Հերակղեանք ամենիքեան ասին։

Զ.

Գ. Յաղագս եղջերուահարաց Ովրիոնի և Ակտէոնի։ Զ. Արտեմիս անուն որոյ և աղեղնաւորութեան վերատեսուչ գոլ։ Սա որդ աստուածս այս և զեղջիւրն քաջ հարկանել, մինչ կոչել աստուածուհւոյն Արտեմիս եղջերուահար։ Սա և Ովրիոն և Ակտէոն որսորդք էին և այրք. իսկ Ակտէոնի շամբք որսոյր, եւս զԱրտեմիս մերկ, և քանզի անմարթ էր զաստուածուհին մերկ տեսանել, մանաւանդ զկուսանն ի նոցունց բարկացեալ այդ Արտեմիս կառադեցոյց զշունսն Ակտէոնի, որք զանեալ զնա սպանին. իբրու աւր Ակտէոնի առ ի շանց գիշատել։ Սա և Ովրիոն աւր ի պատուհման աստուածոցն առ մարթալ արքայոյն, զոր եղեն Իւրեսի թագաւոր Թեբէացւոց առ ի հիւրընկալութիւն աստուածոցն. քանզի յայնժամ էր ծնեալ և լեալ։ Սա Ովրիոն եղև սպանանող գազանաց, այլ և սափեալ Արտեմիդեաց, վասն որոյ բարկացեալ աստուածուհին յարոյց կարիճ ընդդէմ նորա, ուստի ընկալեալ հարուած մեռաւ, վասն որոյ և յերկինս նկարեալ եղև առ կարճին։

Է.

Է. Յաղագս ժողովարարութեան եղբարցն մեծ Լսոսին. որ է եղեալ յեւթներորդ պատմութեան յարձանագրեան ընդդէմ Յուլիանոսի։

Յորժամ յԵլլադայ նաւարկութիւնն եղլինացւոց եղև ի վերայ Տրովադայ առ ի Յաւլիդէ բեովտացւոց, զոհ լինելով Արտեմիդեայ, և

1) B. Հերակղեա. 2) Հեղես. [յուն. Ὕλλος.]. 2) B. (և) լակեմոնացոց. 3) B. Հերակղեանքն. 3) A. ամենքեան. B. ամենեքեան. 5) A. «Է» կամ «Է». 5) B. եղջուրահարացն. 5) B. Լատոնի. 6) B. (գոլ)չիք. 7) B. զեղջիւս. 7) A. լուսանցքում «արտեմիս». 8) A. եղջերուահար. B. եղջիւրահար. 8) B. ովրիոնի. 9) B. ակէոն. 9) A. (և) չիք. 9) A. լուսանցքում «ակտէոն». 10) B. զածուհին. 11) B. կաղացոյց. 11) B. զշունքն. 12) B առ ի շանց գլխատեալ. 13) A. արքայոյն. B. արքայոյն. 13) B. ուրեսի [Hyrieus.]. 14) B. թեբայեցոց. 15) B. լեալ. 15) B. սպանող. 16) AB. արտեմիդեա. 17) B. յարոյց. 17) B. կարիճս ընդդէմ. 17) A. նորայ. 18) B. (և)չիք. 18) B. կարիճն. 20) B. կուսին եղջիւրուին ընդ կուսին. 20) A լուսանց. «եղին». 22) A. լուսանցքում «յորժամ»-ից առաջ. «ԷԷ», «Ժգ», «Գ». 22) B. նաւարկութի եղլենացոցն. 22) AB. վերա. 23) A. տրովադա. B. տրովդա. 23) A. (ի)չիք. 23) B. յավլիդէ. 23) B. բեովտացոց. 23) A. արտեմիդեա.

զաւերն Ագամեմնոնի, որում անուն էր Իփիգենիա, ի սպանդ առանձնելով, Արտեմիս ողորմեալ կուսին յափշտակէ զնա և ի բաց տանի առ Տաւրոս ի Սկիւթիա, և երևեցոյց փոխանակ կուսին եղն, զոր առեալ Եղղենացիքն զոհեցին. իսկ Իփիգենիա ի Սկիւթս քրմանուհի եղև Արտեմիդեայ:

Ը.

ը. Յաղագս Քենդաւրոսին ասէ: Նշանեալ Աքիլլէս ի Թետիսէ առանձնեցաւ ի Քերոն, որով վարժեալ լինէր սնուցանողաւն, համանգամայն և վարդապետաւ, ախոյեանութեամբն: Եւ էր այս Քերոն Իպպոկենդաւրոս, բնակեալ յայրս ինչ քարանձաւացն ի Թեսաղիայ: Արդ առեալ Քերոն զԱքիլլէս և նստուցեալ յետուս իւր ի վերայ ձիեղէն կողմանն, սնուցանելով զնա ոչ կաթամբ կամ հացիւ, այլ ուղեղովք եղջերուաց և այլոց կենդանեաց, վասն որոյ և Աքիլլէս անուանեցաւ, իբր ոչ հաղորդեալ քիղոսի, քանզի քիղոս ասորական կերակուր է:

Թ.

թ. Յաղագս մատանւոյն Գիգեսի: Զայս պատմութիւն յիշէ յարձանականսն ի յիններորդ պատմագրութեանն: Պղատոնն ի քաղաքավարութեանն ասէ թէ Գիգէս հովիւ էր, և մինչ արածէր զհաւտ իւր՝ եգիտ ձի պղնձի և ի ներքոյ նորին եգիտ մարդ մեռեալ, որ ունէր մատանի: Եւ առեալ զմատանին զայն ունէր, և յորժամ շրջէր զակնեղանն մատանոյն աներևոյթ լինէր ի մերձակայիցն: Այլ ակնեղանն զլուխն առ մատանոյն, որ էր շրջշրջելուն: Արդ ունելով զմատանին եկն առ թագաւորն գիւղացւոց, և շրջեալ զակնեղանն եղև աներևոյթ և մեռեալ զպան

1) B. ագեմեմնի. 1) B. (որում)չէր. 1) B. փիգենիա. 1) B. սպանդելով. 1) B. (առանձելով)չէր. 2) B. տորոս. 3) B. սկիւթիայ. 3) A. (և) երևեցոյց. 3) A. «եղն», լուսանցքում «եղջերու»: 3) B. ելլենացին. 4) B. իփիգինեայ. 4) B. սկիւթս. 4) A. արտեմիդեա. 6) A. լուսանցքում «ք». 6) B. աքիլլեւս. 6) B. թետեսէ. 7) A. վարեալ. 7) B. սնուցաղաւն. 8) B. վարդապետաւն. 8) Պէտք է լինէր «Հիպպոկենդաւրոս» = յուն. ἱπποκένταυρος. A. լուսանցքում «կենդաւրոս». 9) B. թեսալեայ. 10) B. զաքիլլեւս. 10) AB. վերա. 11) B եղովք. 11) A. եղջերուաց. B. եղջերուացն. A. լուսանցքում «առևծուց». 12) B. քեղոսի. A. լուսանց. «ոչ կերակրեալ քեղոսիւ». 13) B քեղոս. 15) A. է. 15) B. բաշխման. 15) B. ակինդնոսին. 15) B. գիգոսի. 16) B. պատմագրութիւն. 16) B. պղատոն. 17) B. քաղաքավարութիւն. A. լուս. «ի քաղաքականութեան». 17. A. գիգէս. A. լուսանցքում «գիւղացի». 17) A. (և)չէր. 17) B զհաւտս. 18) AB. պղնձի. 18) B. նորա. 20) A. մերձակիցն. 20) B. գլուխ. 21) B (որ էր)չէր. 22) A. լուսանցքում «ի թագաւ...ուին». 22) B. գիւղացոց. 22) B զակնեղնն.

զթագաւորն և առ զթագաւորութիւնն: Բայց Հերոդոտոս այսպէս պատմէ յաղագս Գիւգեսի. որպէս թէ հրամանաւ դշխոյին նորա սպան զԿանդաւղէս Գիւգէս և թագաւորեաց:

Ժ.

ժ. Հնութիւն Միդասայ: Մինդաս այս թագաւոր էր փռիւգացւոց և էր արծաթասէր յոյժ և ոսկեսէր, որպէս և գործք նորա յայտնեն: Աղաչեաց արդ սա, զի յոր ինչ և մերձենայցէ ոսկի լինիցի: Եւ կատարեցան խնդիրք սորա. և յոր ինչ մերձենայր ձեռամբ կամ բերանով ոսկի լինէր: Եւ այնպէս ամենայն ինչ նմա ոսկի էր, այլ ուտել ոչ կարելով՝ մաշուամբ կորուսեալ լինէր, զի ուտելին նմա կերակուր ի ձեռն բերանոյն ոսկիացեալ լինէր, վասն որոյ և ապականեցաւ սովով: Այլ պատմեն այլք ասելով, թէ հրաման առեալ նորա, և հրամանն էր այսպիսի ինչ՝ փարել զկատուն, և ու՛ր արգելցին կայրն շինել քաղաք: Եւ արար այնպէս և շինեաց զԱնկիւրա զգաղատացւոց, քանզի խարիսխ երկաթի գտանելու կառուցեալ ի կառուած առկայացոյց զՄինդաս, և այնպէս շինեցաւ քաղաքն և կոչեցաւ Անկիւրա, որ թարգմանի խարիսխ:

ԺԱ.

ժա. Հնութիւն Սկիւթին Անաքարսեայ, զոր և յիշէ Հերոդոտոս ի չորրորդումն: Անաքարսիս այս գերշխուխային այր ոմն էր, և են գերշխուխայինքն եղջերաւորք և կարծրագոյնք քան զայլ սկիւթացիսն: Արդ այս Անաքարսիս ասի թէ փիլիսոփայ ինչ լի եղև, և շրջէր յԵլլադայ աշխարհին հանդերձ նեարդն, և հրամանս ինչ և գիտութիւնս պատմէր, իբրու յաստուածուստ փչումն ընկալեալ: Այլ Պղիկուրգոս հռետոր յիշէ զԱնաքարսիս ի ճառին յորում ընդդէմ Մենեարքոսի, եթէ սա եկեալ ի գերշխուխային կողմանէ եկն Անաքարսիս յԵլլադա, և փարձաւոր եղև Արիոպագին, և ուսաւ սա ի նմանէ

1) B. հերոդոտոս. 2) B. գիւգեսի. 2) B. դժխոյին. 2) AB. զկանդաւղէս. 5) A. գ. 5) A. մինդասոս. B. մինդասեայ. 5) B. Մինդաս. 5) B. է. 5) B. փռիւգեցւոցն. 6) B. վկանն. 7) B. (արդ)չիք. 7) B. թէ. 8) B. ըղձք նորա. A. սորայ. 8) B. (և) յոր ինչ. 9) B. (և այնպէս ամենայն ինչ նմա ոսկի էր)չիք. 9) A. նմայ. 14) B. գաղատացւոց. 14) A. գտայնուու. B. գտանան. 15) B. առկայացոյց. 16) B. անկիւրիա. 18) A. է. 18) B. արարիս. 18) B. զայս. 18) B. (և) չիք. 18) B. հերոդոտոսն. 19) A. գերշխուայն. B. գենջխուային. 19) A. գերշխուաինքն. B. գենջուաինքն. 19) B. եղջերաւորք. 20) B. կարծրագոյն. 20) B. ակութացիքն. 20) B. անաքարսա. 20) B. (թէ)չիք. 21) A. լուանց. «հայոց». 21) B. յելլադայ. 21) B. նեարք. 23) B. լիկուրգոս. 24) B. ընդդէմ. 24) B. մենեքսիոսի. 24) AB. գերշխուային. 24) B. կողմանն. 24) B. և եկն. 25) B. նաքարսիս. 25) B. յելլադա. 25) B. արոգոսի. A. լուանցքում. «ի գեղջն. ժգ. գեղջիք».

զգիտութիւնն և զՀրամանաբանելն, եւ այնպէս ունելով զնոսն, իբր նշան ինչ յԱրգոնէ (քանզի ազգնաւոր է տուտուածն այն) շրջէր Հրամանաբանելով յԵլլադայ։

ԺԲ.

ժբ. Յաղագս Պեգասոսի որ է [illegible] ձիոյն Բելլերոփոնտեայ։ Քանզի պատարային քիմերին վերայն բուսանելով, զոր յիշէ տուտուածովս այս Գրիգորիոս յարձանականն ի չորրորդ պատմութեանն՝ ապականել զգաւառն լիկիացւոց. եւ Պրիտոսի թագաւորելով Լիկիոյ՝ Հրաման առ Բելլերոփոնտոս սպանանել զքիմեռն։ Եւ էր զազանն, որպէս անդամոք առասպել, առաջին կողմն որպէս առեւծ և վերջինն վիշապ, և ի մէջ նորա քիմեռ, ուստ Հուր թափէր. և էր զազանն դժուարայաղթ։ Արդ զձին Պեգասոս յաստուածուստ գտեալ Բելլերոփոնտոս, զորմէ ասի թեւս ունել, եւ ի սմբակացն Հուր թափէր, եւ մարտակից ունելով զթռիչսն զերիվարին, քանզի որպէս ասացի թեւաւոր էր՝ սպան զքիմեռն։

ԺԳ.

ժգ. Յաղագս Արգեաց։ Արգիոս գետ է արկադացւոց, եւ Արկադիա քաղաք է Պելոպոնեսոսի։ Եւ է աղբիւր ի կղզւոջն ի Սիկելիա որ անուանեալ կոչի Արեթուսա։ Եւ գետն այն առ թէ տարփեցաւ աղբերն Արեթուսայ, եւ տարփեալ խառն ընդ խորս ծովուն, եւ վերայն երեւեցաւ ի Սիկիլիա առ աղբերն այնմիկ, ոչ խառնեալ ընդ աղի ջուրս ծովուն, այլ մաքուր և յստակ պահելով զջուրն առ տարփեալն նմա։

Խանդերձ այսուիկ է եւ յաղագս առասպելաց պատմութիւն։ Սաղամանդրն կենդանի ինչ է — մնութեամբ քան զոր կոխանուածն կոչեն, եւ կամ որպէս փոքր ցամաքային կոկորդիլոս։ Եւ է ցուրտ բնութեամբ կենդանին գերագոյն քան զբան, իբր զի, ի Հուր մտանելով նորա շիջանել բոցոյն, և նա ոչ այրի։

1) A. զնոսա. 1) B. իբրև. 3) B. Հրամաբանելով. 3) B. յելլադա- 5) A. լուսանցքում. «ճն, ն. Բ. ս.». 5) B. բելլերոփոնտեայ. 6) A. պատարային. B. պատարին. [յուն. πατρικός.] 6) վերայրանին. 6) AB. (եւ) պրիտոս. 7) B. պատմութեն. 7) Տես. III. ճղ. 8) B. լիկիացւոց. 8) B. լիկիոյ. 9) B. բելլերոփոնտէս. 10) B. վերջին. 10) B. տեսաց. 11) B. ուստի. 12) B. բելլերոփոնտոս. 14) A. զերիվարին. 14) B. և սպան. 14) B. զթռիչս. 16) A. արկադիայ. 17) B. պելոպոնեսոսի. 16) B. արկադացւոց. 16) B. աղբեւր է. 17) B. կղզւջն. 17) B. (է) շեր. 17) B. սիկիլիա. 18) B. (այն)շեր. 19) A. «վեր». լուսանցքում «ջաւ». 18) A. արեթուսա. B. արե- 21) A. եւ եւ. 21) A. յստակ. 22) B. (է)շեր. 22) B. յաղագս. 22) քանի. B. սաղամանդրարացն. 23) B. սաղամանդրն. 24) B. (եւ)կամ. 24) A. ցամա- քային. B. ցամաքին. 24) A. կոկորդիլոս. B կոկորդիլոս. 26) A. այրել. 26) B. շիջանի.

ԺԴ.

ժդ. Յաղագս լծելոյ կառացն. որ է առակ վասն կամօրէն մրցանել եւ հասանել ոչ կարօղաց։ Նոր յառակն այսպէս. ի լծեցելի կառացն սկսանելով. քանզի արագագոյնք են եւ դժուարահասք անեն, եթէ հեռեակ ընդ լծեցելի կառաց ընթանալն։ Եւ այլք անեն թէ վասն Պեղոպեայ կառացն ասացաւ առակս. զի Պեղոպս փախուցեալ էր եւ ոչ լծեցեալ. Որդ իւրովք կառաւքն յաղթեաց Ենովմայի, եւ յայնմ հետէ ասացաւ առակդ ընդ լծեցելի կառացն ընթանալ։

ԺԵ.

ժե. Յաղագս Որեստեայ և Պիւղադեայ։ Որեստէս այս որդի էր Ագամեմնոնի. այլ սիրելութիւն այնչափ ունէր առ Պիւղադէս, եւ Պիւղադէս առ Որեստէս, մինչ զի մեռանելով Պիւղադեսի ընդ նմին խնդրել Որեստեայ ի դժոխս։

ԺԶ.

ժզ. Յաղագս Մոլիոնիդեանցն։ Մոլիոն էր կին ոմն բնակեալ առ սահմանաւքն Թրակացւոց։ Սա ունէր որդիս երկուս, զառաջինն Ակտոս անուն, եւ երկրորդին Եփիալտէս։ Սոքա բառ ամի անձնաւք լինէին, բառ երկայնութեան կանգուն մի, և բառ լայնութեան թիզ մի. եւ եղեն թշնամանողք և անիրաւաւորք, եւ այնչափ անիրաւհաւանեցին, մինչ զի խորհեցան հակառակել ընդ երկնային աստուածոցն։ Որդ զՈսսա ի վերայ Ոթոսի խորհեցան դնել և նորաւք յերկինս ելանել։ Եւ են Ոսս և Ոթոսս երկու լերինք ի սահմանս Թրակացւոց։ Իսկ Զեւս բարկացեալ, որոտմամբ հանդերձ փայլատակմամբք սպանանել եհեղ զնոսա, և կորեան։ Եւ այլ յառաջագոյն, յաղագս կիզմանն նոցա, համանմանութիւն առնել էր մարն, թէ վասն անիրաւութեանն իւրեանց անպահար լինելոց են։

2) A. ժ. 2) B. լծեցելի. 3) B կարողացն. 3) B. այսպիսի (ի). 4) B. արագագոյն. 4) B. թէ. 4) A. լուանցքում. (ի հեռուստ). 5) B. կառացն. 5) B. (թէ)չէր. 5) B. պեղլոպսի. 6) B. (զի Պեղոպսս փախուցեալ էր) չէր. 7) A. իւրաւքն (կառաւքն). 8) B. ասացաւ ընթանալ. 10) A. ժա. 10) A. Որեստես. 10) B. պեղադեսի. 11) B Ագամեմնոնի. 11) B. այնչափ. 11) B առ պեղադէս. 12) B պիւղադեսի. 13) A. Որեստես. B. որեստի. 15) A. ժբ. 15) B. Մոլիոնիդեանցն. 16) B. առաջինն. 19) B. անիրաւաւորք. 19) B. այնչափ. 19) B. անիրաւհաւանեցին. 20) B երկնային աստուծոց. 20) B. վերա. 21) B. Ոթոսի. 22) B. Թրակացւոցն. 23) B. փայլատակմամբք. 25) B. անպահար.

ԺԷ.

ժէ. [illegible] [illegible]: Ի կցչուղն Կիրեան լեառն ասէ է, յորում է այր ինչ դժուարին և քարանձաւ, յոր իջանելն և ելանելն ի վեր ոչ և միոյ ումեք է դիւրին, յոր սակի թէ ասա Մովսէսու: Արդ՝ քանզի դժուարին էր ելանելն ի զարհուրելութեն, այժմիկ աստուածայինն Գրիգորիոս բուռն եհար զնմանէ առ ի յապացոյց անձնացուցանելոյ բանիցն, յորոյ ոչ կարէր ոք վերծանել, այլ ընթանալ լինէր, քանզի ի վերայ սոյ և զարկն. այլ յարկն է ինչ տեսակս ուսեկոյ թանձրաւորի. զոր հայեն յորոգայթ արջոց և եղանց, և զուրբեղագունից ի սոցունց կենդանեաց:

ԺԸ.

ժը. [illegible] Մինոսի և Ռադամանթեայ: Մինոս և Ռադամանթէս սաքն զոլ որդիք Արամազդայ. յորոց մին Մինոս էր աւրինադիր. ի հարքէն ընկալեալ զաւրինադրականն. իսկ Ռադամանթէս արդար դատաւոր էր, իբր առ ի հարքէ ի բաժ ուսեալ զարդարութիւն: Արդ՝ ասեն յաղագս նոցա քերթողքն և նոյն ինքն Պղատոն, թէ սոքա մեռեալք ոչ ընդունեան լինին խաւարի. այլ երանելեացն կղզիքն և Եղեւսինոյ դաշտն ընկալաւ զնոսա, — որ է անուն տեղւոյ Եղեւսինոյ, իբր թէ ընդարձակ և ի տանջանաց ազատ: Արդ՝ ասեն թէ ի նոսա յերջանկացեալն արդարք լեալ մահուանն իւրեանց ընակին: Ռադամանթոսն անկեալ անուն է, զհաւն անոյշ ուներով, և զծաղիկն հրճուելի:

ԺԹ.

ժթ. [illegible] Գաղիրայն: Գաղիրա տեղի ինչ է ի կողմանս մարդոյն արեւ. և տեղին այն վախճան է ծովու, իբր սահմանաւորին ինչ զոլով յայսմանէ որ առ մեզս է ծովէս առ ծովն ատլանտական: Արդ սակի յայնկոյս Գադի-

2) A. $\overline{\text{Ժզ}}$. 2) B զարհուրելիթիւն. 2) B. կցոց. 3) B. ելանելն և իջանելն. 4) B (և միոյ ումեք) չիք. 4) B. Միովսէսուրա. 4) B. թէպէտ և. 5) B. է. 5) B. լարհրիթեան. 5) B. այժմ. 5) B. մեծս այս գրիգորիոս. 6) B. հարեալ. 7) A. վերծանել. 7) B. վերա. 8) A. զլարկն. 8) $\underline{\text{B}}$. թանձրաչարի. 9) B. յորոգայթ. 9) B. արջաոց. 9) B. զուրբագունից. 11) A. $\overline{\text{Ժգ}}$. 11) B. մինոսի. 11) B. հռադամանթայ. 12) B. (սաքն զոլ) չիք. 12) B. արամազդա. 12) B. (մին) չիք. 12) B. աւրենագիր. 14) B. հարքէն. 15) B. քերթողքն. 15) B. (ինքն) չիք. 16) B. խաւարին. 16) A այլ. 16) B. երանելեաց կղզիք. 16) A. եղեւսինա. B. եղինոս. A. լուսանց. «եղեւսիոն». [յուն. Ἠλύσιον πεδίον]. 17) B. տեղեաց. 17) A. լուս. «եղեւսիոնդ». 18) B. սոսա. 18) B. երջանկացեալն. $\underline{18}$) B. արդարքն. 19) B. ընակեն. 19) B. ռադամանթեսս. 22) A. $\overline{\text{ԺԸ}}$. 22) B. գաղիրայն. 22) B. գադիրա. 22) B. մերոյ. 23) B. իբրև. 24) A. ադշանտական. B. ատլանդական. 24) A. յայնկոյսկոյս

բայն ոչ ևս զուգելի լինել ծովուն, վասն զոլոյն քաղաքիս և միջոցեալ։ Եւ Գադիրա լսի առ ի «գէէ» որ է երկիր, և «դիրէ» որ է պարանոց։ Արդ քանզի պարանոց երկրի է տեղին անուանեցաւ Գադիրա։

Ի.

ի. [illegible]։ Ճոմերոս քերթող կոչեցեալ զՊելոփոնեցեայ զաւրութիւնն և զհեզութիւնն զառ մարտն արտաքոյ ի ձեռն առակի նմանեցուցանէ զգիւղացիսն ասելով. «Իբր երիւար ոմն ուժգին պարարեալ և սրտացեալ առ մսուր»։

ԻԱ.

իա. [illegible]։ Ի Թեբայ բնակացոց առի թէ Կադմոս և կամ այլ ոմն առեալ զԱգենորիդեայ վիշապին զատամունսն սերմանեաց յերկիր, և վերաբուսեալք եղեն արք սպառազինեալք. այլ եղեն վերաբուսեալք ի բազմիցն մինչև ի վեր, և այնպէս կռուել մարտնչէին ընդ միմեանս և ընդ այլս։

ԻԲ.

իբ. [illegible]։ Աստուածային Գրիգորիոս յաղագս Հռոմէից ատամունք կոչեցեալ մեզ ասել, թէ բնակացոց Թեբայ — եգիպտացւոց՝ ուսմունքն է, այն որ յԱմփիոնէ և ի Զեթոսէ թմբկաւք եղև շինեալ. այլ եգիպտացի Թեբայ Հարիւրադրուն է, քանզի մեծագոյն լեալ է յառաջ, և այնչափ մեծ, մինչ զի դրունս ունել այսքան։ Այլ պարիսպն Բաբելոնի առնն ամբարդոյն գոլ. քանզի խառնեալ աղիւսով և Հալեալ կպրով եղև շինեալ, զլայնութիւնն և զերկայնութիւնն ունելով յոյժ բազում, և զշրջապատութիւնն ընդարձակ։

---

1) A. գադիրա. B. գադիրայն. 1) B. զուգելի. 2) A. գադիրայ. B. գադիրա. 2) B. գաէ. 2) B. դիրէ. 3) B. գադիրա. 5) A. մզ. 5) B. խոէր. 5) B. քերդող. 6) A. զզիոմնեցեա. B. զզիոմնեցեա. 6) B. զաւրութի. 6) B. արտաքուել. 6) B. ի ի. 7) B. նմանեցուցանել. 7) B իբրև. 7) B. երիվար. 7) A. ումն. 8) A. լուանցքում. «սրտացեալ». 10) B. բուսանելոյն. 10) B. սկայիցն. 11) B. բնակացոցն. 11) B առէ. 11) B. զագենորիդեայ. 12) B. յերկիրի. 14) B. այնպես. 16) A. մբ. 16) B. Թեբաս. 16) B եգիպտացւոցն. 16) B. ատամբնն. 18) A. եգիպտացւոց. B. եգիպտացոց. 18) B. յամփիոնէ. 19) A. այդ. 20) B. գաւրց. 20) B. լեալ ի. 20) A. լուանցս. «կանխաւ». 21) B. բաբելոնի. 22) B Հալեալ. 23) B. շրջապատութի.

Իսկ Մաւսողոսի Կարոսի շիրիմն և սա էր մեծագոյն. քանզի Մաւսողոս կարիացւոց եղև թագաւոր, որ և շինեաց շիրիմ իւրեան յոյժ անուան ի Հողի ուրեք և ի ծովացեալ լճամիջի տրամակայեալ: Իսկ գրեցաւ «կարիական շիրիմ», զի ցուցցի առ ի նմանէ շինեալ. գրեալ լինի և «Կարոսի», զի իցէ ազգին իւրում նշանակ Մաւսողոս Կարիոս: Իսկ պիւռամիդքն և սորա արժանի են հրաշից, շինեալք յԵգիպտոս յոյժ անըմբռնելիք, զոր քրիստոնեայքս ասեմք շտեմարանս Յովսեփու գոլ. իսկ ելլենացիք, յորոց մի է Հերոդոտոս, ասեն թէ թագաւորաց շիրիմք են: Իսկ յաղագս Կողոսի, որ յԱռոդոնէ վերակացեալ՝ ասի թէ մեծագոյն է անդրիանցն և զարմանման արժանի:

III.

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԱՅՆՈՑԻԿ ՈՐ ԵՒ ՅԱՌԱՋՆՈՒՄ ԱՐՁԱՆԱԿԱՆԻՆ ԵՂԵՆ ՅԻՇԵԱԼ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՑՆ:

Արձանականն բան պարառու է Յուլիանոսի գործոցն. այլ զանազանի ի պարառուէ արձանականն, քանզի է պարառուն ի ձեռն ներբողական գլխոցն. որգամ յազգէ, ի վարժից, ի գործոց, ի բաղդատութենէ: Իսկ արձանականն ի ձեռն գործոցն միայն է, և թէ պատահէ ի բաղդատութենէ: Իսկ արձանական ասացաւ ի տարբերութենէ արձանին: Արձան է քար կամ պղնձի երկարաձիգ, քառանկիւնի ձևով, յորում գրեալ լինի արձանելոյն անարգանք. իբր զաթենացին զԶեղիեսս զԱրիթմեանն զայն, որ ապականէր զելլենացիսն վասն ընչից. զի կարասեաւ հաւանեցուցանէր զպարսիկն մամոնանց, զի հպատակ լինիցի Պերսս. ի յարձանի վերագրեցին անարգանս նմա, և ամենայն ազգի նորա իշխանութիւն տալով ի գրեցեալսն.

1) B. մաւսղի. 1) A. լուսանցքում. «կարմական». 2) B կարա-
ցւոց. A. լուսանցքում. «կարիացի». 3) A. լուսանցքում. «իւր». 3) B.
տրամակաեալ. 4) A. լուսանց. «գարձեալ». 5) B մաւսողոսի և կարոսի.
5) A. այլ. 5) A. պիւռամիդքն. 6) B. արժանե. 6) B. յեգիպտացւոց.
7) B. քրիստոնեայքս. 7) A. ըշտեմարանս. B. շտեմարանք. 7) B յովսի-
փու. 8) B. Հերոդիտոն. 8) A. եթէ. 8) A. այլ. 9) B. կողոսի.
[յուն. κολοσσός]. 9) B. յերբգոնէ. 9) B. վերակեալ. 9) B. անդրիանցն.
12) B. (և) շէք. 12) B. յաստատութե. 13) B. պատմութեց. 14) AB. ա.
14) B. արձանական բանն. 14) B. յուլիանոսի. 15) A. գլխոցն. B. գործոյն.
16) A. այլ. 17) B. միան. փխ. միայն է. 17) A. (և) շէք. 17) B. պատեհ է.
18) A. այլ. 18) A. լուսանց. «ի փոխարբերութենէ». 18) B. և արձան.
19) AB. պղընձի. 19–20) B. արձանելոյն. 21) B. զաթենացիսն.
21) B. վասն ընծից.

զի որ որ ախորժեսցէ ապանցէ զնա. գրեալ է զպատճառն յարձանին, եթէ որպիսի զատամտիս հաւեալ էր Արիմեսսի, զի առէ զուկին, զոր ի գամրոց ած ի Պեղոպոնեսոս երկիր։ Այլ գիտել պարտ է, զի բազում անգամ և երախտաւորաց բարերարութիւնք յարձանս գրին, որպէս և Պեկոնսին Հռոմայեցւոցն իշխանին երախտիքն գրեցաւ յԱթէնս։ Այդ ենթադրութիւն արձանից այսպիսի է։

Ա.

ա. Այլ յաղագս պատմութեանցն, որպէս հնար է, ի ձեռն սոցին յիշեսցուք։ Առաջին պատմութիւն. «[illegible] (?) [illegible] Եփեսացւոց և Աթենացւոց, և Լակեդեմոնացւոց և Տրոզենացւոց»։ Լակեդեմոնացիս այս սիկեղացի էր ազգաւ, պիւթագորական իմաստասիրութեամբ, և կամեցեալ մեռանել, եթէ որբացանեալ յերկրէս մերացաւ՝ արկ զինքն ի հուրն, որ եղանէ ի լեռնէն սիկեղիացւոց յԵտնեայ։ Այլ այս հուր առ եթէ Հեփեստոսի խառնարանն է։ Այդ նա կորեաւ ի ձեռն հրոյն, այլ աստուած կամեցեալ հրապարակել զմահատութիւն նորա՝ զկաւշիկս նորա ողջ հրոյն ի բաց եհ թքանել։ Եւ այսպէս ծանուցաւ, թէ ոչ մերացաւ, այլ կիզաւ բառ արժանի մահատութեանն իւրոյ։ Իսկ Տրովփոնեանքն և Լակեդմոնացիքն էին ի գաւառէն բիովտացւոց, ի քաղաքէն Պերատայ, գիւթ արուեստի։ Այլ և սոքա կամեցեալ մեռանել և ցուցանել, թէ համբարձան արկին զանձինս ի տեղի մի յայրս անձուս, զի մեռանիցին, և անդրա մարմինք լինիցին։ Այլ նոքա մեռան, և յայտ եղև, ուրանօր մեռանն և որպէս։ Եւ գիւթարան եղև տեղին. որում և բան հետեւ թէ «Առ Տրովփոնիոս ես գիւթացեալ»։ և առ բանս առ գեղջնեայսն, որք ոչն երբեք ծիծաղին. զի իջեալք ի գիւթարանն յայն անծաղրացեալք

1) A. լուսանց. «թէ հանձոյ ումեք իցէ կամ ութեացի» (?) 1) B. ի վերա արձանին. 2) B. զուկի. 3) B. ի պոլեպոնես. 3) A. այդ. 5) B. զեկոնսին. 5) B. զոմայեցւոցի. [հաւանորէն բոապորացի.]. 8) A. ը. 8) B. պատմութեց. 8) A. լուսանցքում. «որչափ». 9) A. յիշեցուք. 9) A. լուս. «խազացին առ նոքաւք». 9) Գր. Ա. «այսորիւք». 9—10) A. եմպեկղեանք. B. եմպեկղեանքն. 10) B. արքաեանքն. 10) B. եմպեգիտ-ոփեանքն. 10) B. տրովփոնեանքն. 10) AB. եմպեկղէս. 11) B. սիկիլացի. 12) A. լուս. «զանձն իւր ի լեառն». 13) B. որ է ի լերինն սիկիլացւոց. 13) B. թե. 14) A. լուս. «խառնելիսն». 15) B. կամեցաւ. 15) B. զմահատութին. 15) B. նորայ. 15) A. լուս. «զգին». 17—18) B. եմպեգիտ-ոփեանքն. 18) B. ի գաւառէ. 18) B. բովտացւոց. 18) A. զերատիա. B. զարատիա. 19) B. կամեցան. 19) B. ստանալ. 20) A. լուս. «իւրեանց ընդ տղմով». 21) B. և յայտ եղեն և յայտ եղեն. 21) B. ուր. 22) B. (և)չիք. 22) B. (և)գիւթարան. 22) B որպէս բանն հետեւ. 23) A. լուս. «գիւթեալ». 23) A. գեղեայսն. 24) B. որ ոչ. 24) A.

եղանեն և գեղնեալք հանապազ։ Այլ է այս ի յանդիմանութիւն նոցա, զի գեղնեալք և տառանց ծիծաղելոյ ընդ այնով մեռան։ Բայց արժանացան Տրոփոնիոս և Ագամեդէս նորին եղբայր գիւթութեան վասն շինելոյ յանչից իւրեանց զտաճարն Ապողոնի, որ ի Դեղփիս էր։

Բ.

բ. Հրաշք Պրովտեայ։ Պրովտէոս այս Թրակացի էր ազգաւ և ունէր որդիս երկուս՝ զՄոլոն և զՏելեգոնոս։ Սորա ունայնք գոլով՝ Հերակղէս եկեալ սպան զնոսա յանցանելն վասն անդէտցն Պեղինոնեայ։ Այլ՝ զզացեալ Պրովտէոս վասն սպանման զաւակաց իւրոց՝ ընկեց զանձն իւր ի ծով, զոր անմահացուցին աստուածքն, ադոնեկլով նմա։ Այլ եղեալ զի ծովայինն էին՝ բնակեցաւ ի փարոս կղզւոջ։ Զմանէ աստ թէ առ փովկերկեանն գեղերեալ լինէր. և առ յԱղեքսանդրով առ զՀեղինէ ի զաւն նորա յԵղլադա և եա նմա զպատկերն Հեղինեայ։ Այլ յետոյ Մենելայոս, յետ տրովակեան պատերազմին, խնդրեալ թէ յԵգիպտոս է Հեղինէ, և գտեալ նորա առ Պրովտէոս զինքն եւ զնա։ Այլ աստ զՊրովտեայ կերպափոխիլ առ հանդիպոյն ակնարկէ՝ բայց ի ազխատկութենէ, և երբեմն երեւիլ այսպէս, և երբեմն՝ այլպէս։

Գ.

գ. Հրաշք Հերակլեայ և Իոլայեայն։ Ամպին ձեռն հրատարակեալ լինի զՀերակղեայ. իբր թէ որդի է Արամփղոյ և Աղկմենեայ, և զիւցազն գոլով զերկոտասան նահատակութիւնն կատարեաց։ Այլ այժմիկ, յայսմ վայրի, յաղագս խարուկին ասացաւ։ Հերակղէս կին ունէր, որում անուն էր Դէիանիրա, զոր էր առեալ ի Հռունէոսէ, հակառակ գոլով Աքելովոս գետոյ, յորմէ կնոջէ ծնաւ զՀիւղղոս։ Այլ՝ հանդգամայն յառնուլն զԴէիհանիրա և տանել ի գաւառ իւր առեալ Նեսոս.

1) B. և այս յանդիմանութիւն. 3) B. տռոփոնոս. 4) B. ապողին. 4) B. ի դեղփին. 6) A. պրովտեա. 6) B. պրոտեայ. 7) B. երկու որդի. 7) B. զտեղեգոնես. 8) B. հերակլես. 8) A. լուս. «անցանելով». 8) B. անդէտց. 8) B. գիրէանեայ. 9) B. պրովտեսի. 9) A. զաւակացն. B. զաւակաց. 11) B. ծովայինն. 11) B. կղզւոջ. 11) B. զմանէ. 11) B. աստ. 12) B. փովգեանեան. 12) B. գեղերեալ. A. լուս. «գեղերէր». 12) B. նա- մենեղատա. 15) B. պրովտեա. 13) A. յԷլլադայ. B. յԷլլադա. 13) A. հեղինեա. 13) A. այլ. 14) B. 16) B. զպրովտեսու. A. զպրովտեա. 16) A. լուս. «ի ազխատկէ». 17) B. (և) երբեմն երեւիլ. 19) B. հարուկին. 19) B. հերակլեայ. 20) A. զհերակղես. B. զհերակլեայ. 20) A. աղկմենեա. B. աղկմենայ. 20) AB. արամփղո-. 21) B. այժմ. 22) B. հերակլէ-. 23) B. առեալ էր. 23) B. ի յունէոսէ. 23) B. որ է հակառակ. 24) B. աքելոսոս. 24) B. ծնեալ զհիւղղոս.

որ մին էր կենդանութեանցն տափեցաւ կնոջն, և առ գետու ուրեմն կամեցաւ շաղաշարել ընդ նմա։ Այլ Հերակլէս խմացեալ՝ նմաուհարէ զՆեսոս. և մեռանելով ասրա՝ տայ յարենէ իւրմէ զԴէիանիրա, ասացեալ պատրելով եթէ Վաղէ քեզ արիւն այս առ ի սիրելութիւն Հերակլեայ. և փոխարկեացես զնա ի փափագանս քո. արդ՝ եթէ խմացիս — ասէ — թէ այլոյ ումեմն կնոջ տափեալ՝ իցէ, ածցես արեամբս այսու զՀանդերձն Հերակլեայ։ Եւ յաղագս այսորիկ ունէր զարիւնն զայն Դէիանիրա։ Այլ յորժամ Հերակլէս տափեալ Յաւզզեայ գստերն Եւրիտեայ և առեալ զնա՝ ի ձեռն Լիքաստայ արձակեաց իւր զգերեալ առ Դէիանիրա՝ զմտաւ ած և ի նախանձ շարժեցաւ։ Կամեցեալ զսէրն յինքն դարձուցանել՝ զպատմուճանն Հերակլեայ ածանէ արեամբն Նեսոսի, և տայ նմա զգենուլ։ Այլ արիւնն այն այրապատն քանզի յորժամ զգեցաւ Հերակլէս, փառեալ պատմուճանն այն եկեղ զնա։ Խոկ նա, մինչդեռ այրէր՝ ընկեց զինքն ի գետն, որ մերձն էր. և ջերմացոյց զջուրսն, յորմէ և եղեն ջերմաջրութիւնք ի մէջ Թեսաղացւոցն և Փոկկիոյ։

Դ.

դ. Յաղագս Պեղոպեայ Խոհակերութեանն։

Ե.

ե. Յաղագս Հատմանց Փռիւգացւոց։ Ըստ փռիւգացւոն պաշտեցեալ լինէր մայր աստուածոցն Ռէա, ասացեալ քան զայլսն։ Եւ սա տան հաստատելով փռիւգացւոցն սուտ զմարմինս իւրեանց հատանէին, ոչ եթէ սպանանել կամելով, այլ միայն արեամբ շաղախել. և զայն անէին փրացեալք փողովք, զի ատանց յուռ հանդուրժեսցեն խոցոտեալքն. և յետ այսորիկ զատնայիւ յանմարդութ խառնակութիւնս կանանց։

---

1) B. է որ. 1) B. կենդարուացն. 2) B. Հերակլէս. 3) AB. առ. 4) B. թէ. 4) B. Հերակլեայ. 5) B. եթէ. 5) B. ումեմ. A. լուս. «այլում կնոջ». 6) B. այսու արեամբ. 6) A. Հերակլէա. B. Հերակլեա. 7) A. լուս. «ի պատճառս այսր». 8) B. Հերակլէս. 8) AB յաւզզեա. 8) A. Եւրիտեա. B. Եւրիւտեայ. 9) A. զԼիքաստ. 10) B. և կամեցաւ. 11) A. Հերակլեա. 11) B. արեամբ. A. լուս. «յարենէն». 11) AB. առ. 11) A այդ. 12) A. լուս. «առն սպանելոյ». 13) A. (այն)չէր. 13) B. սպան զնա. 14) B. ջերմացոյց. 14) B. (և) եղեն. 14—15) B. Թեսաղացւոցն. 15) A. «Փոկկէոյ» լուս. «իս» = Փոկկիոյ. B. Փոկկիոյ. 17) A. պեղզոփկեա. B. պեղոպ... 17) B. խահաղործութ. 19) B. աւշու- մանցն փռիւգացւոցն. 20) B. մայր ածոց պաշտեցեալ լինէր. 20—21) B. տան մանցն փռիւգացւոցն. 21) A. կատարելով. 21) B. փռիւգեցոց. A. լուս. «էր» = փռիւգացիք. 21) B. զմարմինն (իւրեանց). 21) B. հատանելով. 22) լուս. «սրովք». 23) B. խոցոտեալք. B. զայս անելով. 23) A. լուս. «անցաւարար». 24) B. զատնախն.

Զ.

Դ. Ընդդէմ Միթրայ: Միթրաս կարծի առ ի պարսից արեգական գոլ. և զոհս առնէին նմա և ասէին կատարէին: Այլ՛ ոչ կարէ ոք ձայնել նմա, եթէ ոչ յառաջագոյն ընդ աշխարհս տանջանացն անցանիցէ: Եւ աշխարհանքն են թուով ութսուն, ունելով նուազութիւն և աստիճանութիւն. և տանջքին յառաջագոյն թեթևագունիւքն և ապա դժուարագունիւքն. և յետ անցանելոյ ընդ ամենայն տանջանսն լինի կատարեալ, որ կատարելոցն իցէ: Իսկ տանջանքն ընդ հուր անցանել, ընդ սառնամանիս, ընդ քաղց, ընդ ծարաւ, ընդ երկայն ճանապարհս և ընդ ծով գնալ, և պարզապար ընդ ամենայն այսպիսի դժուարութիւնս:

Է.

Ե. Ընդդէմ տաւրոպօլեան սպանդանոցին: Տաւրոսք ազգ են սկիւթացւոց, առ որս փախուցեալ ի ձեռն Արտեմիդեայ Իփիգենիա դուստր Ագամեմնոնի, յորժամ հանդերձեալ էին զոհել զնա յաղագս եղլենացւոցն յԱւղիդեայ. յաղագս որոյ եղն փոխանակ տուեալ սատուածուհոյն ես զոհել: Այլ այս Իփիգենիա ի Տաւրոսս գոլով, զի մի ծանիցի ի հիւրոցն եկելոց, թէ ո՛ ոք իցէ հրամայէր զոհել զնոսա Արտեմիդեայ. և նա էր աստուածուհին, զոր առէ սատուածայինն Գրիգորիոս: Յետ այնորիկ Որեստէս եղբայրեալ յԱթենացւոցն և եկեալ ի Տաւրոսս, և խնդրեալ զիւր հեւր ի սպանումն ածաւ առ քոյրն Իփիգենիա, իբր առ քահանայուհի, և ծանուցաւ ի ձեռն փղոսկրէից ուսոցն և թողու ի գենմանէն: Եւ այսպէս առեալ Որեստէս զքոյրն իւր զԻփիգենիա բերէ յԵլլադա:

---

1) A. լուս. «մը». (= տես. I, մը.) 2) B. միթրասի. 2) B. միթրաս. 2) B. (ի)չիք. 3) B. զոհ. 3) B որ կարէ. 5) B. նուազութի. 6) B. թեթևագոյնիւքն. 6) B. դժուարագոյնիւքն. 7) B. անցանելոյն. 9) B. ճանապարհ. 12) B Տաւրացւոյն. 12—13) B Տաւրոս քաղաք է սկիւթացւոց. 13) A. արտեմիդեա. 13) B. իփիւգինիեա. 14) B. ագամեմնոնի. 14) B. «Յաղագս եղլենացւոցն յաւղիդայ» նոր գլուխ է համարում. B. եղլենացւոցն. 15) A. յաւղիդեա. 15) A. լուս. «փառն». 15) A. (տուեալ)չիք. 15) A. լուս. «ին» = «սատուածուհին». 16) B. ի տաւրոս. 16) A. ի փախուգիա. B. իփիւգինիա. 17) B. եկեելոցն. 17) B. հրամէր. 17) B. արտեմեայ. 18) B. (առէ)չիք. 18) B. ածային. 19) B. ի սիրինեանցն. 19) A. լուս. «րրիւսես»(?) 19) B. ի տաւրոս. 20) B իւրն. 20) B. հուր. 20) A. լուս. «առ ի կղեփաննեարու». 20) B. իփիւգինեայ. 20) B. քահանաուհի. 21) A. լուս. «ֆն». 22) B. զքոյր. 22) B. իփիւգինեա. 22) B. բերել. 22) A. յեղգադայ. B. յԵլլադա.

Ը.

ը. Ի ճառէն ասացելոյ վասն Իսրայէլեան ազգին Պաւղիկեանեայ։ Պաւղիկեանէս այս էր գաւառ Պիսիդիոյ, զոր Սեբեդէոս կանգնեալ էին առնել եմուտ ի Տրովագա, և ըստ ննջողութեան իմն նմին հարեալ առ ի Պարթենէ մտանի առ տաճարաւն Եպտղանի։ Սոյն յետ ժամանակի արբացեալ Պիւսոս որդի նորա եկեալ յանուրջս գնացին իւր, գի ինդրէր զաւել նմա զՊաւղիկեանէս, վասն որոյ կոչուեալն եղև։ Այլ Պիւսոս գոլով ի Տրովագա և յետ յաղթութեանն առեալ զնա զենու ի վերայ շիրմի Սեբեդեայ հաւր իւրոյ։

Թ.

թ. Ի ճառէն Մենիկեայ։ Մենիկեա որդի էր Կրէոփնեայ թագաւորի Թեբէացւոց։ Սոյն մարտնչելով վասն հայրենի գաւառին իւրոյ Թեբէացւոցն ընդ եւթն զաւրավարսն հրամանաւորեալ Տերեսիոս, գիւթ ումն գոլով, վազվազակի զոգորել մարտին, և լինել նոցա յաղթութիւն. եթէ ի թագաւորական զարմն ընտրեսցին ոք, որք բուսեալ էին յատամանց վիշապին տացէ որ զանձն իւր ի սպանդ։ Սոյն զայս իմացեալ Մենիկեայ և կանգնեալ ապառել զգաղարն ի պաշարմանէ անձն առանց զանձն իւր ի սպանումն առանց հաւր իւրոյ Կրէոփնեայ։

Ժ.

ժ. Ի ճառէն Աստուածային բանիցն։ Պ՝ անկեալ մնացեալք ի պեղղովպոնեսեան պատերազմին, յետ ամենեքին յաղթութեան աթենացւոցն, խորհեցան և ընդ մարտակիցսն իւրեանց մարտնչել, և գիտալք ընդդէմ թեբացւոցն, նախ քան զհասելն ի քաղաքն հասեալք ի Պ՝ իւքսորոս, որ է քաղաք

---

2) B. $\overline{\text{թ}}$. 2) B. զնմանն. 2) A. պաւղիկեանեայ. B. պաւղիկեանն. ա. A. լուս. «անների». 2–3) B. Պաւղիկեանեա. 3) B. գաւառ էր. 3) A. լուս. «ու» = պիսիդու. 3) B. սբիլէոս. 3) B. կանգնա. 4) B. (առ) ի պարոզէ. A. լուս. «պարիզիս». 6) B. խնդէր. 6) A. լուս. «ինքեան». 6–7) B. զպեղիկոսինէ. 8) B. ի վերա. 8) A. սբիզգեա. B. սբիւլա. 10) B. $\overline{\text{ժ}}$. 10) A. մնիսեկեա. 10) B. Մենեկիս. 10) A. կրէոփնեա. B. կրէոփոնեա. A. լուս. «կրէաւնդոսի». 11) B. թեբացւոց. 11–12) B. թեբացւոց. 12) B. տերեսիոս. 13) B. նոցա լինել. 13–14) B. (եթէ ի թագաւորական զարմն) ընտրեսցեն. 15) B թէ տացէ. 15) A. մնիսեկեա. B. մնիսեկեայ. 16) A. ապառել. 16) B. անգի. 17) A. լուս. «զինքն». 17) A. կրեոփնեա. B. կրէոփեայ. A. լուս. «կրեաւնդոսէ». 19) B. $\overline{\text{ժա}}$. 19) B. կեղասոսի. 19) B. զանկեղոմնացիքն. 19) B. ի պեղլովպիսեան. 20) B. (յետ ամենեքին)չիք. 20) A. լուս. «եւլյն» = «յաղթելոյն». 20) A. խոհացան. 21) B. (և) ընդ մարտակիցս. 21) B. թեբացոյն. 22) A. հասեալ. 22) B. ի զուքորիոս.

թեբէացւոց, ճակատամարտեալք վերջանահանք եղեն, Եպամինոնդայ յաղթեցելով զուրախարքին թեբէացւոց: Եւ այլ պատահումն եղեւ զակե-դեմոնացւոց ի Լեւքտրոս վասն այսպիսի պատճառանաց. Ակեղասոս զԼեւքտրացի գոլով՝ ունէր զաւերս երիս. և անանք ի զակեդեմոնացւոցն առ նոսա բռնաւանէին. և երկուցեալ զակեդեմոնացիքն, թէ գուցէ հրապարակեսցեն հարքն իւրեանց զպարտութիւնն՝ սպանանեն զնոսա: Որդ՝ եկեալ յիւր քաղաքն Ակեղասոս ի Լեւքտրոս և խնդրեալ զոր ինչ եղեն՝ անեն զամենայն զակեդեմոնացիսն, զի առ չիքինս զաւերացն իւրոց վտարախտեցին. վասն որոյ և եհաս վտարախտութիւն զակեդեմոնացւոցն ի Լեւքտրոս:

ԺԱ.

ժա. [illegible]: Լակեդեմոնացիքն անօրէնելով ժուժկալս և արիս զոլ զիւրեանցն քաղաքացիս և զմանկունս իւրեանց կրթէին զնոսա, տանջեալ փոկովք, և քանցէին զանիւք առ բագինն. և ոչ նուազելոյն, այլ առաւելագոյն ժուժկալին, պարգեւս հատուցանէին:

ԺԲ.

ժբ. [illegible] Արտեմիդեայ: Այս գոլով և ոգեխառն աստուածուհին ուրախանայր արեամբ հիւրասպանութեան և պատուեալ լինէր:

ԺԳ.

ժգ. [illegible] Սոկրատեայ: Սոկրատէս այս էր աղքատ ամենացի խնամատար հրահանգաւ: Զսա, երբ գե ինչ մածանող ի քաղաքավարութիւնս Անիտոս և Մելիտոս հայցեցին ի սպանող. և դատապարտեալ եղեւ վասն սպականելոյ զհամբական մանանիլ, ըմպելով կոնիոն, և մեռեալ մահուան:

---

1) B. թեբրացոց. 1) B. ճակատամարտեալ վերջահանք. 1) A. եպամինոնդա. B. իպամինոնդա. 2) B. թեբրացոցն. 2—3) B. զակեդոմնացոցն. 3) B. ի զեւքտրոս. 3) B. այսպես. 3) B. ակեղասոս. 4) A. զեւքտրացի. 4) B. ի լակեդոմնացոցն. 5) B. զակեդոմնացիքն. 7) B. քաղաքն կեղասոս. 8) B. զակեդոմնացիսն. 8) B. զաւերաց. 11) B. ժբ. A. յուս «բ» = անս I, բ. 11) B. Պակեդոմնացիքն. 12) A. գոլով. 12) B. զիւրեանց քաղաքացիսն. 13) A. յուս. «առ բագնաւքն». 16) B. ժգ. A. յուս. Ը = անս I, բ. 16) B. լինելով. 16) B. բագնոյն: ժգ. Արտեմիդես կըս ... A. արտեմիդես. 17) B. հիւրոցն սպանութե. 20) B. ժգ. 20) A. սոփեստէս. B. սոկրատա. 20) A. յուս. «կոնիոնին». 20—21) B. Սոկրատ աղքատ ամենայնի էր աղքատ. 21) B. երբե (գե). 21) A. յուս. «եւ» = մածանել (?) 22) B. քաղաքավարութին. 23) B. մեռանի ըմպելով.

Ժ.Դ.

ժդ. Յաղագս զորոյն Եպիկտետոսի: Եպիկտետոս այս իմաստասէր էր, և կապեցաւ զարուանդն ի բռնաւորէն մակեդոնացւոց: Եւ յետոյ կամեցեալ բռնաւորն լուծանել զիմաստասէրն՝ հարցանէր զնա այսպէս. «Կամիս ով Եպիկտետոս զի լուծից զքեզ»: Եւ նա տայր պատասխանի. «Եւ զինչ կապեալ իցեմ ես», եթէ հոգւոյ նորա ոչ գոլով կապեալ. այլ առ մարմինն ոչ գոլ մարդ այլ հոգին. և այսպէս խորհեցին զբանն նորա:

Ժ.Ե.

ժե. Յաղագս Անաքսարքոսի: Անաքսարքոս իմաստասէր էր. սա ըմբռնեալ յՆիկոկրեոնէ բռնաւորէ և արկեալ ի սանդ՝ հարեալ լինէր նովաւ փայտակոփս, և ի սանդահարելն մանրել ի նմանութիւն հնդոյ ինչ: Այլ սանդահարելով սորա՝ ազդակէր և ասէր. «Սանդահարեա՛, սանդահարեա՛ զպարկն Անաքսարքոսի. քանզի ոչ կարես զԱնաքսարքոս սանդահարել»: Զայս ասէր, նշանակելով թէ իմաստասէր գոլով մարմնոյն փոյթ և ոչ մի ինչ առնէր:

Ժ.Զ.

ժզ. Յաղագս Կղէոմբրոտոսի: Կղէոմբրոտոս ամբրակացի էր ազգաւ, որ է քաղաք հին յունացն: Նա հանդիպեալ սորա փիլիսոփի յաղագս անձին տրամաբանութեանն Պղատոնի և կարծեցեալ, թէ բարի է հոգւոյ բաժանիլն ի մարմնոյ՝ ընկեց զինքն ի պարսպէն, որպէս զի հոգին ելեալ՝ բաժանեսցի ի մարմնոյն:

Ժ.Է.

ժէ. Յաղագս պիւթագորական ուսմանցն: Պիւթագորականքն իմաստասէրք զինեալք ի Պիւթագորէ սամեցւոյ՝ որպէս ի ձեռն նշանաց զիմաստասիրութեանն զաւանդութիւնս ուսանին: Որք՝ աւանդեալ լինէր նոցա ըստ այլում և այս նշան. այսինքն՝ ոլոռոնս ոչ ուտել, որ է ոչ մտանել

---

2) B. ժե. 3) B. զարուանդ. A. լուս. «երուանդն» (?) 3) B. անլուծանելի ի մակեդոնացոցն. 5) B. եպիկտետէ. 6) B. հոգոյ. 7) B. (այլ հոգին) չիք. 9) B ժզ. 9) B. անաքսարքս. 9) B. ըմբռնեալ. 10) B. (բռնաւորէ) չիք. 10) A. հարեալ. 11) B. (ի)նմանութիւն. 11) B. (ինչ) չիք. 12) B. սանդահարեայ. 12) A. զպարկս. 12—13) AB. անաքսարքս. 16) B. ժէ. 16) A. կլեոմբրոտոս. B. կլոմբրոտոյ. 16) B. կղէոմբրոտոս. 17) A. լուս. «տաղեգերին». 18) B. տրամաբանութե. 19) B. հոգոյ. 22) B. ժը. 22) B Պիւթագորականք. 23) A. լուս. «յառաջ եկեալք». 23) B. ի պիւթագորէ. 23) B սամեցոյ. 23 - 24) B. իմաստասիրութեն. 24) B. ունէին.

զիրաւունս կաշառաւք ընչից. քանզի անխնայք դատաւորքն կանխաւ, փոխանակ դատակնիք տալոյ, ոլոռաւնք վարէին առ ի դատապարտութիւն այնոցիկ, որ ի դատարանին հանդիպէին։ Որք աւելին ևսէ յոլովանց դատաւորանին ոչ է պարտ ասել։

ԺԸ.

ժը. [illegible] Թէանոյ պիւթագորականին [illegible]։ Սիրա այս Թէանով ի բռնաւորէ ըմբռնեալ հարկաւորի ասել զանձնականեան հայրենիս, իսկ նա զլեզուն ծամեալ ի բաց եհատ, ոչ կամելով ի հարկէ ինչ ասել բռնաւորին, ի բաց եղելով գործարանին ձայնականի։

ԺԹ.

ժթ. [illegible] Եպամինոնդաս և Սկիպիոն։ Եպամինոնդաս Թեբայեցի էր ազգաւ, զաւրավար մեծագոյն, զաւրավարեալ ի մարտին լակոնացւոց, աշակերտեալ փիլիսոփայի պիւթագորականի։ Նա ի մարտի գոլով ամենեւին ժուժկալէր և ի կերակրոց, և յարբեցութենականաց, և յամենայն հեշտախտութեանց. վասն որոյ և մեծագոյնս ընդդէմ զակեդեմոնացւոցն կանգնեաց յաղթութիւնս։ Իսկ և Սկիպիոն զաւրավար էր Հռովմայեցւոց, նմանապէս բազ առաքինութեամբ և կենցաղովն Եպամինոնդայ. յաղթեաց և առ կարքեդոնական մարտին, որ և ի յաղթութենէն զազգին ընկալաւ մականունութիւն, վասն զի կոչեցաւ Սկիպիոն Ափրիկեցի. և Ափրիկեցիք կարքեդոնացիք են։

Ի.

ի. [illegible] անդամալուծին և [illegible]։ Ի Հոմերոս քերդող ասէք ազգ են գովգոնացւոց։ Ի սոցանէ քաջանալք կաղնոյն նախակարգեալք լինէին։ Ըստ այնմ կաղնոյ գիւթարան էր Արամազդայ, որ կոչէր գովգո-

2) B. ոլոռամբ. 3) B. ի դատաստանին. 3) B. թէ. 6) B. ժթ. 6) B. պիւթագորականի (կնոջ). 6) B. այս թէովի. 7) B. զանձնա հայրենիսն. 9) B. ձայնականին. 11) B. ի. 11) A. եպամինոնդա. 11) B. սկեպոնին. 11) A. եպամինոնդ այս. B. Եպամինոնդաս. 11) B. թեբայցի. 12) B. լկոոնացւոց. 13) B. պիւթագորականի. 13) A. լուս. «ի մարտ եղանելով». 15) B. մեծագոյն ընդդէմ. A. լուս. «մեծամեծս». 15) B. զակեդեմոնացւոցն. 15) A. լուս. «յաղթէր». 16) B. զյաղթութիւն. 16) A. հռովմայեցւոց. B. հռոմայեցւոցն. 17) B. (և) կենցաղոյն. 17) AB. եպամինոնդա. 18) B. (ի) յաղթենէն. A. լուս. «ի յաղթութենէ ազգին». 22) B. իա. 22) B. անդամալուծին. 22) A. գիտնախիշխեայցն. B. գեանխիշաացն. 22) B. քերդողք. 23) B. (ազգ են) գովգոնացւոցն. A. լուս. «գովգոնացիք». 23) B. կարգեալք. 24) B. արամազդա.

նախան կացնի։ Որդ պղպղին քաղձանաւք, իբր սատուածոյն գալով հանձ-ցուցիչք, մաքրելով ոչ լուացեալք լինէին և ոչ ի մաքրման ննջէին, այլ ի վերայ գետոյ, որպէս ասէ քերդողն յոյամ ասել. «Այլ յուրէ զնովաւ սեղք ընակեալք էին Ենթոսացիք, անոտնալուայք և գետնախշտեայք»։

ԽԲ.

Խա. Զօրէնս Սողոնի [illegible]։ Սողոնն օրէնսդիր էր աթենա-ցւոց. սա խնդրելով դնել զօրէնսն պահանջեաց ի քաղաքացեացն երդումն, զի մինչև ցտասնամեայ ժամանակս անեղցեն առ նոսա օրէնքն ի նմանէ եդեալքն. և այնուհետև, թէ ոչ թուեսցի հաճոյ նոցա, լուծցեն զօրէնսն։ Եւ ելեալ արտաքս, զի ընդերկուսցէ գնալ կալ մնալ առ օտարս ժամանակս յաւանդութիւնս նորա, քանզի գիտէր, թէ իբրև ճաշակեսցեն զօրէնսն այնուհետև զանարգութիւնս լինիցին ի նոցանէ։ Ունել արդ Սողոն զեր-դումն յաթենացւոցն և օրէնսդրեալ նոցա եւ Աթենայ, պարտ ունելով զտասնամեայն արտաքոյ տանել ժամանակս։ Որդ ի Կիւրիոս եկն առ Կրիւսոս թագաւոր, զոր Կրիւսոս ի զարմացումն կամելով շարժել առատ-կեաց զնա ի գանձատունս իւր, ցուցանելով թէ բազում ոսկի է Կրիւսոսի։ Եւ զանձնալով ի գանձատանցն Սողոնի հարցանէր Կրիւսոս թէ ո՞վ թուի քեզ երանելագոյն ամենայն մարդկան, կարծիս ունելով թէ զնա ասիցէ նախ ամենեցուն ասիցէ։ Այլ Սողոն ասաց զառասպելն. «Տեղղոս աթենացի», քանզի ոչ հաճէր Սողոն ոչ զմեծութիւնն և զերկ-րեւելին լինել երանութիւն, այլ զառաքինաբար կենդանաւորութիւնն և զբարեմաղթանոյն փախճանելոյն։ Որդ՝ այժմիկ անկարգ կոչէ զՍողոն, իբր յոլովագոյն հարստութեանն անհաւան, քան թէ զգանձն զերբեւեալ յաւժարեալ տեսանել, զի և հարստութիւնն երանութիւն ինչ է առ արտաքինս, այլ երբեք երանութիւնս զխոհ քանձ զոր Հոգւոյ

24—1) A. զովկղանդակման. B. զղղանակման. 1) B. ասոց. 2) A. լուս. «ոչ լուացեալքն». 3) B. ի վերա. 3) B. քերդողն. 4) A. ընակեալ. 4) A. լուս. «լինեալք». 6) B. իր. 6) B. (Սողոնի) չիք. 6) B. Սողոն. 6) B. գոլով. 7) B. աթենացոցն. 8) B. ի տասնամեա. A. ցտասնամեա. 8) B. անեղցէ. 8—9) A (առ նոսա) առ ի նմանէ եդեալ օրէնքն. 10) B. արտաքեալ. 10) A. լուս. «զի մի անդամ յաւելուցու ինչ». 10) B. ընդերկուցի. 11) A. լուս. «զաւրէնադրութիւնն». 12) B. առ. 12) B. արդ. 13) B. զերդումն. 13) B. աւրէնադրեալ նոցա. 13) B. յաթենա. 14) B. զտասնամեայն. 14) A. ի գիւղիս. 14) A. լուս. «եւլով» = աունե-լով (?). 15) B. կամեցաւ. 16) B. ցուցանել. 17) A. լուս. «ոսկին». 17) B. (Կրիւսոս) չիք. 19) B. (արդեք) նախամենիցուն ցուցանէ. 21) A. լուս. «եաց» = զերեւելեաց. 21) B. կենդաղավարելն. 22) A. զաւղոն. 23) A. հարքստութեանն. 23) B. (անհաւան) չիք. 23) B. լերեւեցց. 24) B. հարստութի.

անախտութիւն, զոր մարմնոյ առողջութիւն և զոր արտաքնոցն պատուականութիւն։ Որդ՝ պարտ էր Աստուծոյ յաւելուլ ի պատասխանին, թէ հոգւով առաքինի եմ բաւական է ինձ. հարստութիւնդ՝ առ ի յարտաքնոցն բարեբաստութիւն։

ԽԴ.

իբ. Ճառսն Ալկիբիադեայ փիլիսոփայութեանն։ Սոկրատէս իմաստասէր գոլով շրջէր ի մէջ աշխարհին և զհամբաւին յորդորէր յիմաստութիւն, և մանաւանդ թէ թուէին նմա առ յիմաստասիրութիւնն ճաշակել գեղեցկագոյնքն ի համբակացն. քանզի զբարձակերպն առեն և քաջարինակս գոլ։ Որդ՝ էր կարծիս առ աթենացիսն, եթէ մանկամոլ էր Սոկրատէս վասն ընտրելոյ զգեղեցկակերպսն։ Այլ զատնի ի Պղատոնի և ի Քսենոփոնի տրամաբանութեանն, և յանձնայնի այսպէս առնլով ի գէմս Սոկրատայ, թէ գեղեցիկ է Եւթիփրոն և գեղեցիկ է Խարմիդէս. որդ շրջափոխի բանս, և երեւումն տայ մեզ Պղատոն, թէ գեղեցիկ զհոգին առէ և ոչ զգէմս։ Այլ կամեալ եղև թէ և ընդ Ալկիբիադեայ շաղաշարի բառ զարշելի առաքութեանն. բայց սոկրատեանքն առնլով առեն, թէ շաղաշարեցաւ ընդ անձնայն ոչ ախտատափութեամբ, այլ աստուածայնովն։

ԽԵ.

իգ. Ճառսն Պղատոնի տրամաբանութեանն։ Պղատոնի իմաստասիրի լուեալ թէ մեծահոգի է Դիոնիսիոս սիկիլիացւոց բռնաւորն նաւարկեալ առ նա։ Իսկ որդ մեկնիչքն Պղատոնի այսպէս առեն, եթէ նաւեաց առ նա վասն երկուց պատճառաց. մի՝ զի պատմագրեսցէ զհուրն որ յԵտնեայ լերանէ. և միւս՝ զի հաւանեցուսցէ զԴիոնիսիոս իմաստասիրել։ Այլ առէ առաս-

---

1) B. զանախտութիւն բառ հոգւոյ. 1) B. բառ. 1) A. լուս. «բառ» «մարթանութիւն». 1) B. բառ. 2) B. Աստուծոյ. 3) B. հոգւով առաքինի. 6) B. իբ. 6) B. Սոկրատ գեղեցկասիրութեն. 7) B. յիմաստասիրութիւն. 8) B. եթէ. 8) B. առ ի յիմաստութիւնն. 9) B. քաջարինակ. A. լուս. «բանս» = քաջարանս. 10) B. սոկրատես. 12) B. ի պղատոնի և ի քսենոփոնի տրամաբանութեն. 12) B. սոկրատա. 13) B. թեափոփ. 14) AB. տա. 14) B. (մեզ)չիր. 14) A. լուս. «ցուցանէ». 14) B. առաց. 14) A. լուս. «գեղեցս». B. զգեմսն. 15) A. ալկիբիադեա. B. կիբադա. 16) A. լուս. «այլ». 16) B. սոկրատեանքն. 17) A. լուս. «այնի» «եսեան» = անձնայնի, անձնեսեան. B. անձնիսեան. 17) A. լուս. «մամբ» = ախտատափմամբ. B. ախտաւոր տափութիբ. 17) A. այլ աստուածայնով. 19) B. իգ. 19) B. Պղատոն. 20) A. լուս. «բնութիւն կամ միտ». 20) B. զդիոնիսիոս սիկիլացոցն. 21) B. պղատոն. 22) A. յետնեա. B. յետնա. A. լուս. «ի յետնէ». 23) B. հաւանեցուցէ զդիոնիսիոս. 23) A. այլ։

անձայինն Գրիգորիոս, թէ վասն այսորիկ չոգաւ Պղատոնի ի Սիկիլիայ, զի վայելեսցէ պատուականութեամբ ճաշոյն Դիոնիսիոսայ: Եւ ստուգէ զառացեալսն վաճառին նորա. քանզի ծախմարապէս վաճառեցաւ ի ձեռն Դիոնիսիոսայ Պաւղոս նաւապետի զանեցեմնեցոյց, զեզերեալ նորա յայնժամ անդ: Այլա Պաւղոս եկեալ յԱյգինայ վաճառէ զնա Անիկերիսի ի ձեռս յիմուն:

ԻԴ.

Իդ. Յաղագս Թեոփրաստեայ Բնականախոսութեան: Թեոփրաստոս և Արիստոտելէս Պղատոնի էին աշակերտք, որք և յետ նորա փոխանորդք եղեն համալսարանին նորա: Իսկ արդ Թեոփրաստոս առաւ զառաջինան հերձուածն, իսկ Արիստոտելէս զձեմականն: Արդ ասէ թէ այնպէս ողջախոհ էր Թեոփրաստոս, մինչ զի խրախանալով յափրոդիտականն ոչ շարժէր, զի հնազանդեցուցեալ էր զախտն անասուն բանին: Արդ երանելին Գրիգորիոս շարախաւսէ զնմանէ, իբր զօրկորանցէ, և ասէ թուշակներ, և ոչ մի ինչ ի կերակրոց հրաժարեալ, որպէս ասէն է իմաստասիրի:

ԻԵ.

Իե. Յաղագս Դիոգինեայ Խառնախոսութեան: Դիոգինէս շնական էր իմաստասէր. և ասի շնական ի փոխաբերութենէ շանց ցամաքայնոց, զի որպէս շունք ունին զպահպանականն և զհոտոտականն իւրեանց յատուածոց, և պահեն զբնաւորին այսպէս և սա յհոտոտականն և ի պահպանականն նոցունց, և պահէր զիմաստասիրութեանն զաւանդութիւնս և բնորէր զճահաւորն և զանդաւորականն առ ի յիմաստասիրութիւն: Արդ Դիոգենէսն այն այնպիսի գոլով վայելչապէս քաջահամարձակ էր. յանդիմանէր

---

1) B. անձայինն. 1) B. պղատոն. 1) B. ի սիկիլա. 2) A. (զի) չիք. 2) B. վաելեսցէ. 2) A. լուս. «պատուասիրութե». 2) A. դիոնիսիոսա. B դիոնոսեա. 2) B. (և) ստուգէ. 3) B. վաճառիլ. 3) B. ստուգապէս. A. լուս. «ծախարիս». 4) A. դիոնիսիոսա. B. դիոնոսեայ. 4) B. զանեցանձանցոյց. 4) B. նորա զեզերեալ. 5) A. լուս. «յայնմ ժամանակի». 5) B. յեգինեա. 5) B. անեկերիսի. 8) B. Իե. 8) A. փռենոկրատես. B. թէոնոկրատայ. 9) B. և որք. 10) B. համալսարանի. 10) B. (արդ) չիք. 10) A. զառաջինեան. B. զառաջինեան. 11) A. զձեմարանն. A. լուս. «արան» = զձեմարան. 12) B. թոփկրատէս. 12) A. լուս. «որպէս իբր». 13) B. իսկ երանելին. 14) A. լուս. «զորովայնամոլէ և ոչ ի մի ինչ». 15) A. թուշակեր. 15) B. յոչ մի ինչ կերակրոց հրաժեալ. 17) B. Իզ. 17) A. դիոգինես. 17) B. խառնախօսութե. 18) B. ցամաքայնոց. A. լուս. «շան ցամաքաւնոյ». 19) A. զհոտոտականն. 20) B. զբնաւորիս. 20) B. նա. 21) B. աւանդութիւս. 22) B. զճահաւորն. 22) B. զանդաւորականն. 22) B. (ի) չիք. 23) B. դիոգինէսն. 23) B. վաելչապէս.

և զգուշաւորս, և զխորհրդականս, և զամենայն մարդ առնս բարւոյ թերեւս, այլ քաղաքականացդ և ծաղրականացն յանդիմանէր։ Եւ այս հայելով արդ տառաժայինն Պորփիւրիոս ասէ, թէ Պետրոնէոս ծաղրածու մանաւանդ էր և պատրող, քան եթէ իմաստասէր. այլ խանդախումն է բա քաղաքականութեան և պատրանաց յարաւջադրել զրանն։

ԻԶ.

Իզ. Ոկտաւէս բնաէնոյն է նորա որ և Տրայանոսին հերթ և ժենեւ. նէ և այս յաւէտս Պետրոնեայ է։ Արդ ասի թէ առ յաւուրս Ադրիանոսի յիբեկաբեայ ի կարաս իջանել վասն ցրտոյն և ի ատրճեան արտաքս ելանել վասն արեւուն. յաղագս որոյ և երբեմն ըեանելով նորա, ի վերայ հանեալ Աղեքսանդրոս մակեդոնացի առաւել անձեր ի վերայ նորա, զի մի ըեացի, միանգամայն ասելով զնա. «Ես Պետրոնէս, զինչ կամիս, զի շնորհեցից քեզ»։ Եւ նա ասէ. «Զայս ինչ շնորհեա ինձ. փոքր ինչ ի բաց կացցես յինէն, զի ըեացց»։ Այն և առ Պտղոմէոսի եղև, և է այսպէս. Տառաստէս անն աղեքսանդրացի կացեալ ի անդուռ ուրեմն յարեաւ, քաղելով ի ձորձոց խոյոց զգրոնաժինն ըժիծան, զոր ի վերուստ ի բարձուանդակէ ուսումն անեալ Պտղոմէոս էջ զի ապէ զնա ի թագաւորական ապարանսն։ Եւ Տառաստէս անեալ զնա եմուտ ի բեկոր ինչ կարասի, և թաքեաւ ի Պտղոմեայ։ Եւ յետոյ իբրև վաստարախօս զաս ումանք զաւանէինն, և այլք ասէին, եթէ ինքն էր Պտղոմէոս, որ և զմիծամիեղէ առաջ զայս բարբառեցաւ. «Պիտանագոյն է ինձ կամիլ բաժակ, քան եթէ խելք կարասով»։ Զայս ասելով նշանակէր թէ կարասն այն չէ էր խելայ վասն Տառաստէսայ, այլ վասն վաստարախօսութեան նորա ուժինչ ապրա եղև նմա բազմութիւն խելացն։ Իսկ արդ պատմութիւնս այսպիսի է. այլ շարադասութիւնն այսպէս ըխոր և Պետրոնէսայ խանդախասութեանն. որով զատարան ափշեցուցանէր. կամ եթէ Պետրոնէս խաւսել առյ

1) B. զաւրաւորս. 1) A. լուս. «խոհեմականս». 1) B. բարոյ. 2) A. այդ. 3) B. ամարինն. 3) B. (թէ) գիողինէս. 3) A. լուս. «ծաղրականն». = պատրողական (?). 4) A. այդ. 5) B. քաղաքականութեն. 5) B. յառաջ բերել. 5) A. լուս. «յառաջարկելոյ բանն». 7) B. իէ. 8) B. գիողնեայ. A. գիողենեա. 8) B. յաւուր Ադրիանոյ. 9) A. յիբեկարեա. 10) B ի վերա. 11) B. ի վերա. 11) A. լուս. «անոյ». 12) B. գիողինէս. 13) B. կայցես. 14) B. պտղոմեսի. 15) A. լուս. «ակրաւէս». 15) B. ի անդոյ. 16) B. գրգռաածին. 17) B. ուսոյ. A. լուս. «իմիմէ». 17) B. պտղոմէոսի. 17) B. (զնա) չեր. 19) A. ի պտղոմեա. B. ի պտղոմեսէ. 19) A. լուս. «այս». 20) A. լուս. «պարաւէին». 20) B. թէ ինքն իսկ (էր). 21) B. պատառ. 23) A. լուս. զառեա. 23) B. այլ առկայն. 23) B. ապաւեալ. 24) B. (եղև) նմա և. 25) A. գիողենեա. B. գիողնեա. 26) B. աշխեցուցանէր. 26) B. գիողնէս.

այնոցիկ, որ սատերն անձկին նմա բանաւորացն. այլ զայս ասէ թերեւս, քանզի բանաւոր բանիւք ամօք տայր տալ հանդիպեցելոցն։ Արդ կամ միոյ գոլով պատմութեանն խառնախառնութեանն եւ կարասին շարադասութիւնն ընտրեցեալ լինի, եւ կամ երկու գոլով պատմութեանց՝ շարադասիլ պարտ է զԿիւրղենեայ խառնախառնութիւնն ընդ ածոյն։ Այլ եթէ բանաւորք կոչեցեալ լինին խոտայոյն բանս, եւ նոյն ինքն աստուածայինն Գրիգորիոս ասաց իբրու յաղթերգութիւնէն. քանզի մանաւանդ ողբերգակքն այդպիսի յեղանակաւ վարեալ լինին. «Այլ զնուաստագոյն զնկանական հիւրոցն պատրաստեցուք»։ Է այսպիսի ինչ աւանդութիւն առ յաղթերգակացն եւ մանաւանդ առ ի կատակերգակացն տացեալ, եթէ ի ձեռն անդաչ նկանակացն արհամարելով զնկանական իբրեւ զնուաստս։ Արդ խաղ առնէ աստուածայինն Գրիգորիոս, աւանդութեամբն վարելով ասէ. զի ի ձեռն խառնախառնութեանն, որ բարբառեալին հեշտացուցանէր, արհամարեալ զհանդիպեալսն յանդիմանէր զնոսա։ Այլ բառ խնամ զառողութեան մի վարկանիմ զխառնախառնութեանն եւ զկարասին պատմութիւն։

ԻԷ.

իէ. Յաղագս Եպիկուրեայ։ Եպիկուրոս իմաստասէր էր եւ այսպէս կարծէր, թէ աստանօր իրողութեանցս Աստուած նախախնամութիւն ոչ առնէ։ Սա եւ կատարած ամենայն բարութեան զհեշտութիւնն դնէր։ Իսկ արդ այժմիկ մինչդեռ իմաստասիրացն ասէն կատարած եղեալ նորա զհեշտութիւնն ոչ զանձարութն, այլ զընականագոյն հաստատութիւն։ Սակայն իմաստասէրքն անարգեն զնա, եւ վասն զի կատարած բարութեան զհեշտութիւնն դնէ, եւ ոչ զառաջին բարին միայն, որ է Աստուած, եւ վասն զի նախախնամութիւն ոչ ասէ։

ԻԸ.

իը. Յաղագս Կրատեայ։ Կրատէս Թեբայեցի էր բիովացի ազգաւ։ Սա կամեցեալ իմաստասիրել բառ շնական իմաստութեանն, առեալ զգոյս

1) B. ասէր. 3) B. գոլ պատմութին. 3—4) B. եւ կարասի եւ շարադասութի կարգակցեալ լինի. 4) B. գոլ. 4) B. շարադասել. 5) A. զկիւրղենեա. B. զկիւրղնեա. 5) B. խառնախառնութին. 6) B. լինի. 6) B. ածային. 8) B. այսպիսի. 9) A. լուս. «Եկայ եւ ի խուսել ի բնարանէն այր զու». 9) A. եւ այսպիսի. 9) B. (առ) այլ յաղթերգականացն. 11) B. նշանակացն. 12) B. ածային. 14) B. զառողութեա. 15) B. զխառնախառնութին (եւ զկարասին պատմութիւն). 17) B. իր. 17) A. Եպիկուրեա. 17) A. Եպիկուրոս. 21) A. այդ. 21) B. հաստատութին. 22) B. բարութեն. 26) B. իթ. 26) B. թեբայեցի. 26) B. բուովացի. 27) B. կամեցաւ. 27) B. բառ նշանակի իմաստասիրութեն.

իւր՝ ընկեց ի հանդէսն, բացորոշեալ այսպէս. «Կրատէս արձակեմ, զոր ինչ Կրատեսիս են, զի մի յաղթեսցեն զոյքս Կրատեսի»։ Նա թողացոյց զվայրս իւր, զի լինիցին մելուրաւոր։ Նա «մելարաւոր» է վայրն, ուր արձակեալ լինին ոչխարք ի ճարակս, քանզի «մելու» ոչխարք ասացեալ Հոմերոս, աստուած և մելաճարակք են հովիւք, և «մելոտան» մորթ ոչխարի։

ԻԹ.

իթ. Որպէս Զենոնին։ Չնական իմաստասէր ոմն — ոմանք զԱնաքսիմենէս ասեն և ոմանք զԶենոն զոլ զնա — երկրպագաբար նուէրալ նորա ի ձմերանի, և նաւաբեկութեան եղելոյ գոհութեամբ հանդուրժէր հասելոյ նմա տնանկութեանն և բարբառէր բախտին. «Այլ բախտ, չնորհ քաջ խոստովանիմ քեզ ունել, զի զգեղս իմ կացուցեր մինչև յաղքատութիւն». յայտ է, եթէ զգեղս իւր ի նաւն բարձեալ ունէր, և կորոյս։

Լ.

լ. Որպէս Անաքսարքեայ։ Անաքսարքենէս չնական իմաստասէր հարեալ և գան առեալ ի գէմն, առեալ քարս գրեաց ի նմա գհարկանողն, և կատուցեալ ի ճակատն գքարան այնպէս շրջէր։

ԼԱ.

լա. Որպէս իմաստասիրին կոչելոյ յոյժ անուն ոսկի։ Մատուցեալ լինելով Հոմեր ի բարբարոսաց, կացեալ իմաստասիրին զուրն անձնայն յարեալ բղձայր, և անկեալ հուր յերկնից եկեղ զբարբարոսան և զնոյն ինքն զիմաստասէրն։

ԼԲ.

լբ. Որպէս Պոլեմոնեայ։ Պոլոնիկէ քաղաք է շինեալ ի Թեսաղ-յայս մ' քաղաքի իմաստասէր ոմն կացեալ ի ժամանակս ձմերանի աղքատութեամբ

2) B. կրատեսին են. 2) B. կրատեսի գոյքս կրատեսի. 2) A. թուղացոյց զգարս. B. թողացոյց զվայրս. 3) B. մելարաւոր. 5) B. մելճարակք. 7) B. լ. 7) A. ազարապոմֆրին. 8) B. զենոն. 8) B. երկրպագաբար. 9) B. նմա. 9) A. լուս. «բեկ» = նաւաբեկութեան. 10) B. փառնկութեն. 11) B. քաջ քեզ. 11—12) A. յաղաբաղոնս. 12) B. թէ. 12) B. կոյրս. 14) B. լա. 14) B. Անաքսարքեայ. 14) B. Անաքսարքենէս. 16) B. այսպէս. 18) B. լբ. 18) A. կեցելոյ. B. կացելոյ. 18) B. (անձնայն)չէր. 19) AB. հուման. 19) B. ի բարբարոսացն. 20) B. բղձայր. 20) B. զբարբարոսն. 21) B. (զնոյն) զինքն. 23) B. լգ. 23) A. պոլոնիկեա. B. բոլոնիկեայ. 23) B. Պոլպիկեա. 24) B. ձմանի. 24) A. լուս. «հիացմամբ»

բղձացեալ — ափշութիւն ասացեալ է զկերպանալն հոգւով իմաստասիրին և զկենալն երկնայնոց — և բղձացեալ՝ եղեալ զմարմն ներքոյի եղեալ ի քաղաքին :

ԼԳ.

լգ. Յաղագս որսորդացն ձկանց: Հոմերոս քերթող շրջեալ ի գաւառն արկադացւոց, որ է Պելոպոնեսոս, հանդիպեցաւ ձկնորսաց ումանց, որ քաղէին զոջիլսն յինքեանց: Եհարց զնոսա այսպէս. «Արք յԱրկադիոյ ձկնախոյզք, արդեք հուպ եմք յինչ»: Եւ է միւս հարցուածոյս այսպէս. «Ով արք արկադացիք ձկնորսք որսւորսք, արդեաւք որսացեալ եմք ինչ»: Եւ ձկնորսքն պատասխանի ետուն այսպիսի տաղիւ. «Զորս ինչ բռնեցաք, յայնս ոչ եմք հուպ, այլ զորս ոչ բռնեցաք՝ մերձ ունիմք»: Եւ է տաղիս միւս այսպէս. եթէ յաղագս որոյ մաքրիմք յոջլոցս, զորս կալաք՝ աստանաւր սպանաք, և զորս ոչ կարացաք բռնել՝ ունիմք ի ձորձս մեր: Եւ ոչ իմացաւ Հոմերոս, թէ որպէս ասացաւ տաղս այս, և փոքր ինչ զարմացեալ անդանաւր մահացաւ ի տրտմութենէ անտի: Այլ և ասեն թէ հրամանատրութիւն եղեալ էր առ Հոմերոս, թէ յորժամ խնդիր ինչ լինիցի առաջի նորա եղեալ, զոր ոչ կարասցէ լուծանել՝ յայնժամ մահասցի:

ԼԴ.

լդ. Յաղագս Արիստոտելի և Եւրիպոսի: Արիստոտէլէս իմաստասէր էր, աշակերտ լեալ Պղատոնի. թէպէտ և մանաւանդ յաղագս բնաբանական մասինն իմաստութեանն յօրինեցեալ՝ փութացաւ զամենեցուն, որ յետ երկնայնոցն մարմինք՝ զպատճառս նոցա ասել և զբնութիւն. իբր՝ զերկրի, զծովու, զաւդոյ, զեթերին, զկենդանեաց, զտնկոց, զշարժմանց և զդրութանց և պարզաբար զամենեցուն զայդպիսեաց: Հետ քննելոյն զամենեցունց զբնութիւնս կամեցաւ և զԵւրիպոսի բնութիւնն բնաբանել, և ոչ կարացեալ հասանել՝ ընկէց զինքն յայն անդի ծովուն, բարբառելով այսպէս. «Քանզի Արիստոտէլէս զԵւրիպոս ոչ բռնեաց՝ բռնեալ լիցի Արիստոտէլէս առ յԵւրիպոսէ»: Եւ մեռաւ Արիստոտէլէս այսպէս:

24—1) B. ափշութի ըղձացեալ. 1) A. լուս. «հիացումն». B. ափշութի. 1) B. հոգով. 2) B. ներքոյին. 2) A. լուս. «գլեալն». 5) B. լգ. 6) B. արկադացոց. 6) B. որք. 7) B. յինքենանց. 7) B. զնոսա. 7) B. արկադիա. 8) B. ձկնխոյզք. 8) A. «արդեք» ուղղուած և «եւ»-ի վերեւ գրուած է «ա». 9) B. արդեք. 9) B. որսացեալք. 10) B. այսպես. 10) B. բնա B. զոր. 19) B. լե. 20) B. եղեալ. 20) A. պղատոնի. 20) B. բնաբանական. 21) B. յօրինացեալ իմաստութի. 21) B զամենեցուն. 22) B. երկնայնոց. 24) B. զամենեցուն. զայդպիսեացդ. 24) B. զամենեցունց. 25) B. բնութին. 25) AB. զեւրիպոսի. 25) A. զբնութիւնն. 27) A. զեւրիպոս. 28) A. յեւրիպոսէ. 28) B. արիստոտէս.

Իսկ Եւրիպոս ասի է ի ծովուն ի մէջ բիովտացւոց կղզւոյն և Եւբէկէոյ, որ և եւթնեկի յաւուր դարձեալ լինի, և փոփոխեալ լինի ջուրն, որ ի յայսմ կողմանս ճապաղեալ թուեցեալ (?) և ընկղեալ (?), և դարձեալ բղխեալ և լցեալ, որպէս և էր յառաջնումն. և այս լինի, որպէս ասացի յաւուրն եւթն անգամ: Իսկ մանչոցն պարտ է ասել համարակարար փոխանակ եթէ Հոմերոս և Արիստոտէլ. քանզի Հոմերոս վասն արհամարհական ինդրոյն մանչոյն, և Արիստոտէլէս վասն Եւրիպեայ.

ԼԵ.

ժե. Ընդդէմ Կրկնոյն Կլեանթեայ: Կլեանթէս մի էր ի չնաշխարհ իմաստասիրացն, սա ի միում ջրհորի հաստատեալ գանձն իւր՝ հանէր ջուր ուղեւորացն, և ի նոցանէ հաց առնոյր և ուտէր: Իսկ դրանչցեալ լինի սա յիմաստասիրացն և սա իւր դժուարեալ:

ԼԶ.

ժզ. Ընդդէմ Հերակլեայ Թշուառութեանն: Հերակլիտոս և Դեմոկրիտոս ոչ ի միում ժամանակի լեալք, այլ բնաբանականք գոլով՝ նմանապէս զաշխարհիս զայսորիկ զհետևմունս խաղ առնէին, մին ծիծաղելով, և միւսն լալով. զի Դեմոկրիտոս ասէր զերգութեամբք սորա ծիծաղել և Հերակլիտոս լացեալ: Իսկ էր Դեմոկրիտոս աբդերացի և Հերակլիտոս եփեսացի:

ԼԷ.

ժէ. Ընդդէմ անայատակացն և անյատակացն: Այս են սորա զանազանք ի միմեանց. բայց անյատակացն է այսպէս. Պերինթոս իջեալ ի դժոխս, զի յափշտակեաց զՊերսեփոնէ զդուստրն Պղուտոնի, և կապեալ եղև առ մեծ ոմանս: Որդ՝ իջեալ Հերակլէս, զի ազատ զՊերինթոս՝ զնա առ ինքն ածեալ. այլ յաւուր նորա առ քարինն մնացին, և կոչեցաւ Պերինթոսն անյատակ:

---

1) B. Իսկ և. 1) AB. Եւրիպոս. 1) B. բոովտանացոց. 3) A. յայսմ ի կողմանս. 3) B. ճապաղեալ թուեցեալ և ընկղեալ. 4) B. բխեալ. 4) B. (և էր)չէր. 7) A. Եւրիպես. B. Եւրիպեայ. 9) B. ժզ. 9) A. Կլեանթեա. 10) A. լուս. «սա ի ջրհորի միում կացեալ». 10) B. հանել. 12) B. լինի սա (սա). 12) B. (և սա) իւրն դժուարեալ. 14) B. ժէ. 14) A. Հերակլիտեա. 14) B. Հերակլիտեա թշուառութե. 14) B. Հերակլիտոս և Դեմոկրատէս. 15) B. լեալք. 17) B. միւս. 17) B Դեմոկրատէս. 17) B. զերգու-թեամբ. 17) B. ծիծաղէր. 18) B. Հերակլիտոս. 18–19) B. Հեւպոկրատոս. B. Հերակլիտոս. 21) B. ժը. 22) A. անայատակացն. B. անյատակացն. 23) B. դղուստր. 23) A. պղտոնի. A. լուս. «պղուտ» = պղուտոնի. 24) B. Հերակլէս.

Իսկ յաղագս սեւայատակացն է այսպէս. երկուք ոմանք եղբարք ընդ ամենայն երկիր ցուցանելով ազիրատութեան անուանէին Կեկրոպեանք, ի գծեցուցանելոյ գործոյն ընկալեալք զմականունութիւնն: Այլ մին ի սոցանէ անուանէր Պասաղոս և միւսն Ակեմոն որպէս ասէ Աշխոփղոս յիշատակագիր: Այլ զատս մայրն իւրեանց, որ անուանէր Մեմնոնիսի տեսանելով բազում չարիս գործեալ՝ ասէր եթէ զեւ ոչ էք հանդիպեալ սեւայատակին: Այլ երբեմն Հերակղեայ ընդ ծառով ննջելով և նորուն զինուցն զանկոյն կախելով՝ խորշեցան նորա ի զէնսն ձեռն արկանել. և վաղվաղակի խնացեալ Հերակղեայ կորանեաց զնոսա և գլխիվայր կապեալ ի փայտի բառնայր: Այլ յայնժամ նորա զպատուիրան մաւրն իւրեանց յիշէին. քանզի տեսանէին ի կախ զոլով զյատակսն Հերակղեայ սեւացեալ ի թաւութենէ մազիցն և առ միմեանս զնոյնս արամարանելով՝ ասէին յայժ ծիծաղել Հերակղեայ, և վաղվաղակի ի կապանացն եհան զնոսա:

ԼԸ.

ԼԸ. ՅԱՂԱԳՍ ՊԱՐԿԵՇՏԻՆ ՊԱՆԱՅ: Պենեղոպայէ կին էր Ոդիւսեայ, սորա յածելով ի մոլութեան ուր յածեալն եղև բազումք ոմանք եկին կին խաւսել զՊենեղոպայէ: Այլ նա ուր յուրէ պղերգացեալ լինէր, ոչ և միում ումեք կամեցեալ ամուսնանալ, մինչ զի Ոդիւսեայ սպասէր: Այդ ամենեքին պաշարելով զնա՝ շաղաշարեցան ընդ նմա, և յղացեալ՝ ծնաւ զՊան. մինչ որոյ և Պան կոչեցեալ լինի, քանզի ի բազմաց եղև սերմանեալ: Զսա արդ աստուած անուանեցին, կոչելով Նոխազոտն Պան:

ԼԹ.

ԼԹ. ՅԱՂԱԳՍ ԲՈՒԹԻՆԵԱՅ ԵՒ ՀԵՐԱԿԼԵԱՅ, ՈՐ ԿՈՉԵՑԱՒ ԱՅՍՊԷՍ ԲՈՒԹԻՆԵԱ:

---

2) B. ազիրատութի. 3) B. (ի)չիք. 3) A. ընկալեալ. 3) B. զմականութիւն. 4) B. պաստղոս. 5) B. եաւոփղէս յիշատագիր. 5) B. մեմնոնիս. 6) A. գործել. 6) B. (եթէ)չիք. 7) B. «սեւայատակին» բառից յետոյ մի նոր գրիչ աւելացրել է «և թաւայատակին». 7) A. Հերակղեա. B. Հերակլէա. 7) B. նորին. 8) B. ձեռնարկել. 9) A. Հերակղեա. B. Հերակլեա. 10) A. լուս. «կրէր». B. մի նոր գրիչ. «երկրէր» (?) 11) B. յիշեցին. 11) B. զատակսն. 11) A. Հերակղեա. B. Հերակլեայ. 13) A. Հերակղեա. B. Հերակլեայ. 15) B. ԼԸ. 15) B. մի նոր գրիչ «պարկեշտին» ուղղել է «անպարկեշտին». 15) AB. պանա. 15) B. Պենեղոպայէ. 15) A. է. 15) A. ոդիւսեա. B. ուդիւսեա. 16) B. և բազումք. 18) A. ոդիւսեա. B. ոդդիւսեա. 19) B. ամենեքեան. 19) B. յղացաւ և. 20) B. (ի)չիք. 20) B. եղեալ. 21) B. (զսա)չիք. 21) «արդ»-ից յետոյ մի նոր գրիչ աւելացրել է «զայս». 23) B. ԼԹ. 23) A. բութինենա և Հերակղեա. B. բութինեայ և Հերակլեայ. 23) A. բութինեա. B. «այս բութինեա». մի նոր գրիչ աւելացրել է. «որ թարգմանի եզնաճաշակ».

Եւ կոչեցաւ այսպէս պատճառաւ այսպիսաւ. անցանէր ընդ երկիրն Դրովպեցեան Հերակլէս, բերէր և զորդի իւր Հիլլոս։ Նորա քաղցելով Հիլլոսի և կերակուր խնդրելով յարաստաղէ ումեմնէ, որ Թէոդոմաս անուանէր, հայցեաց Հերակլէս հաց. և նորա ոչ ետ, այլ և անարգեաց զնա. առեալ Հերակլեայ զմի յամոլոց եզանցն եզին և ճաշակեաց և ինքն և որդին իւր. և կոչեցաւ վասն այսր պատճառի — Բուփթենաս, որ թարգմանի եզնաճաշակ. քանզի բոլոր եզամբն ճաշեաց։ Նոյնպէս եւս Հերակլէս մարտ ընդ Դրովպացիսն, զի Թէոդոմանայ եղանելով ի քաղաքն և անկեալ. իբր թէ թշնամի եկն ի գաւառն եկին ի վերայ նորա. և նա յաղթեաց ամենեցունց։

Խ.

Խ. [illegible] ԵՌԵԿԵԱՆՔ։ Նախ Հերակլէս յերիս երեկուանս յղացեալ լինել և ծնեալ. և այսպիսի իւս աստուածաշարաննն յաղագս նորա։ Գլուանացէս ասի, թէ զոյն ինքն Հերակլէս ընդ ամենայն զաւերան թևատիսի խառնակեցաւ. և յամենեցունց մանկունս ծնեալ իւր թէ վասն այսորիկ աստուածայնցին զնա. և զայս երեքաստանեայն նահատակութիւն նմա անուանեցին։

ԽԱ.

Խա. [illegible] ԻԴՈԼԻԱՆՈՍ Ե ԿՈԽՈՏՈՂՈՍ ԿՈՉԵՑԵԱԼ ԶՀՈՒԼԻԱՆՈՍ։ Քանզի Հուլիանոս զանուն քրիստոնէից ի զալիլէացիս փոխարկեաց, որպէս կամեցեալ աստուածային Գրիգորիոս խաղ առնել և սակս, թէ պարտ է և մեզ զՀուլիանոս կոչել յանուանցն, որ բառ նմայն և առէ թէ կոչեցաք զնա Իդոլիանոս, իբր թէ կապարիչ, և Պիսէոս, իբր թէ պատուող այնմ, որ ի Պիսիա պատուէր։ Եւ պատուեալ լինէր ի Պիսա Ողիմ. այլ Պիսա քաղաք էր յԵղգդայ. և առէ պարտ է կոչել զՀուլիանոս — Պիսէոս.

1) B. (Եւ կոչեցաւ) չիք. 1) B. (այսպիսաւ) չիք. 2) B. դրովբրեան. 2) B. (Հերակլէս). մի նոր գրիչ. «Հերակլէս». 2) B. Հեղղոս. 3) B. Հեղղոսի. 3) B. Թէոդոմաս. A. Թէոդոմանն. 4) B. Հերակլէս. 5) A. Հերակլեա. B. Հերակլէս. 5) B. յամոլոց. 5) B. (և) ինքն. 7) B. ճաշակեաց. 8) B. Հերակլի մարտ. 8) B դրովպացին. 8) B. թէոդոփիանոսի. 9) B. (թէ) չիք. 9) B. մի նոր գրիչ աւելացրել է «եկին»-ից առաջ «և քաղցին». 9) B. ի վերա. 10) B. ամենեցունց. 12) B. խա. 12) B. եռեկին. 12) B. Հերակլես. 12) B. յերեկուանս. 13) B. լինել. 14) B. զոյն. 14) B. Հերակլես. 14) B. թևատուսի. 15) B. յամենեցունց. 15) B. ծնա. 19) B. խր. 19) B. յաղագս իդոլլիանոսի. Եւ կոխոտաւորս կոչեցեալ զյուլիանոս. 20) B. յուլիանոս. 20) B. ի գալիլեացիս. 20) B. փոխարկեաց. 21) B. գրիգորիոս. 22) B. կոչել զյուլիանոս. 22) B. յանուանց. 22) B. «նմայն». մի նոր գրիչ աւելացրել է «ամբիցեն». 22) B. (թէ). մի նոր գրիչ աւել. է. «թէ». 23) B. զոդլիանոս. 23) B. կապարիչն. 24) B. ի պիսիա. 24) B. պիսիա. 25) A. եղգադա. B. յելլադա. 25) B. զյուլիանոս.

որպէս Զեւս, և Ադովնէոս վասն Ադոնեայ, որ ասի, եթէ ստիպեցաւ Ափրոդիտեայ, ընդ մարդ գոլով, և սպանաւ ի ձեռն Արեսի. քանզի Արէս փոխանակ նորա սափեալ լինի Ափրոդիտեայ: Այլ Կողխոնուրս(?) պարտ է կոչել զՅուլիանոս վասն զցուլս բոլորովին զՀելլեն և այրելոյ նորա սատուածոցն:

ԽԸ.

ԽԸ. Զնուէք Ակեքուոյ(?): Կերպաղ կոչի աղուէս. սատուտ(?) և կերպաղի չարութիւնն է և նենգութիւնն. քանզի նենգաւոր և չար է կենդանիս այս: Այլ Մինովս արդար մարդ կարծեցեալ լինէր, իբր թէ ուսոր(?) Արամազդայ: Արդ՝ զոր ինչ ասէ աստուածայինն Գրիգորիոս այսպիսի ինչ է, թէ Յուլիանոս զչարութիւնն իւր թաքուցանէր ի ձեռն մակառուեղծ(?) բարուցն, ափիրատ(?) գոլով արդարաձեւութեամբն:

ԽԹ.

ԽԹ. Զնուէս Մնոտնն(?) և Պրոտէոսյ: Պրոտէոս այս էր Թրակացի, զորոյ զորդին սպան Հերակլէս: Սա գիւթ էր, և եդեալ ծովային գե- ընակեցաւ ի փարոս կղզւոջ. վասն որոյ և Պրոտէոս(?) կղզի անուանի փարոս. և լինէր փոխակերպեալ առ մերձաւորսն, զի մի հայցեսցի գիւթութիւնս ասել և նախադիտութիւնս:

Նոյնպէս և Մեղամպուս, որ ասի սեաոտն(?) գիւթ էր և սրբագործիչ(?): Սա երեւեցոյց զԵգիպտական քահանայագործութիւնն եղլենացւոցն, որոց և եղլենացիքն նմանեցին: Այլ և առ ի փոխակերպելոյն էր, որպէս գիւթ. քանզի գիւթքն այնպիսիք՝ այնքան ասէ զաւրութիւնս ունէին, որպէս զի փոխակերպիլ յոր ինչ և կամէին, մինչ զի ոչ լինել ծանուցեալ առ խաւսողացն ընդ նոսա:

---

1) A. լուս. «ադոնիս». 1) B. ադովդոսի. 1) B. թէ. 1) B. «տափեցաւ», մի նոր գրիչ ուղղեալ է «սատիփեա». 2) A. ափրոդիտեա. B. ափրոդիտեայ. 3) B. փոխան. 3) A. ափրոդիտեա. 4) B. ցուլ. 4) B. այրելոյն. 4) B. նմա. 7) B. խդ. 7) B. կերպաղս. 7) B. «սատուտ» — մի նոր գրիչ «նման ասի լեալ առ յուլիանոսի բարքն». 8) B. (և). մի նոր գրիչ «և». 9) B. արամազդա. 9) B. ածաբինն. 10) B. յուլիանոս. 12) B. «արդարաձեւութբ». յետոյ մի նոր գրիչ. «թագցանել զբարսն քանայր». 14) B. խգ. 14) A. պրոտեսս. B. պրոտոյ. 14) B. Պրոտէս. 15) B. Հերակլէս. 15) B. ծովայինն. 16) B. կղզոջ. 16) B. պրոտոս. 17) A. փոխանակերպեալ. 17) B. Հայցեսցի. 17) B. գիւթս. 19) A. լուս. «Նոյն» = նոյնպէս. 19) B. Մեղամպուս. 20) A. լուս. «յայտնեաց». 20) B. քահանայագործութիւն. 20) B. եղլենացոց. 21) B. եղլենացիքն. 23) B. «զինչ». մի նոր գրիչ ուղղել է «որպ». A. լուս. «որպէս զի». 23) B. լինէին. 24) B. խաւսողսն.

ԽԴ.

խդ. Յաղագս յայտնացոյց հրոյն ։ Ակիւղաս կոչի է մեծագոյն տրամախոհեալ յԱստուածոյ ։ Եւ նմա է քաղաք անն Կատանէ առաջեալ. և վերագոյն Կատանեայ լեառն է, յորմէ ելանէ հուր ուժգին և հանապազ. և հրոյ լեառնն Հնանէ, և հուրն հոսի խառնելեալ Հեփեստոսի. և հուրն այնչափ է, մինչ զի վերագոյն բղխեալ շատանայ, և գետաւքէն բերեալ լինի և հոսեալ, որպէս ջուր հանդերձ վերաբերեալ հրաւսեալ նիւթոյն. և է սոսկալագոյն քան հուրն այն, զի սաք, թէ երբեմն հայր անն հանդերձ որդւով իւրով գնեալ ի լերինն յայնմիկ և յանկարծակի հասեալ հուրն գետաւքէն և անհնարին եղեւ ։ Նոյն մանուկն առեալ զհայրն ի վերայ ուսոյն և բերելով զնա փութայր անցանել ։ Եւ պատահեալ հուրն ի գործոյ որդւոյն եհաս զհոտումն իւր, և անց մանուկն հանդերձ հարբն իւրով անվնաս ։

ԽԵ.

խե. Յաղագս Ալփէոսի և փոխադրեցելոց տեղեկութեանն ։ Այսպէս բանաւոր էր ցամաքին, առ խառագոյն զոլով խոկայր բազմամեան մտածութիւն և տանջանարանս. առ որով և կամեցօղքն անխնայ տանջեալ արձակէին զպատուհասեալսն, որպէս և նոյն իսկ քերդողն գրէ յաղագս նորա — «Զերբեմն թագաւորն մարդկան, խայտառակիչն ամենեցուն»։

Եւ փուղառիս այսպիսի անն է. զի և նա նորագոյն տանջանարանաց եղև գործիչ ։ Նոյն էր ազգաւ սիկիլացի նա ։ Դիոնիսեայ բանաւորի շնորհուկս առնելով, խառագոյն զոլով նորա, և պատուհասական առնել ցուլ պղնձի, յոր պարտ կարծէր արկանել զպատուհասեալսն. և հուր առ նմա վառեալ, զի ի ներքոյ զոլով և կիզեալ լինելով՝ աղաղակեսցեն. և ձայնին ելանելով ընդ բերան ցլուն թուեսցի ցուլն կիզելով գոչիւն հանել ։ Եւ առեալ զփուղառիդոսի առաջնութիւնն Դիոնիսիոսի զինքն արկ ի ցուլն, և կիզեալ սպան ։

---

2) B. խե. 2) B. յայտնացոյ. 2) B. Ակիւլա. 2) B. տրամախոյցեալ. 3) B. խոսգիւթյ. 4) A. կատանեա. B. կատանա. 5) B. «լեառն» մի նոր գրիչ. «այն». 5) B. խառնարան. A լուս. «խառնարան». 5) A. եփեստոսի. 6) B. վերանագոյն. 6) B. շատանա. 9) B որդւովն (իւրով). 9) B. (հոսեալ) մի նոր գրիչ. «հոսել». 10) B. ի վերա. 10) B. ուսոյ. 12) B. որդոյն. 12) B. զհօտումն. 13) B. (իւրով)չիք. 15) B. խզ. 15) A. ուղառիդոսի. B. պուղառիդոսի. 15) B. բանաւորն. 16) B (զոլով)չիք. 17) AB. անխնա. 18) B. նորայ. 19) A. լուս. «խայտառակն». 19) B. ամենեցուն. 20) B. նորոգագոյն. 20) B. «տանջանաց» մի նոր գրիչ ուղղել է. «տանջանարանաց». 21) A. այգ. 21) B. սիկիլացի. 21) B. դիոնեսեայ. 22) A. լուս. «պատմառէր». 23) A. լուս. «զպատմապարան». 24) B. ի ներքս. A. լուս. «ներքս». 25) B. ցլուն. 25—26) B. և գոչիւն հանելով. 26) B. զփուղառիտոսի. 26) B. զինուսի. 27) B. սպանա.

ԽԶ.

խզ. Յաղագս Հիդրայ: Պատմեալ եղև զազան ինչ գոլ ի Լեռնէ իննագլխի, և այլք ասեն յիսնագլխի, զգլուխն ամբից ունելով. զոր եկեալ Հերակլէս հանդերձ Հիւղոսաւ մանկամբ իւրով սպան: Այլ առասպելաբանեն և այս, թէ ի հատանել միոյ գլխոյն ի տեղւոջ անդ երկու գլուխք բուսանէին, որպէս զի լինել զազանին հարիւրագլխի: Այլ Հիւղոս խնայեալ այսպիսի ինչ, հուր բերեալ և զհատեալ գլխոյն տեղին այնու այրեալ՝ այնպէս կարացին սպանանել զնա:

ԽԷ.

խէ. Յաղագս դասբինեան քիմերին: Էր լեառն, յորում էր զազան ինչ, որոյ առաջին կողմն էր առիւծու, և վերջինն վիշապի, և մէջն էր քիմեռ. յորմէ հուր ելեալ՝ ապականէր զպտղաբերսն: Իսկ յետոյ եկեալ Բելլերոփոնտէս, ունելով զերիվարն Պեգասոս՝ սպան զքիմեռն.

ԽԸ.

խը. Յաղագս Կերբերոսի: Պատմեալ լինի, թէ է ինչ շուն, որ ունի գլուխս երիս, որ և կոչի՝ եռանձն: Սա ասեն պահէ զդրունս դժոխոց, և զմեռեալսն ի դժոխս ազդելով շողոքէ. իսկ զկենդանիսն խածանէ և ոչ թողացուցանէ ելանել: Բայց ասի, թէ Հերակլէս, յորժամ էջ յափշտակել զՊերիթոոս և զՊերսեփոնէ, ելանելով տարեալ զԿերբերոս: Այս է:

ԽԹ.

խթ. Պատմեալ լինի ի Տիւռենական ծովուն զազան ինչ գոլ,

---

2) B. խէ. 2) A. Հիդրաայ. B. Հիւդրայ. 3) B. լեառնէ. 4) B. Հերակլէս. 4) A. Հեղիոսաւ. B. Հիւղոսաւ. A. լուս. «սաւ» = Հեղոսաւ. 4) B. մանգամբ. 4) A. իւր. 5) B. (ի տեղւոջ անդ). մի նոր գրիչ աւելաց. է «ի տեղի անդ». 7) A. Հիւղղոս. A. լուս. «ոս» = Հիւղղոս. 7—8) B. տեղին (այնու). 8) B. այնպէս. 10) B. խը. A. լուս. ը. 10) B. «յորում էր». մի նոր գրիչ ուղղել է «յորում երևեցաւ». 11) B. առիւծու. 11) B. միջինն. 12) B. քիմեռ. 12) B. հուր ելանէր և. 13) B. բելլերոփոնտէս. A. լուս. «ուսի». 13) B. զերիվարն. 13) A. պեգասոս. B. պեղնգասոս. 13) B. զքիմեռն. 15) B. խթ. 17) B. «շողոտէ». մի նոր գրիչ ուղղել է «շողոքէ». 18) A. թողացուցանէ. 18) B. Հերակլէս. 19) B. զպերսեփոնէս. 20) B. (այս է) չիք. B. ասի և այս. 22) B. խը և խթ՛ մի գլուխ են կարգեալ. B. մի նոր գրիչ աւելացրել է վերնագիր. «Յաղագս կոչեցեալ կորիւն». B. «լինի» բառից յետոյ մի նոր գր. «և այս». B. «տիւռենական», մի նոր գրիչ ուղղել է. «տիւռենենական».

որ է կին գեղեցիկ մինչև ցպորտն, և յայսկոյս և յայնկոյս շան գլուխք ընտաւորեալք ի նմա վեց, և այլ մարմին նորա ուռճացեալ է. զորմէ ասեն, թէ զնաւորդս ի ծովուն յայնմիկ ուտէր անխնայապէս և գազանաբար։

ՆԾ.

ծ. Ջրաւորն Քարիբդիս։ Սա սիկեղական և ափրիկեական ծովուն է խոր ինչ. յորում տեղւոջ ծովն լինի ամպոտս և ռաքիայ, և բաժանեալ լինի ջուրն, մինչ զի զկառակս ծովուն բառ այնմ կոչման Հնար լինել անցանել։ Եւ ամպոտս է իբր վերաբերշութե և լափուածս ջրոյն. քանզի ջուրն ճողոպրեալ լինի առ ամենս զառաքիս վիհից և դարձեալ ի դուրս բղխեալ լինի, որ և կոչի ռաքիա։ Եւ էր այնպիսի տեղին նաւորդաց ի վտանգաւորութեամբ և մահուամբ. քանզի բոլոր կորուսեալ լինէին նաւքն յայնմ տեղւոջ, թէ պատահէր ի զուգել նաւուն լինել ամպոտս կամ ռաքիա։

Ջաղագս այսորիկ և Հոմերոս ասէ. «Եւս յայսկոյս քածն, և յայնկոյս տատանգքեան Քարիբդն»։ Այլ Հակադարձեալ կոչեաց զՔարիբդն, ընդդիմադարձեալ ընդ քածին։

ՆԾԱ.

ծա. Ջրաւորն պեղեղեանն ծովեկեանն։ Հոմերոս քերթող ի նորա մաւ-ծանէ զՍիրենաց, անեկառութիւն ինչ և անհրաժեշտութիւն արարեալ առ երգե-ցողս, իբր թէ անցանելի ինչ ոչ լինել։ Սոէ արդ ուսուցմանականացդն, եթէ զծածկոյթն զծովակն զերբեալ արկաւ, իբր ոչ լինել անցանելի. այլ ծածկոյթն այն զլխագիր ինչ է զծովակ, այսինքն Պղուտոնի։

ՆԾԲ.

ծբ. Ջրաւորն զեղեղանգեան անհնարին զՍիրենեան։ Պինդոս Հին քաղաք է Մակեդոնի. ի նմա քաղաքացին, որ զինոյր և ճաշակէր զգուլն անխնանէին, և վճռելով անարգէին անարգանս անպարկեշտս։

---

1) B. «որ է». մի նոր գրիչ աւելաց. Է «կերպարան նըյ իբրև զ». 1) B. մի նոր գրիչ «յայնկոյս»-ից յետոյ աւելաց. Է «յաջուստ և յեւ-նուստ». 2) B. ընտաւորեալ. 3) B. անխնայապէս. 5) B. սիկիլեական. 5) B. (և) չիք. 6) B. տեղող. 6) B. ամբոտս և ռաքիս [ἄμπωτις, ῥαχία]. 7) B. «կառակս». մի նոր գր. ուղղել է «զկառակս». 7) B. լինի. 8) B. ամպոտս. 8) B. «իբրև». մի նոր գրիչ. «այսպ». 8) A. լուս. «բարչեալ». 9) B. ճողոպրեալ. 10) B. բխեալ. 12) B. տեղող. 12) B. նաւքն. 12) B. (լինել) չիք. 12) B. ամպոտս. 15) B. Հակադրեալ. 18) B. զծովակն. 19) B. անհրաժեշտի. 20) B. երգեցողսն. 20) B. ուսուցմանականացդն. 21) A. զեր և. 22) B. զխագիր. 22) B. (ինչ) չիք. 22) B. պղուտոնի. 24) B. զեղգացոցն. 24) B. անխնելոյ. 25) A. լուս. «ի ասնգոս». 25) B. քաղաքացին.

ԾԳ.

ծգ. Յետ այս Տերունեան աստուածայնութեանն։ Այժմիկ ասացաք, եթէ ի Սկիւթիա ազգ ինչ է կամ քաղաք Տաւրոս, ուր պատուեալ լինի Արտեմիս։

Արդ Իփիւգենիայի զաւերն Ագամեմնոնի, ներածելով անդ ի ձեռն Արտեմիդեայ՝ փոխանակ յաստարայ զենուին փոխան ոչ յայտ լինելոյ Իփիւգենիայի յիւրեանցն, գտանելով ատտարացն։

ԾԴ.

ծդ. Յետ զԱմազոնս ի Թեմիսկիւրեայ։ Կինոսարգէս տեղի ինչ է յԱթենս, յորում խորթքն ընտրեալ լինէին ի ձմերիս որդւոց։ Այլ կոչէին աթենացիքն զպատուեալսն ի ծառայութենէ խորթս. զի են ոմանք որպէս խորթք առ ի ծննդենէ պատուոյն, որ ընտրեալք և փորձեալք լինէին, եթէ բոլորովին արատեալք եղեն։ Այլ Կինոսարգէս ասացաւ տեղին, քանզի զոհ մերձ նորա լինելով ի տաճարի ուրեք, մնեալ շան յափշտակեաց ի զոհէ անտի միս և եբեր ի տեղին, ուր տաճարն շինեցաւ. և կոչեցաւ Կինոսարգէս, իբր թէ — միս բերեալ ի շանէ։

ԾԵ.

ծե. Յետ Պելոպեայ։ Ասի թէ Պաղամիդէս եւրիւսցի էր ազգաւ, այլ Եւրիւոս կղզի է հանդէպ Ատտիկէոյ. որ և եգիտ զթուեալն և զտառատեղն, և ի կիր արկանել զայլ բազում հնարս։ Սա մի է ի մարտակցելոցն յԻլիոն և մեռաւ ի Տրովադա զաւածանութեամբ Ոդիսեայ. զի զՈդիսեւս թշնամի ունէր փոխան այսպիսւոյ պատճառի. Ագամեմնոն յորդորէր զՈդիսեւս երթալ ի Տրովադայ, և նա ոչ կամեցեալ՝ ձեւանայր մոլութիւն, և լծեալ էշ և արջառ, իբր թէ արաւրաղբել ձևով մոլութեանն։ Իսկ Պաղամիդէս յանդիմանէր զնա ոչ զօլ մոլեալ, և

2) B. աստուածայնութե. 3) A. ի սկիւթայ. 3—4) B. (ուր պատուեալ լինի արտեմիս) չիք. 5) A. իփիւգենիաի. B. իփիւգենաի. 5) B. ագամեմնոնի. 6) B. արտեմիդա. 6) B. փն ոչ յայտ լինելոյ իփիւգենա. փն ոչ յայտ լինելոյ. 7) B. յիւրեանցն. 9) B. ի կինոսարգէսն. 9) B. կինոսարգէսն. 10) B. ընդրեալ. 10) B. որդոցն. 11) B. ի ծառատութենէ. 11) B. խորթքն. 12) A. առ ի ծննդենէ. 12) B. որք. 12) A. ընտրեալ. B. ընդրեալք. 13) B. կինոսս որդէս. 14) B. լինել. 18) A. պաղամեդէս. B. պաղամիդայ. 18) B. եւրիւպացի. 19) B. եւրիւրոս. 21) B. յիւլիոն. 21) B. (ի Տրովադա) չիք. 21) A. ոդիւսեա. B. ոդոսեայ. 22) B. այսպիսի. 23) B. ագամեմնոն. 23) B. զոդիւս յորդորէր. 23) B. ի տրովադա. 23) B. նորա. 24) A. արջառ. 25) B. մոլութե. 25) B. պաղամեդէս. 25) B. յանդիմանել.

յանդիմանեաց այսպէս. զՏեղեմաքոս զորդի նորա, ընկեց առաջի արօրոյն. այս հասեալ Ոդիսեայ մինչև ցմանուկն փերացուցանէ զարօրն, զի մի զանեսցի մանուկն. և ծանուցաւ, թէ զգաստ է: Որդ ասութեամբ սրացեալ ընդ նմա Ոդիսեայ ի Տրովադա անեցանէ թուղթ իբր առ ի Պրիամոսէ առ Պաղամիդէս յաղագս ի ձեռն նորա մատնելոյ եղգենացւոցն և ընկենու ի վրանն Պաղամիդեայ. Եւ յետ գաւելոյն լինելոյ ի վերայ նորա, որպէս մատչի գտաւ թուղթն. և նա մեռանի ի ձեռն Ագամեմնոնի և ամենայն եղգենացւոցն:

ՆԶ.

ծզ. Յաղագս հայրն և լեռնցն հասուցանէ: Ընդրութիւն էր առէ յաղագս գեղեցկութեան հաւուց, և Զևս էր քննիչ ընտրութեանն: Որդ՝ առ ահծանեցաւ, յորում պարտ էր գումարել հաւուցն առ Զևս: Եւ յառաջնում ահծանելոյ առուքն եկին հաւքն ի գետս լուանալ, զի իւրաքանչիւրոցն փայլեսցէ բնական գեղեցկութիւնն: Իսկ ճայ անուանեալ հաւք քաջ մանաւանդ փոքր է մարմնով և տգեղ տեսակաւ. այլ յանկելոյ թեւոց հաւուցն զհերկեամբ չուրջ բարգեալ եկն և նա առ Զևս, որպէս զի առցէ զգեղոյն յաղթութիւն: Եւ հողմոյ շնչեալ՝ ցրուէ զայլատեսս ի թեւոցն, և մերկացեալ ի գեղեցկութենէն, ունելով զառ ի բնութենէն տգեղութիւն՝ լի եղև ամօթով:

ՆԷ:

ծէ. Յաղագս գօտառան որոյ ասեն առասպելսն: Այն ոմն կոչեցեալ, որպէս ոմանք ասեն, Միրիգդա, և որպէս այլք՝ Փիփինոէ, և մեւք՝ Փիգիւում ստամբեցաւ առ յերիտասարդէ ումեմնէ, և ամբարշտեալ՝ անարգեաց զերիտասարդն. և էր անարգանքն առացեալ տալ չափարերական. և յանդգնութեան բանից պատուոյն հանճոյ թուեցեալ մտօ պատահելոցն չափ տալ առեալ եղև. և այնպէս արշետանեցաւ ընդրութիւն տալոց:

---

1) A. լուս. «այն». = այնպէս.
ևա. 3) B. ազատ. 4) A. ոդիսեա. B. ոդիսէ. 1) A. լուս. «եզ». 2) A. ոմգիւ
A. լուս. «որպէս թէ». 5) B. եղլենացւոցն. 5) B. պրամեսէ. 5)
պաղմիդեա. 6) B. ի վերա. 7) B. ագամեմնոնի. 6) B. ընկենոյ. 6) A. պա
B. հաւարման. 10) B. ընդրութի. 8) B. եղլենացւոցն. 10)
քում. 14) B. փայլեցէ. 14) B. ճա. 11) B. ընդրութեն. 13) B. յառա
B. զգեղոյ յաղթութին. 17) B. ցրուեաց. 15) B. մանաւանդ զի քաջ. 17)
ի բնութենէ. 19) B. տգեղութին. 22) B. միրիգդա. 17) A. զայլատեսս. 18) B.
23) B. (ստամբեցաւ առ)չեք. 23) B. ումեմ. 22—23) B. փիլիսա.
24) A. առացեալք. 25) B. յանդգնութի. 23) B. ամբարշտեալ.
մտօ. 26) A. լուս. «ն». = տալոյն. 25) B. թուեցաւ. 25) B.
«առ» = արշետ էառ?. 26) B. արշետացաւ. A. լուս.

ՃԼԵ.

ծբ. Յաղագս Կիկղոպեանց: Ի Սիկիլիա կղզւոջ առ լեռնակողմամբքն լինել ասեն կիկղոպեանսն հսկայական կենցաղով կեալ ճանճաորեալք, և մանաւանդ բանութեամբ: Եւ ասեն մարդակերպ գոլ սոցա, որք և զըն-կերսն Ոդիսևսի կերան: Այլ երեք առաջեալ լինին ի սոցունց արուե-ստաւորքն զարդիւնք արուեստին, որք ի ձեռն իւրեանց արուեստին զորո-տումն և զփայլատակումն Արամազդայ կազմեցին: Եւ ասեն արտառանե-կեալք սոցա Բռոնտէս, Ստերոպէս, Արգէս: Եւ կիկղոպեանք անուա-նեցին, որպէս Եւրիպիդէս ասէ, զի մի ակն ունէին բոլորեալ, և որպէս այլք զի ի բոլոր կղզւոջ ընակէին:

ՃԼԶ.

ծթ. Յաղագս ծիրանոյն: Ի Տիւրոս առ ծովեզերբն հովուական քա-ծին շրջէին և գտեալ կոնքիւղ, որով այժմ ներկեալ լինի ծիրանին եկեր: Այս արքուն կոնքիւղին ներքին գրեալ շանն. և հովուին կարծե-ցեալ, եթէ գտեալ իցէ բերան շանն, առեալ բուրդ ջնջէր զբերան շանն: Եւ զատ շանն անմիտս, բայց բուրդն զգոյն ծիրանոյն էառ: Եւ զխոստա-ցեալ հովուին, եթէ կոնքիւղն այնպիսի ներկական բնութիւն ունի հրա-մայեաց զայն: Եւ այնպէս քաղելով առ ծովուն կոնքիւղն այնու կազ-մեին զծիրանին:

Կ.

կ. Յաղագս Եղեւսինաւորութեանն և Նաւախազութեանն: Գեմեար ունէր դուստր զՊերսեփոնէ. զնա յափշտակեաց Պղոտոն: Եւ շրջելով Գե-մեարի և խնդրելով զդուստրն եկն յԵղեւսինէ և իջեւանի առ Տրիպտողեմոսի ուսմամբ ի գետոյն, որ կոչի Եղեւսինէ: Այդ խնդրեալ առ ի Տրիպտողեմոսէ, թէ Պղոտոնի յափշտակեաց զՊերսեփոնէ յաղագս երախտեացն ետ

2) B. կիկղոպեանցն. 2) B. ի սիկիլիա. 2) B. կղզոջ. 2) B. առ լեռնա-կողմամբքն. 3) B. լինին. 3) B. հսկական. 4) B. որ. 5) AB. ոդիսեա. A. լուս. «իս» = ոդիսևա. 6) B. արուեստիւք. 7) B. զփայլատակումն. 7) B. արամազդա. 7—8) B արտառանեկեալք. 8) A. լուս. «ստերոպէս». 8) B. բռոնտէսս. 8) A. լուս. «ս» = արգէս (?). 9) B. եւրիպիդէս ասէ. 9) B. ունին. 10) B կղզոջ. 10) B ընակեալ. 12) B. ի տաւրոս. 12) B. առ ծովեզերբ. 12—13) B. հովուականք յածին. 13) B. գտեալ շան. 17) B. այնպէսի. 18) B. քաղեալ կոնքիւղն առ ծովուն. 18) B. և այնու. A. լուս. «ծովու». 21) B. գեմեար. 22) B. զպերսեփոնէ. 22) A. պղոմ-տոնի. B. պղոտոն. A. լուս. «պղուտոնա». 22—23) B. գեմեարեալ. 23) A. (զդուստրն)չէր. 23) A. լուս. «եալ» (?). 23) B. առ տրէպտողեմոսի. 24) A. ի գետն. 24) B. եղեւսինաի. 24) B. առ ի տրիպտողեմոսէ. 25) A. պղոտոնի. B. պղոմտոն. A. լուս. «ու» = պղուտոնի. 25) B. զպերսեփոնէ. 25) B. և յաղագս.

Տրիպտողեմոսի զեղմանսն ցորենոյ և գարւոյ. պատուէր տուեալ ոչ ժահել, այլ շնչել և ցրուել զեղմանսն ամենայն մարդկան, զի ուսցին զեղմանելն և վերկրագործել և ուտել զպտուղս բնութեան. քանզի յառաջագոյն ուտէին կաղնեա վայրենիս ի անտառ անտի. վասն որոյ. քանզի կաղնոյն յունարէն փիգոս ասեն ուտելոյն առաջս փագին: Այլ ասի թէ Տրիպտողեմոս առեալ կառս վիշապաց թեւաւորս և ընդ նմին առեալ և զԿեղզէոս այնպէս յածեալ լինէր. զեղմանսն պատուաբերութեամբ բաշխելով:

Ասէ արդ աստուածայինն Գրիգորիոս, թէ և նաւախառուցութիւնն գտաւ յաթենացւոցն. այլ կարծեմ, թէ յաղագս նաւամարտական արուեստին ասէ. քանզի ծայրագոյն նաւամարտք էին աթենացիքն. քանզի նաւախառնցք յառաջագոյն փիւնիկեցիքն ասին և քաղաքն Շամիրամ:

ԿԸ.

կս. Հերակղէս Կեղզեւոս և Իկարոս: Արդ յաղագս Կեղզեւոսի նախ ասասցուք և ապա յաղագս Իկարոսի: Ասի թէ սա ի Դիոնիսիոսայ գինի գտեալ եղև. վասն որոյ և վերատեսուչ որթոյ ասեն զԴիոնիսիոս: Սա արդ եկեալ և աթենացւոցն և Իկարոսի ուսմամբ հանդիպեցեալ՝ եւ նմա քուան որթոյ, զի տնկեսցէ. և տնկեալ՝ մշակեաց զգինին, և արբ ինքն և եւ հովուաց ումանց յարբուցմ: Այլ հովիւքն արբեալք և հրաշափառ կարծեցեալ զարբեցութիւնն, քանզի առաջին էր, կարծելով, թէ դեղահաւրեաց զնոսա Իկարոս՝ սպանին զնա: Այլ Երիգոնէ դուստր նորա, ի ձեռն շանն Իկարոսի գիտացեալ, եթէ մեռաւ նա՝ ողբայր զամենայն. որում ողորմեալ աստուածքն վասն այնորիկ փոխադրեցին զնա յերկինս: Եւ այժմիկ է ասեն ընդ աստեղս Երիգոնէ: Այլ ասելն, — եթէ խորհուրդ ձեզ անաւթալի զայսուիկ արար — ոչ յաղագս Իկարոսի ասէ, այլ որ յաղագս Կեղեւոսեայ է սրտապնդութիւնն. քանզի ասի, թէ ոչ միայն զեղմանս եա նոցա, այլ և աւրէնս ինչ խորհրդոց ուսոյց, որով կատարելական

1) B. տրապտողեմեաւսի. 1) B. գարւոյ. 1) B (տուեալ)չիք. 2) B. զեղմանեսն. 3) B. զերկրագործելն. 4) B. զկաղինս. 4) B. ի ի. 5) B. (թէ) տրէպտողեմոս. 6) A. զկեղզէաս. 8) B. ածանին. 9) B. յաթենացւոցն. 9) B. նաւամարտութե. 11) A. լուս. «առաջինք». 13) B. կեղզէոսի և կարոսի. [յուն. Ἰκάριος.]. 13) B. կեղզէոսի. 14) B. ասացուք. 14) B. կարոսի. 14) B. զիոնիսեա. A. զիոնիսիսեա. 15) B. (և)չիք. 15) B. զզիոնիսիոս. 16) B. կարոսի ուսմամ. 17) B. (և արբ ինքն)չիք. 18) A. լուս. «հովուացն». 18) B. հրաշափառք. 19) B. կարծեալ. 20) B. իկարոս. 20) B երիգոմէ. 20) A. դուստրն. 21) B. թէ. 23) B. (ասեն)չիք. 23) B. թէ. 24) B. սրտապնդութեն. 24—25) B (այլ որ յաղագս զեմեարեայ է սրտապնդութիւնն)չիք. A. զեմեարեա. 25) B. (ասի)չիք. 25) A. զեղմանսն. 26) A. լուս. «եալ լինին» = կատարեալ լինին.

եգիպտացիքն. քանզի որպէս առ աստուածայնոց քրիստոնէից մկրտութիւնն է, այսպէս և առ նոսա կատարելութիւնն. և ասի այլ ինչ տանգ առ յեգիպտացւոցն մուտանոյն և եղեւնոյ և գեմարքայ:

ԿԸ.

ԿԸ. Ծնուցեալ նորա և բուծանեալ նորին: Արթեաս Թրակացի էր ազգաւ, և աստուածաբանելով եգիպտացւոց մուտանոնան ասաց թէ որպէս պարտ է պատուել զաստուածն: Արդ զայսպէս պատուել զաստուածն թերևսել կոչեաց. քանզի Թրակացի էր գիւտ նորուն: Եւ այլք առագաբանեցին զԹրեսկելն, թէ աստուած ծնցեալ է ի Փիլամիդերեցւոյն, որ է զաստուած ունանելոյն. քանզի գերելոյն ունանել ասի: Նոյն խորհելն ասացեալ է առ ի խորութենէ մուտանոյնին կամ առ ի խորհնս ինչ և անձառս կատարելոյն, կամ վասն ինչոյ զգայարանս և վերագոյն լինելոյն ամենայն մարմնական երևութից, և այնպէս ընդունել զաստուածային ծագումն:

ԿԹ.

ԿԹ. Ծնուցեալ ոգեւոյն և աստուածաբանութեանն և երկրպագութեանն: Ու է հաւատք, եթէ զոհելն զորս քաղդէացիք կամ կիպրացիք. քանզի երկրպագելի է պատմութիւնս: Նոյն քաղդէացիք՝ ազգ են պարսկական: Իսկ զաստեղաբաշխութիւնն գտանել ասեն բաբելացիք ի ձեռն Զրոաստրոսի, և երկրորդ՝ եգիպտացիք ընկալան:

Իսկ զերկրաչափութիւն զորն եգիպտացիք. ի յոլովութենէ հողոյն և ի բաժանմանէ գաւառին նախակրթեալք, և ապա գրեալ և ի կիր արկեալ:

---

1) B. եղինացիքն. 1) B. քրիստոնէայս. 2) B. (այսպէս և առ նոսա կատարելութիւնն) չիք. 3) B. և այսպես տանն ասի առ եղինացւոցն. 3) B. մուտանոն. 3) B. եղեւոնեայ. 3) B. գեմարքեայ. 5) A. խորհուրդ. 5) A. Արթեա. 6) B. գեղինացւոց. 6) A. մաստանոյնան. B. մուտանոնն. 7) B. (արդ զայսպէս պատուել զաստուածն) չիք. 9) B. զԹրիբեսկելն. 10) A. լուս. «խորհուրդն». 11) B. մուտարանոնին. 11) B. կամ առ. 11) A. լուս. «խորս». 12) A. ինչլոյ. 12) B. զգայարանս. 13) B. զածանին. 13) B. ծագումն. 16) B. անհաւատայի. 16) B. թէ զոհել. 16) B. քաղդեացիքն (կամ կիպրացիք). 17) B. երկրպագելի. 17) B. քաղդէացիքն. 18) B. զաստեղաբաշխութիւն. 18) B. զրադաստրոսի. 20) B. զերկրաչափութիւն. 20) B. եգիպտացիքն. 20) B. (ի) յոլովութենէ. 21) B. ի բաժանմնէ. 21) B. գրեալք. 22) B. արկեալք.

Իսկ զմոգականն առէ զամիրք զորն և ապա՛ պարսիկք, այլ յասաճազգյն զամիրք։ Եւ զանազանի մոգականն ի կախարդութենէ, և կախարդութիւն՝ ի գեղազիտութենէ այսպիսի. զի մոգութիւնն է մանկակոչութիւն բարեգործ դիւաց առ ի բարւոյ իրի իմն հաստատութիւն, որպէս Ապողոնիոսի տիւանեցւոյ յաւթութիւնքն վասն բարութեան եղեալ։ Իսկ կախարդութիւնն մանկակոչութիւն է դիւաց չարագործաց, որք առ չիքիմն ընակեն, առ չարի իմն հաստատութիւն։ Եւ կախարդք մեռեալքն ի վայրիցն և յազգաց, որ լինին առ չիքմնալքն։ Իսկ գեղազիտութիւն է, յորժամ ի ձեռն կազմութեան իրիք մահ գործի, և կամ՛ սիրելական առնել ի ձեռն ըմպանեյն։

ԿԱ.

կգ. Ճ ռ ա տ ե լ ե ր ա ժ շ տ ո ւ թ ե ա ն ն։ Տեղմեսոս քաղաք է գիւղեալցաց ի Հնդկաստանից քաղաքացն, և էր յանձն Կրիւսոսի։ Նորա առին յասաղ զատանել զերաշխաւորութիւն և ընտրութիւն առնել նշանաց. քանզի ասէին, եթէ լինէր ինչ Հրաշափառ, եթէ այդ զայս ինչ նշանակէ. և ամենեքին, որպէս ասէին, բաւ նախն և պատաՀէր լինել։

ԿԲ.

կե. Ճ ռ ա տ ե լ Հ մ ա յ ա կ ա ն ն։ Երդ առի փոխեզայցայն զատանել զՀմայականն. և Հմայականքն մասունք են Հաւագիւթականն և անագիտականն, և ճանապարՀորդականն, և ձեռագիտականն, և խաղացականն։ Իսկ Հաւագիտականն է, յորժամ երբէք այս ինչ և կամ՛ այլ՝ Հաւու յաւաղ և կամ՛ զինի, ընդ աջմ կամ՛ ընդ աՀեկէ երևեալ՝ առնցեմք, թէ զայս ինչ նշանակէ։ Եւ առի թէ եղիտ զառ Տեղեզմնոս։

Իսկ անագիտականն է, յորժամ զպատաՀեալսն ի տան մեկնելով առցեմք, թէ զայս ինչ նշանակէ. քանզի ի ձեղուն երևեալ առձ կամ՛ մուկն.

1) B. առեն. 2—3) B. կախարդութին. 4) B. (բարեգործ)չիք. 4) B. դիւաց բարեգործաց. 4) B. առ ի բարոյ. 4) A. լուս. «իմեմ». 5) B. ապողոնաւի. 5) B. տիւանեցոյ. A. լուս. «տիւրեն». 5) B. յաւաւթիւքն. 6) A. լուս. «և». 6) B. չարայ. 8) B. յազգացն. 8) A. լուս. «չիքիմն». 9) A. լուս. «մահարերականն». 9) B. (և)չիք. 10) B. առնել ի ձեռն Հաւատոյն. 12) AB. կէ. 12) B. գիւղեցւոց. 14) B. զերաշխաւորութին. 14) B թէ. 15) B. թէ. 16) B. պատաՀել. 18) A. կէ. B. կր. 18) B. Հմայականքն. 18) B. ի փոխեզայցն. 18—19) B. զՀմայականն. 19) B. Հմայականքն. 19) B. Հաւաշխմականն. 19) B. ձեռագիտականն)չիք. A. լուս. «զ» = ձեռագիտականն. 20) B. (և ճանապարՀորդականն և «զիւթա» = Հաւագիւթականն. B. Հաւագիտական. 20—21) A. լուս. 21) B. (և)չիք. 21) B. Հաւ. 21) A. լուս. «ինչ» (?). B. առէ. 21) B. (և)չիք. 22) B. աջմ և (կամ՛). 23) B. տեղեզմնոս. 23) «առ» = ձեղուան (?). 25) B. քան. 25) B. ձեղունն. A. լուս.

կամ արիւն, կամ Թափեալ մեղր կամ ձէթ, կամ գինի, կամ մոխիր, կամ այլ ինչ՝ սոսկ գոյս ինչ նշանակէ։ Այլ դպրոսիկ Քանոնկրատէս շարագրեաց։

Յորժամ մեկնեսցէ որ զհանդիպելոյն ի ճանապարհի, եթէ հանդիպեսցի քեզ այսպիսի որ, կրելով գոյս ինչ՝ այս ինչ քեզ պատահեսցէ, և եթէ այս ամն՝ այս ինչ. զոր շարագրեաց Պաւղիանոս։

Իսկ ձեռագիտական է, յորժամ պարզելով զձեռն վասն կրճմանցն, որ ի նմա՛ ասիցեմք, թէ այս ինչ նման կայ և մեռ, կամ թէ ամուսնանայ, կամ թէ ի մանկածնութիւն հասանէ, կամ այսպիսի այլ ինչ. յաղագս որոյ շարագրեաց Եղինոս։

Իսկ խաղացական է, որ ի ձեռն խաղացման մարմնոյն լինի ծանուցեալ. որպէս թէ խաղաց աջ ակնդ՝ գոյս ինչ նշանակէ, կամ թէ ուսդ՝ գոյս ինչ. կամ թէ բարձրդ՝ գոյս ինչ. զոր շարագրեաց Պիսիդոնիոս և Մեղամպուս և այլք բազումք.

2—3) B. (այլ դպրոսիկ քանոնկրատէս շարագրեաց) չիք. 5) B. այսպիսի ինչ կրեսցես. 6) B. թէ. 7) A. ըստ. ազ. = ձեռագիտական. 7) A. կրճմանցն. 8) B. այս իրք. 8) B կա. 8) AB. մեռ. 8—9) B. ամուսնանա. 11) B. մարմնոյս. 12) B. (թէ) խաղայ ականջդ. 13) A. շարագրէ. 13) B. Եպիփիդոնիոս. 14) B. Մեղամպուս.

(Nonnos.)

Die Scholien zu fünf Reden des Gregor von Nazianz.

Herausgegeben

von

Agop Manandian.

(Fortsetzung).

ԼԹ.

կզ. Այսուհետև ի վերայ յառնելոյն խորհրդոց տերանց: Դ'արակոյ սկիւթացւոցն մասն ինչ եղեալ յածել յաւազակութիւն թողին զծառայս իւրեանց առ կանայսն զործել պանիր զկաթն, կուրացուցեալ զնոսա: Այս ժամանակի անցելոյ ի յամել սկիւթացւոցն կանայքն միջնեռայինն ի կուրացեալ ծառայսն և ծնանէին մանկունս փոխանակ եղեալ սկիւթացւոցն. այլ էին ծառայք բառ ստրին ստրման: Որդ նախակալ եղեալ սկիւթացիքն զատնային, և զտեալ զծնեալսն ի ծառայիցն հասակաւորս ընդդիմանային նոցա: Այս մարտի եղելոյ ի մէջ ընդոծնացն և վերառաջին եկելոյ սկիւթացւոցն յոյժ պարտեալք լինէին. յորոց մի ոմն խորհրդածու եղեալ՝ ոչ զինուք մարտնչել ընդ նոսա, այլ՝ խարազանաւք. քանզի ի ձեռն զինուց մարտնչել ընդ հաւասարս է, այլ խարազանաւք ի վերայ հասանել ստրանց է: Որդ ի ծառայից ստրմնեալքն տեսանելով զսկիւթացիսն խարազանաւք զինեալ ի վերայ նոցա՝ հնազանդեցան որպէս ստրանց, և մարտն քակեցաւ.

---

2) B. կթ. 2) AB. վերա. 2) B. յառնոյն. 2) B. տերանցն. 3) B. յելեալ. 3) B. յածեալ առ յաւազակութիթի. 4) B. զկաթն. 5) B. (ի)յամել. 5) A. միջնեռայինն. B. միջնեռաինն. 6) B. սկիւթացոցն. 6) A. այդ. 7) B. (Որդ)չէր. 7) B. եղեալ. 7) B. զատնաինն. 8) B. ի ծառաիցն. 8) B. ընդդիմաինն. 9) B. (և)չէր. 9) B. սկիւթացւոց. 11) B. (քանզի ի ձեռն զինուց մարտնչել ընդ հաւասարս է այլ խարազանաւք)չէր. 12) B. ի վերա հասեալ. 13) B. (ծառաիցն)չէր. 13) B. զինեալ. 14) B. ի վերա. 14) B. քակեցաւ.

ԿԷ.

կէ. **Յաղագս Բելլերոփոնեան ձիոյն և պեգասեանց ջրոյն։** Ամենայն քաղաք ըստ աստուածութեանն ունի ինչ և յատկութիւն. որպէս Թեսաղացւոցն գաւառ ունի զերիվարսն, աթենացւոցն զգրաւն արծաթոյն, և Հնդիկք գաւառն ոսկերուցն, և ղակեդեմոնացւոցն գաւառք շունս որսականս, ուստի գաւառացի շունք եղեալ ասին և կանայք արիացեալք. աներկեղք. ունի և Սիկիլիայ աղբեւր ջրոյ, զոր Արեթուսայ կոչեն. յոր ասին լինել զԱլփիոս առասպելեն։ Այլ ջուրն Արեթուսայ վճիտ է և մաքուր և քաղցր։

Արդ ասէ աստուածայինն Գրիգորիոս — որպէս ունին գաւառք և քաղաքք և քաղաքացիք ունին ինչ և ըստ աստուածութեան յատկութիւնս այսպէս և ուղղութիւն քրիստոնէից ունի զայսուիկ զամենայն որբանոցանոցս, աւտարականս, հիւանդանոցս, աղքատանոցս և զայլ ամենայն այսպիսի բարութիւնս։

ԿԸ.

կը. **Յաղագս Պղատոնի բանին քաղաքին։** Պղատոն փիլիսոփայ շարադրեաց շարագասութիւն, զոր և քաղաքավարութիւնս մակագրեաց։ Յայսմ շարագրութեան ասէ, թէ որպիսի պարտ է լինել քաղաքին և կամ յորքան արանց շարակայել, կամ որովք բարոյիւք կամ աւրինաւք քաղաքավարել։ Այլ այնպիսի քաղաք բանիւ միայն եղև նմա բաղկացեալ և ոչ գործով, նաև ոչ քաղաքավարեալ։ Արդ այնմ շարագասութեան ասէ գաղացուածս զայս, թէ ենթակացեալ լիցին մեզ քաղաքացիքն, զի ուսանիցեմք շարժել զմտածութիւնս նոցա։

ԿԹ.

կթ. **Յաղագս Ասկղեպիոսի աստուածածնութեանն։** Ասխոլգոս մի է ի դիւցազունից քերթողացն, որոյ յարգեալ լինին երեք քերթուածք, որ

2) B. Հ. 2) A. Թեսաղական. A. լուս. «երիվարին». 2) B ղակեդոմնացի. 3) A. լուս. «գաւառ». B. քաղաքք. 3) B. ունին. 3) B. յայտնութի. 3—4) B. Թեսալացոց գաւառն. 4) B. զերիվարն. 4) B. աթենացոցն. 5) B. ոսկերուն. 5) B. ղակեդոմնացոց գաւառն. 5—6) B. ուստի և լակոնացի. 6) A. լուս. «լինին առացեալ կամ անուանին». 6) B. աներկիւղք. 7) B. սիկիլա. 7) B. աղբեւր ջրոյ զոր ջրոյ զոր. 7) B. արութասա. A. լուս. «յորում, առ որ». 8) B. արութասա. 9) B. ածարինն. 10) B. (ինչ և) չիք. 11) B. (և) ուղղութիւ. 11) B. ամենայն. 12) A. աղքատանոցն. 15) B. Հա. 15) B. Պղատոնի. 15) B. բանի. 16) B. շարադասութիւ. A. լուս. «շարադրութիւնս». 18) B. ցորքան. 18) B. շարակարել. 18) B. բարոյաւք. 19) B. բաղկանալ. 20) A. լուս. «ևնչ գործով ոչ բաղկացեալ և ոչ քաղաքավարեալ». 24) B. Հր. 24) B. եսխոլգէ ածածնութե. 24) B. եսխոլգէս. 24) B. էր. 25) A. լուս. «պերճացեալ». 25) B. լինէր.

կոչին «Աստուածածնութիւնք», և այն, որ կոչին «Պորթք և Տեառ», և որ կոչի «Առաքու»:

Արդ «յԱստուածածնութիւնն» ասեանի՝ թուել զծնունդս աստուածոցն, եթէ ի Կրոնոսէ և յԱյթերայ եղև այս անուն, և յԱյրինէ և յԱյրեկրէ Կուռնեա, և ի Կրոնեայ Զևս, Պոսիդոն, Պղուտոն: Արդ թուուցանէ սերս աստուածոց նոցա ունից և անուանս, եթէ այսոքիկ աստուածք մարմնեան ընդ այնոսիկ, և պարանայք եղեն այնոքիկ. և այսոքիկ աշխարհին զայն ամե և կամ զայս ասէին. քանզի տիտանացն ասի աշխարհել զԴիոնիսոս: Այլ այսոքիկ անուանք, զոր առէ աստուածոց, որպէս զԿրոնոս և զԱփրոդիտէ, ասէ Հեսիոդոս ծննդեան զանմսս արս. միայն ի նոցանէ հարկեալ ձեռն ունելով, որք հանդերձ աստուածովքն մարմնեան ընդ հսկայսն, զի հսկայքն առասպելեն, թէ յարեան ի վերայ աստուածոցն, մինչև ամպահար արար զնոսա Արամազդ: Նմանապէս և յաղագս փեշապատացն ասէ Հեսիոդոս, եթէ ծնեալ եղեն մարդիկ փեշապատոսունք: Այլ ամպարիր աստուածս ասէ կամ զԻրն զԱրամազդ, որպէս ամպահարութիւնս առեալ հսկայիցն, կամ զԱպողոնեայս և զԱրտեմիսի զզաւրդնիցն Արամազդայ, Զապռոսումն և զփայլատակումն և զամպահարութիւնս, այլ և կայծս, և նետս, և շնորհս ասէ թէ հասին ի վերայ հսկայիցն առ ի յաստուածոցն: Արդ այսոքիկ առասպելեալ լինին այսպէս: Այլ զզաւրին ծնունդս նոցունց ասի թէ յարենէ հսկայիցն, այսոքիկ եղեն մահապէր կենդանիքս, զոր ինքն թուէ Քիմառա, որ է աւձ բենեգլութի, զոր ասեն Եքիդնէս, և բիւրն յաղագս որոյ հատեալ ասացաք, թէ առաջին կոչին աւիւծ էր, և յետինն փեշայ, և մէջն բիւրն, և եթէ զայսպիսի զազան սպան Բելլերոփոնտէս: Նոյնպէս և յաղագս Կերբերոսի ասացաք, թէ շուն էր առ դրան դժոխոց, երիս գլուխս ունելով, և զհեծեալսն ի դժոխս ողջէր, և զելեալսն խածանէր: Այլ յաղագս Գորգոնեանց այսպիսի ինչ է. երեք աղջկունք կանայք էին, այնպէս զարհուրական ունելով զդէմս, որպէս զի մահացուցանել զտեսողսն: Այլ ասի Պերսեփեայ զմին ի նոցանէ սատակել ներգանկայեցուցանելս:

---

2) B. (որ)չէր. 2) B. յառաջիս. 4) B. յեթերա. 5) B. կրաւնոս. 5) B. ի կրաւնոսա. 5) B. պիսիդան. 5) A. պղատոն. B. պղղտոն. 8) B. կամ զայլս ասէին. 8—9) B. աշխարհել զդիոնիսիոս. 9) B. անուանք. 9) A. զկարոսս. [յուն. Κόττος.]. 10) B. ասի եսոփիդէս. 10) B. ծննդի. 10) B. միոյ. 12) B. ի վերա. 13—15) B. (նմանապէսն .... կամ զինքն զԱրամազդ)չէր. 15) B. ամպահարութիւն. 16) B. սկայիցն. 16) B. զզարդնաւէս. A. յուս. «ս» = զդրոտնաւէս. 16) B. զզարդրինան. 16) B. արամազդա. 17—18) B. (և) նետս. 18) B. ի վերա. 18) B. հսկաիցն. 19) A. Արդ. 20) B. հսկաիցն. 21) B. հերակլէս. 22) A. զբիւրն. 22) B. կոչմե. 23) B. յետին. 23) A. բիւրն. 23) B. զայսպիսի. 24) A. յուս. «բ» = բեղերոփոնտէս. 25) B. ի դժոխսն. 26) B. պորգոնե. 27) B. զդէմսն. 28) A. պերսեփեա. A. յուս. «պերսեփո». B. պերսեփոնեա. 28—29) B. զմինն ի նոցանէ. 29) B. սպանեալ ներգանկա զերանդեա.

Ճ.

Հ. Յաղագս Որփէոսի հանդերձից ծածկութ։ Որփէս երաժիշտ ումն եղեւ ազգաւ Թրակացի. սա, ասեն, կանխաւ այնպէս երգէր, որպէս զի հնազանդել երգոյն զծառս կաղնիս և զանբան կենդանիս, և զքարինս, և զգետս։ Իսկ սորա քերթուածք բերեալ լինին, զորս որպէս զաստուածաբանութիւնս ունին եղլենացիք։ Իսկ առ այսոքիւք քերթուածովք ի ձեռն առասպելական նշանաց առէ զաստուածոցն զգասս և զսերս, և ասէ որոց ումանց ոչք են գործք և սէրք. որոց ումանց կատարմունք, և ոչք ումանք որոց են գայացուցիչք։

Իսկ զորս զեմանս տաղս յարադրէ աստուածայինն Գրիգորիոս, որք առին յաղագս Արամազդայ և Գեձեորեայ. և միոյ այնոցիկ, որ յաղագս Արամազդայն են, է այսպէս. «Ով Զևս, փառաւոր և մեծագոյն քան զամենայն աստուածս, պարունակող մինչև ցապաւառս ոչխարաց և ձիոց և ջորւոյ»։ Եւ ի ձեռն տաղիցս այսոցիկ Որփէս նշանակէ, թէ Զևս մինչև յանասնական նուաստագոյնս ներթագին արձակէ զիւրն զաւրութիւն։ Իսկ որ յաղագս Գեձեորեայ տաղին միոյ են այսպէս թէ ի վերայ հասանելով աստուածուհին յանդիման առնէր զարձն իւր, ամփոփեալ զչանդերձն։ Զայս առէ յաղագս պատրաստ լինելոյն արժանացուցանել զառաջին իւրումն շաղաշարութեանն, և ի ձեռն այսոցիկ նշանակէ, թէ աստուածային զաւրութիւնն ցանկացողացն իւրոց պատրաստ լինի ի թողացուցանել զչնորհս իւր առ ի կոչել զնոսա ի խորհրդածութիւն։

Իսկ աստուածայինն Գրիգորիոս, իբր թէ այսոցիկ զոլով զարշելի և յանմաքրագունիցն խաղ առնէ և ծիծաղի զնոքաւ։

ՃԱ.

Հա. Յաղագս փայտին և Լճեծագեաց։ Յորփիկական քերթուածն ի ներքս մուծանին երեւ անուանքս այսոքիկ հանդերձ այլովք բազմաւք.

---

2) B. հզ. 2) A. որփեա. 3) B. թէ. 4) B. հնազանդել ազգոյն. 3—4) B. կաղնոյն. 4) B. կենդանեաւն. 4) B. զքարինն. 5) B. զածարան. 6) B եղլենացիքն. 6) B. (առ) այսոքիւ քերթուածք. 6—7) B. առասպելեան. 7) B. (ասէ) չէք. 8) B. և ոչք. 10) B. զաստ. 10) B ածարին. 11) AB. արամազդա. 11) B զիձեորեայ. 12) B. արամազդա. 12) B. որ և. 13) B. յծպաւուս. 15) B. գիր զաւրութիւն. 16) AB. զևձեորեա. 16) B. ի վերա. 17) A. լուս. «զանգամն». 17) B. գչանդերձն. 18) B. (առէ) չէք. 19) B. շաղաշարութեան. 20) A. (ի) թուղացուցանել. 22) B. (աստուածայինն) չէք. 22) A և այսոցիկ. 23) A. լուս. «գեաս». 25) B. հզ. 25) B. փառաւք. 25) B. երեկաւոր. 25) B. Յորփիկական. 26) A. անուանք.

յորոց զփանէս ի ներքս ժուժանէ, զպատկառանս ունելով ի յետուստ կողմանէ, զոր ասեն վերատեսուչ գոլ կենդանածնական զաւրութեան։

Նոյնպէս և զՍերիկապէսն ասեն այլոյ վերատեսուչ գոլ զաւրութեան։ Այլ յաղագս այնր, որ զամենեսեան զատուածսն կլանէր՝ ոչ ասէ յաղագս Սերիկապէսի այլ յաղագս Կրոնոսի, զի ասի, թէ զորդիսն, զորս կանխաւն ծնաւ՝ զարձեալ կլանէր և զարձեալ ի վեր եբեր, զորս միանգամ եկուլն, զի ասի քար կլանել փոխանակ Ջևսայ, և քարին իջեալ՝ զամենեսեան ետ վերաբերել։

ԿԸ.

Հը. Յաղագս Կուրետաց և Կորիբանդաց քրմաւորութեան։ Վասնզի ի քերդուածն խրատէ ի վեր և ի վայր զԿրոնոս և զՌէայեզ տապելապանէ և զՌէայ, և զԱփրոդիտէ, և զԱթենա, առ որքաս ամենեքումբք և պարզապար զամենեսեան, զոր ի քերդուածսն է ուսանել։ Այլ կատակերգակ քերդող կոչեաց զՌամբոս վասն ոմանց բարախմանց, առ ի նմանէ յատուածան ասացելոց, որպէս թէ Ռէայս զգեցեալ և զորդարեալ չոգաւ առ Ջևս, և պատրեալ զնա ննջեաց ընդ նմա, և որ ինչ այլք իցեն յաղագս այսպիսի ծաղրականացս։ Իսկ ողբերգակ քերդող ասի, զի զոմանս թշուառացեալս յատուածոցն առասպելաբանէ, որպէս թէ զԱրփեոսո ընկեց ի լիճն, և եթէ Աստղիկն խոցեալ եղև առ ի Դիոմեդեայ, և այսպիսի թերեւս արտասուաց արժանաւորք, զի ողբերգութեանն արտասուք հետեւի, իսկ կատակերգութեանն ծաղր։

ԿԳ.

Հգ. Յաղագս Միթրայ և Տեթեայ։ Եւ զայս զատապել ի ներքս մուծանէն քերդողքն, թէ Ովկիանոս հայր է ամենեցունց աստուածոցն, և Տեթիա՝ մայր, քանզի այր և կին են Տեթիս և Ովկիանոս. և եթէ բաժանեցան երբեմն ի միմեանց, այլ ի ձեռն միջնորդութեանն Ռէայ

1) A. լուս. «ածէ». 1) B. զպատկառանսն. 1) B. (ի) յետուստ. 3) B. զերիկապէսս. 4) B. զամենիսեան ածսն. 4) B. ասի. 5) B. երիկապոսի. 5) A կրոնիեա. B. կրաւնեայ. 7) A. զեսա. 7) B. զամենիսեան. 10) B ՀԵ. 10) B. նորին. 11) B. զկուանոս. 12) A. լուս. «ա». = զՌեաս. 13) B. ամենիքումբք. 13) B. զամենիսեան. 13) B. զորս. 15) A. լուս. «ասացեալ լինելոյ». 15) A. լուս. «ա» = Ռեաս. B (Ռէայս)չիք. 17) A. այլք. 17) A. լուս. «ց» = այսպիսի. 17) A ծաղրականացուք? 18) B. թշուացեալս. A. լուս. «ականնս» = թշուառականս (?). 19) B. (թէ)չիք. 20) A. ի զիոմեդեա. B. ի զիոմիդեա. 23) B. ՀԳ. 24) B. ամենիցունց. 24) B ածոց. 25) A. լուս. «ի» = Տեթիա. 25) B. թէ. 26) B. հերա. A. լուս. «ա» = հեայ.

եղև կանխաւ շարամբռնութիւն ազգունց և սիրելութիւն։ Այլ առասպելս նշանակէ, թէ Ովկիանոս է գէջ բնութիւնն, իսկ Տէթիա՛ ջուրն, որ է երկիր. և կենդանութիւն ոչ լինելով կարասեալ լինին ամենայնք։ Այս Հերա, որպէս վերատեսուչ գոլով լծակցութեանն, զի Հերաս բառ նոցա ազգ է հաշտեցուցանէ զերկու տարերսն, և եղանի կենդանածնութիւն։

ԺԴ.

Հդ. [illegible] Զևսայ ու Հերայ։ Է առասպել ինչ ասեցեալ վասն այսր պատճառի. Զևս մանաւանդ շնորհէր տրովացւոցն յաղթահարել զելլենացիսն վասն բարեխաւսութեանն Թետիսի առն Աքիլլեայ զի պարտեալք գոլով ելլենացւոցն խնդրեցին զԶևս։ Իսկ Հերա զելլենացւոցն իւր խորհելով փութայ պարտել զԶևս առ քուն, և ի խառնումն զնա գրգռելով, զի ի քուն գոլով Զևս, առանց աւգնականի լեալ տրովացւոցն պարտեալք լիցին առ ի յելլենացւոցն։ Զայսպէս խորհելով առնու զզարդսն ամենայն ի կեանէն Ափրոդիտեայ. և կեառան առասպելի ասացանակ ինչ գոլ, յորում ամենայն առ ի գեղեցկութիւն և ի քաղցրութիւն և ի շնորհս իւր տրամաձայնեալ լինին։ Այս զարդարեալ եկանէ առ Զևս և շարժէ զնա ի տարփանս և ի պակշոտութիւն։ Էր առա երկիր ընխեաց զխոտս և զծաղիկս. որզան կրոկոս, պղոփոս և յակինթոս։

ԺԵ.

Հե. [illegible] Հերա [illegible] երկաթի [illegible]։ Հերաս, որպէս բազում անգամ գիտացար, նախանձայոյզ էր Հերակլեայ։ Այդ առա գանելով ի Տրովադա, յորժամ հանդերձ Տելամոնիւ աւերեաց զնա խառնակեաց և նաւակործութիւնս արար

1) B. ազգա. 2) B. (է)գէջ. 2) A. անթիայ. 2) A. լուս. ‹ի› = Տիթիա. 3) B. կենդանծնութի. 3) B. ամենայնքս. 3) A. լուս. ‹է› = լինէին. 4) A. Հերայ. 4) B. լծակցութե. 4) B. նոցունց. 5) B. տարրն. 7) B. Հէ. 7) B զես. 8) B. վասն այր. 8) A լուս. ‹այ› = տրովացացւոցն. 9) B. զելլենացին. 9) A. Թետիսի. B. Թէկիսի. A. լուս. ‹ախիլլեսի›. 10) A. աքիլեա. B. աքիլլեայ. 10) B: պարտեալ. 10) B. ելլենացւոցն. 10) A. խնդրեցին զեւս. 11) A. Հերայ. 11) B. զելլենացոցն. 11) AB. փութա. 11) B. զես. 12) B. գրգռելով. 13) B. գոլով. 13) B տրովացոցն. 13) B. պարտեալ լքցին. 13) B ի յելլենացոցն. 14) B. զարգան. 14) B. ի կեանձանս. 14) AB ափրոդիտեա. 14) A. կեառին. B. կեառան. 16) B. տրամաձայնեալ. 17) B. պակշոտութի. 18) B. ընեաց. 18) B. պրոգէոս. A. պղոփաոս. [լուծ. Hom. Il. XIV, 348 — Λωτός.]. 21) B. Հգ. 21) B. զՀերա. 21) B. (և) երկաթի. 23) A. Հերակլեա. B. Հերակլի. 23) A. ի տրովադայ. 24) B. արարար.

ի ծովու․ եւս և հոգւոյն հրամայելով խաղաղեցուցանել և զնաւն Հերակղի, և զքունն յորդորելով մտանել առ Զևս և ննջեցուցանել զնա, զի մի հանուն զայլոց՝ աւգնեսցէ Հերակղի։ Իսկ խնդրեալ յետ քնոյն Արամազդայ զՏնարսն Հերայ պատուհասէ զնա այսպէս․ երկուս շանթս կապեալ զոտից նորա, և զձեռսն կապեալ անլոյծ կապանաւք, կախեալ յերկնից այնպէս պատուհասակոծ արար զնա։

ՃԶ․

Հզ․ [illegible] եւ [illegible]։ Իսկ այս ի Հոմերոսի հազներգութիւնն գրեալ է, թէ Աքիղղեայ բառ քաջութեանն ամպին զաւրութեանն արխանալով՝ երկիւղ եհաս Արամազդայ, զուցէ առանց բախտաւորութեանն առցէ Աքիղղէս զԻղիոն․ և այսպէս երկուցեալ յորդորէ զաստուածսն, զի երթեալք իւրաքանչիւր ոք ի նոցանէ՝ աւգնեսցէ ում և կամիցի, ոմանք տրովացւոցն, և ոմանք եղլենացւոցն։ Որոց այսպէս յորդորելով՝ Զևս որոտայր յերկնից, և Պոսիդոն սասանէր զծով․ իսկ զծովք ի շարժութենէ երկնի և ծովու զարհուրեցաւ, զուցէ ի սասանելոյ երկրի վերապատառումն լինիցի սանդարամետականացն, և հրապարակեսցին իրք նորա։

Այլ տողքն են այսպէս․ «Զարհուրեալ յաթոռոյ վազէր և հեծծէր, զուցէ զնորա տարերկրեայս վերապատառեսցէ Պոսիդոն երկրաշարժ։»

ՃԷ․

Հէ․ [illegible]։ Հոմերոս ի ներքս մուծանէ, թէ Արամազդ յետ աղաչանացն Թետեսայ յաղագս Աքիղղեայ խոստանալով և շարժելով զՀերսն ի կորանալ գլխոյն ընդ

1) A. լուս. «այլ». 1) B հրամանելով. 1) B. (և) զնաւուն Հերակլի.
2) B. ի մտանել. 3) B. Հերակլի. 3) B. արամազդա. 4) AB. Հերա-
5) B. զձեռն. 8) B. ՀԹ. 9) B. պատասեցին. 10) B. հազներգութե
գրած է. 10) A. աքիղղեա. B. աքիլլեայ. 10) B. բառ քաջութե. 11) B.
արամազդա. 12) B. աքիլեա. 12) B. զԻլիոն. 13) B. աւգնեսցեն. 14)
B. կամեցին. A. լուս. «ին» = կամեցին. 14) B. տրովացոցն. A. լուս.
«աղ» = տրովաղացւոցն. 14) B. ելլենացոցն. 15) B. պիսիդոն. 15) A. լուս.
«ամբոխէր». 16) B. ի շարժութենէ երկրի. B. լուս. «սասանութենէ». A.
«մանէ» = սասանմանէ. 17) B. սանդարամետականացն. 18) B. ծածուկ իրք.
A. լուս. «ծածուկք». 19) A. աթոռոյ. 20) A. տարերկրայս. 20) A.
լուս. «իվէր». B. վերապատառեսցէ. 20) B. պիսիդոն. 19—20) [Il. XX.
62—63]. 22) B. Է. 22) A. լուս. «ի մի ածութի յանձինս». 22) B. յանձնայն.
23) B. թետա. A. թետեա. A. լուս. «ափիթիա». 24) B. աքիլլեայ.

նմին շարժիլ զօրլոր երկին, հերաց նորա շարժելով: Այլ անմահ հերս ատաց. իբր թէ այնպիսի ոչ և մտամ ի մարդկանէ ունել հնար իցէ.

ՀԸ.

Հը. Ձեզ են վէրք խոցելոյ Արէս, կամ Ովտեայ Եփիալտեայ ձերբակալութիւն: Այդ՝ զմէջս ատամն նորա ասէ քերդողն, եթէ խոցեալ եղև ի Դիոմեդեայ, որպէս ասէ ի հինգերորդ հագներգութեանն: Այլ կապեցաւ ի յՈվտայ և յԵփիալտայ. և սոքա էին որդիք Ալովեայ՝ բռնաւորք բնութեամբ: Եւ եղև ի խեցեայ սորա ընդդիմամարտութիւն խոկացան աստուածոյն: Այդ Արէս առաջին եհաս ի վերայ նոցա. ապա պարտեալ ու ի նոցանէ կապեցաւ ի պղնձախեցի. և պղնձախեցն քաղաք է այսպէս կոչեցեալ, և կամ տեսակ ինչ զժուարագոյն և զժուարալոյծ կապանաց: Այլ ասին Ովտեանքն և Եփիալտեանքն, եթէ ինն գիրկք էին երկայնութեամբ և ինն կանգունք լայնութեամբ:

ՀԹ.

Հթ. Ձեզ Եփեստոսի և Աֆրոդիտեայ: Աֆրոդիտէս կին էր Եփեստոսի. յոր տարփացեալ Արէսի շնացաւ ընդ նմա: Այլ Եփեստոս խնացեալ, որ էր դարբին արուեստիւ՝ որոգայթս եդ Արէսի. և անկեալ յորոգայթն ըմբռնեցաւ, յանդիմանեալ ի շնութեանն Աֆրոդիտեայ. և ոչ եթող զնա Հեփեստոս, մինչև կոչեաց զաստուածսն և հրապարակեաց զնոսա: Իսկ աստուածոցն եկեալ և տեսեալ՝ ծիծաղելով ծիծաղեցան ի վերայ նոցա: Յայնժամ փոքր ինչ փրկանս տուեալ Արէսի լուծեալ լինի: Այլ անդամալոյծ կոչի Հեփեստոս, քանզի կաղ էր:

Ձ.

ձ. Ձեզ մրցանք: Իսկ Աթենա և Հերա, հօգալով յաղագս

1) B. շարժելով զօրլոր. 2) B. (և)չիք. 2) A. մթոյ. 2) B. հնար իցէ ունել. 4) B. ձա. 4) B. խոցեալ իցէ. 4) B. որպէսի. 4) A. պղընձախեցի. 5) A. զընդանեալ. 5) B թէ. 6) A. ի գիոմեդեա. B. ի գիոմեդեա. A. լուս. «ի» = գիոմեդեա. 6) B. ի հինգերրորդ. 7) AB յովտա. 7) B. յեփիալտա. 8) A. բռնութբ. A. լուս. «քաջութբ». 8) B. ընդդիմադարձութի. 9) B. ածոցն. 9) B. ի վերա. 10) A. ի պղընձախեցի. B. ի պղնձիխեցի. 10) A. պղընձախեց. 11) A. զժուարալուծ. 11) B. կապանաւք. 12) B. ասի. 12) B. ովտեանքն. 12) B. եփիալտեանքն. 13) B. կանգուն. 15) B. ձր. 15) A. ափրոդիտեա. B. ափրոյդիտեայ. 16) A. այդ. 16—17) B. եփեստոս խնացաւ որ է. 17) B. յորոյգայթն. 18) B. ի շնութենէն. 18) AB. ափրոդիտեա. 20) B. (ծիծաղելով)չիք. 20) B. ի վերա. 22) B. անդամալուծի (կոչի). 22) B. զի. A. լուս. «բեկ». 24) B. ձգ.

եգգենացւոցն մարտնչէին ընդ Արիստոփանայ և ընդ Արեաի․ որք հօգայքն յաղագս որոմացւոցն․ տառացեա արգելք մարտ լեալ առ ի հեկայսքն ընդ առաւածսն․ և տխտանացն ընդ Պիտնիանոյ։

ՁԸ·

ձա․ Յաղագս Կրոնեայ և հատմանն Երկնի։ Երկին հայր լինէր Կրոնոսի, և Կրոնոսի ոչ կամեցեալ լինել նմա այլում որդւոյ․ առեալ գերանդի ի բայ հատանէ զպատերատանս հօրն և ընկենու ի ծով։ Եւ փրփրոյ եղեալ շուրջ գնացեալ ծնանի Ափրոդիտէս ի փրփրոյ անտի․ ուստի և անուանեցաւ Ափրոդիտէս, որ է փրփրածին։

ՁԻ·

ձբ․ Յաղագս Աթենասայ ընդ Կրոնի հանդուրժութեան։ Զևս խնդրեալ, թէ այնպէս զաւակէր է Կրոնոսն յառնել ի վերայ նորա, և հանել ի նմանէ զթագաւորութիւնն, և ընկենու զնա յիշխանութենէն․ բառ որում և նա յարեաւ ի վերայ հօրն իւրոյ Երկնի, և առ զթագաւորութիւնն։ Այլ քաղցրագոյն քար կոչէ մարգարէս զԶևս, և զնոյն զառնագոյն զառագաստն․ քար՝ քանզի, որպէս ասացի, քար եա Մ·է Կրոնեայ կլանել փոխանակ Զևսի, և զառագաստն կամ զի յարեաւ ի վերայ Կրոնոսի, կամ զի փոխանակ նորա կլեալն եա նմա վերարկել զխառաջագոյն կլեալսն։

ՁԿ·

ձգ․ Յաղագս Կերբերոսի աղաւաղեալ։ Զկերգողս առաւած կոչէն եգգենացիք, որ է Հերմէս․ վասն որոյ Արիստոփանէս կատակերգակ ի քերթուածսն, որ յաղագս ճոխութեան տարակուսէ, թէ զի՞նչ կոչեսցէ զՀերմէս․ և առէ՝ ներքապարեան զա ստրուկացուք, այսինքն շահից վերատեսուչ։

24—1) B. վա եկլեննացոցն․ 1) A. ափրոդիտեա․ B. ափրոյդիտեա․ 1) B. հօգաքն․ 2) B որոմացոցն․ 2) B. լինիլ (առ ի) հեկայսքն․ 3) B. տխտանանցն․ 3) A. գիտնիանեա․ B. գիտնոսիա․ 5) B. կրաննեայ․ 5) A. երկրի․ 5) B. ձգ․ 5) A. կրոնեա․ 6) B. կրոնի ոչ կամեցաւ․ 6) B. (նմա) այլում որդիոյ․ A. այլում․ 7) B. հատանէր․ 8) B. և փրփրոյ շուրջ․ 11) B. ձէ․ 11) A. արամիատա․ B. արամիզգա․ 11) B. կրոնի․ 12) B. կրոնոս․ 12) B. ի վերա․ 13) B. զթագաւորութի․ 14) B. և նա․ 14) B ի վերա հաւրն իւրում․ 15 A. զեւ․ B. զզեւ․ 16) B. զառագաստն․ 16) B. տացու․ 16) B (Մ·է)շէր․ 16) B. կրոնեա․ 17) B. զառագաստն․ 17) B. ի վերա կրոնի․ 18) B. կլեալ․ 18) B. զառաջագոյն կլեալսն․ 20) B. ձգ․ 20) AB. յաղագս կերգողս այն․ 21) B. եկլեննացիքն․ 21) B. արի-ստոփանէս [յուն. Ἀριστοφάνης]․ 22) B. կոչէ․ 22—23) B. հերմէս․ 23) B. ներքապարէն․ [յուն. ἐμπολαῖος.].

ՁԴ.

ձգ. [illegible]։ Յաղագս Արամազդայ ասէ, թէ Զեւս արծուի լեալ՝ յափշտակէ զԳանիմեդէս մանկաւորութեամբ. բայց առասպելն ունի այսպէս, թէ յափշտակեաց զԳանիմեդէս, զի արասցէ զնա մատռուակել, յորժամ խրախճացուցէ աստուածն։ Այլ և նոյն ինքն Զեւս լեալ ոսկի ընդ Դանայի խառնակեցաւ. և կարապ եղեալ՝ ընդ Լեդայ պոռնկեցաւ. և յաղագս Թեստեայ (?) դստերացն յառաջագոյն ասացաւ, որպէս ի ձեռն երից ուրուց շաղաշարեցաւ ընդ նոսա։

ՁԵ.

ձե. [illegible]։ Այս յայտնի է այսպէս. քանզի առ վերատեսուչ մարտից Արէս գոլ, ճշելով զբարկութիւն. վասն զի պէտս ունիմք առ մարտս ցասմնականին, պատշաճի շարժել յոր ունիմք։

ՁԶ.

ձգ. [illegible]։ Ասի, թէ որդւոյ վերատեսուչ էր Դիոնիսոս և գինւոյ և նորին իսկ արբեցութեանն. և զնա քերթեն արբեցեալ, Հերայ պատմելով զարբենալն, որպէս զի լիցի զայրացեալ. քանզի բարկանայր նմա Հերա, որպէս ծնելոյ ի Զեւսայ. վասն զի ծնից եղցն յԱրամազդայ նախանձախնդիր էր։

ՁԷ.

ձէ. [illegible]։ Ասացաք յաղագս Իփիգենեայ և տաւրացւոց արանցն, թէ նա պատուեալ լինէր առ ի տաւրացւոցն ի Սկիւթիա, ունելով զԻփիգենեա՝ զդուստրն Ագամեմնոնի, քրմանայուհի. և զաւտարսն զենլով՝ ուրախանայր հիւրասպանութեամբն։

---

2) B. ձէ. 2) AB արամազդա. 3) B. լեալ. 3) B. զգանիմեդէս. 3) B մանգաւորութիւ. 3—4) A. (մանկաւորութեամբ բայց առասպելն . . . զգանիմեդէս չէր. 5) B. մատուանել. 5) B. խրախճացուցէ. 6) A նոյն իսկ. 6) B. լեալ ոսկի խառնակեցաւ դանայի. 7) A. զեդա. B. զեդեա. A. լուս. «լիդայի». 7) A. թիւսեայ. A. լուս. «թեստեա». B. թեստա. 10) B ձր. 11) B. քանզի արի. 12) B. շարժել. 14) B. ձթ. 14) A. դիոփիսուսս. B. դիոնոսեայ. 15) B. դիոնիսիոս. 15) A. գինոյ. B. գինւոյ. 16) AB. հերա. 16) B. լինիցի. 16) A. լուս. «զի զայրասցի». 17) AB. ի զեւսա. 17–18) B. ծնելոյն յարամազդա. 18) A. յարամազդա. 20) B. զ. 20) A. արտեմիդեա. 20–21) A. յաղագս իփիգենիայ. B. յաղագս ի փուգինեա. 21) B. տաւրացոցն. 22) B տաւրացոցն. 22) B. զիփիգինեա. 22) B. ագեմնոնի. 23) B. քրմանուհի.

ՁԸ.

ձը. Յաղագս հրամանատուութեանն Ղոքսիասու։ Ապողոն գիտելով ոչ համառօտակէս և ոչ պարզաբար զհրամանատուութիւն առնէր, այլ անհաստատաբար և չէզոքակէս. վասն որոյ և չեղիչ կոչեցաւ, որպէս զնկրճակս լինելոյն հրամանատուելով. և յայժմ իւրէ բազումք պատրաստք լինէին, ընդ որս ամենայն և Կրիսոս. զի զհակառակորդացն կարծելով քակել զիշխանութիւնս, անցանելով ընդ Ալիս գետ զիւրն քակեաց։

ՁԹ.

ձթ. Յաղագս Հեփեստոսի. բայց գրած է յառաջ և ծաղուն անչափութեան։

Ղ.

ղ. Յաղագս [illegible] Զեւսի։ Պատմէ Հոմերոս, թէ Զեւս չոգաւ յԵթովպիա ի խրախութիւնն, զոր եթովպացիքն արարեալ կոչեցին զնա և զայլ աստուածսն։ Այլ ճաշն էր եթովպացւոցն, և զօշն եղանիւր Արամազդայ բաց աստեղէն տեղին, թէ «Քանզի Զեւս ընդ ովկիանոս ընթրելովք եթովպացւոցն անցեալ առ ի խրախանալ, զկնի համանգամայն հետևելով»։

IV.

ՆՄԱՆԱԳԻՍ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՅՆՈՑԻԿ, ՈՐ ՅԵՐԿՐՈՐԴՈՒՄ ԱՐՁԱՆԱԿԱՆԻՆ։

Ա.

ա. Առաջին յաղագս Արիադնեայ պսակին և Բերենիկեայ հերսակին, և կարապին, և ցլուն, և աւձուն, և աւձակալին. որք են այպէս·

---

2) B. ա̄. 2) A. ղօլքսիանու. B. ղօլքսիասու. [յուն. Λοξίας.]. 3) B. համառօտակէս. 3) A. լուս. «յանդիմանաբար». 3—4) B. անհաստատ. 5) A լուս. «հրամանատուաց». 5) A. լուս. «որ». 6) B ընդ որս ամենեսեան. 6) B. (կարծելով)չէր. 9) B Հեփեստոս. 9—10) B. բայց ծրագրէ յառաջ և զծաղուն անչափութի̄. 12) B ընթանալով զեւոյ. 13) B. յեթովթիա. 13—14) B. եթովպացիքն. 14) A. լուս. «չեալ լինէր». 15) B. արամազդա. 15) A. լուս. «երբեկեան». 16) B. եթովպացոցն. 16—17) Տես Il. I, 423—424. 22) A. արիադնեա. 22) AB. բերոնիկեա.

Արիադնէ դուստր էր Մինովայ կրետացւոց թագաւորին: Սա տափացեալ Թեւսոսի աթենացւոց թագաւորի, ի գալ նորա ի սպանումն Մինովտաւրոսի չոգաւ ընդ նմա. և ի Թեւսոսէ առեալ զնա Դիոնիսիոս եհան զնա ի Նաքսոս կղզի. և շաղաշարեալ ընդ նմա առ ի պսակի նորին պսակ նմա յերկինս գրեաց:

Այլ յաղագս Հիւսակին Բերոնիկեայ է այսպէս. Բերոնիկէ կին էր աղէքսանդրացւոյն Պտղոմէոսի, որ կոչեցաւ երախտաւոր: Սորա առն նորա ի մարտի գոլով՝ բղձայր նա, որպէս զի դարձցի այր նորա առանց վնասու, զհիւսակս իւր հատեալ՝ նուէր դիցէ ի տաճարի դիցն, և վերադրեաց Բերոնիկէ: Սոյն Կոնոնոն ոմն աստեղաբաշխ պատահեալ յամս նորա սուտակապատութեամբ առէր, պատրելով զնա, թէ աստուածքն զայնպիսի հիւսակս հերացն յաստեղս վերադրեցին, և այժմիկ ողկուզաւրէն գրութեամբ է յերկինս. զոր կոչեն Հիւսակ Բերոնիկեայ:

Այլ յաղագս կարապին է այսպէս. Զեւս ցանկացեալ, որպէս ասեն, Նեմեսեայ և որպէս այլք Լեդայ, և կամեցեալ խառնակել և ոչ տեսանելի գոլ Հերայ՝ նմանեցաւ կարապի և շաղաշարեցաւ ընդ տափեցելումն: Սոյ կարապն այն նկարագրեցաւ յերկինս:

Իսկ յաղագս ցլուն է այսպէս. Ցուլ ոմն ի ձեռն Պոսիդոնի ել յԵլլադայ և յոյժ վնասէր գաւառին: Ի վերայ սորա եկեալ Թեւսեւ սպանանէ. և աստուածքն կամեցեալ զգործն Թեւսեսի մեծացուցանել, և հաճել զՊոսիդոն՝ հաստատեցին զցուլն յերկինս: Եւ այժմ է նա ի ձեռն աստեղաց կենդանագրեալ յերկինս:

Իսկ առեծն ոմն վայրենի ի գաւառին Նեեմեայ, որ է մասն ինչ Պեղոպոնի, վնասէր գաւառականացն. այլ Թեւսես թագաւոր գոլով միւկէացւոց, ոխացեալ ընդ Հերակլի արձակէ զնա սպանանել զառեծն. և եկեալ Հերակլէս սպան զնա, և աստուածքն կամեցեալ փառաւորել

---

1) A. մինովա. B. միովա. 1) B. տափեալ. 2) A. լուս. «թեւսես». 2) B. աթենացոց թագաւորին. 2) B. մինովտաւրոսի. 3) B. դիոնւսիոս. 4) A. նաքսոս. 4) B. առ ի պսակի նմին. 6) A. բերոնիկեա. B բերոնիկեա. 6) A. բ՛րոնիկէ. 7) B. աղէքսանդրացոց. 7) B. պտղոմէոսի. 7) B. երախտաւոր. 8) B. բղձար. 8) B. որպէս թէ. 9) A. լուս. «վերադրութի». 10) B. բերոնիկէ. 12) B. ողուկզաւրէն. 12—13) B. գրութէ (է). 13) B. կոչեցին. 15) B. բերոնիկեա. 15) B. (և)որպէս. 15) A զեդա. B զեդեա. A. լուս. «առ» = զեառ. 16) A. Հերա. B. Հերեայ. 17) A. լուս. «նկարեցաւ». 18) A. լուս. «Հրամանաւ». 19) B. յելլադա. 19) B ի վերա. 19) B. թեսես. 20) B. կամեցան զգործն թեսեսի. 21) B. զպոսիդոն. 22) B. նկարագրեալ. 23) B. առեծ. 23) A. լուս. «նեեմեա». 24) B. պելոպոնի. 24) A. լուս. «աւերէր զորս ի գաւառին». 24) B. թեսես. 25) B միկէացւոցն. 25) B. Հերակլի. 26) B. Հերակլէս. 26) B. անք կամեցան.

զքանն Հերակլի ի ձեռն աստեղաց կենդանագրեցին յերկինս զառեւծն, և այժմ է ընդ աստեղս:

Իսկ օձակալ ասի զոլ Ասկղեպիոս վերատեսուչ բժշկականին. և նշանակ է օձն՝ զոչ ծերանալն. զի ասի, թէ մերկանայ զծերութիւնն և նորոգի: Արդ քանզի Ասկղեպիոս ի ձեռն բժշկականին նորոգէ զմարդկային մարմինն՝ առնեն զնա հանդերձ վիշապիւն: Կամելով արդ աստուածքն սրբազանել զնա՝ փոխանակ պատկերի ի ձեռն աստեղաց սրբազանեցին յերկինս:

Բ.

Բ. Հասուցէ Սաղմոնեայ և արհեստակերտացն որոտմանց: Սաղմոնեա որդի էր Էոլոսի թագաւորին թեսաղացւոց: Սա ամբարտաւանեալ առ աստուածն չոր և կարծր արհեստակերտեալք և կաթսայիւք թնդիւնս և հնչմունս առնէր, ի ձեռս բերելով լապտերս վառեալս, պարծէր և մեծարանէր՝ որոտալ որպէս Զեւս, և փայլատակունս առնել, մինչև շանթահար եղեալ կիզաւ յԱրամազդայ, թողեալ զուստր տարահասակ, որում անուն էր Տիւրաւ. զոր ետոյց հայրեղբայր իւր Կրեթեւս: Սա սիրեալ Ենիպեւս գետոյ, որ ի գաւառին էր, և այնմ գետոյ նմանեալ Պոսիդոն փոխանակ Ենիպեւսի շաղաշարի ընդ աղջկանն. և յղացեալ զՊելիաս և զՆելեւս՝ բերէր յորովայնի: Այլ ամուսնացեալ նորա ընդ Կրեթեւսի, և ծնեալ զմանկունսն կարծեցեալ լինէին ի Կրեթեայ գոլ. բայց էին ճշմարտապէս ի Պոսիդոնէ: Իսկ յետոյ և ի Կրեթեայ ծնաւ մանկունս Տիւրաւ:

Գ.

Գ. Հասուցէ Բաբելացւոցն Զոպիւրեայ: Քանզի բազում ժամանակս մարտնչելով Կիւրոսի ընդ Բաբելոնին, և դժուարամարտ գոլով նորա և անտանելի յոյժ տրտմեալ լինէր: Սա այր ոմն Զոպիւրոս անուանեալ, արիագոյն անձամբ, որպէս եցոյց իրն, որ առ ի նմանէ գործեցաւ, և առ

---

1) B. Հերակլեայ. 1) B. (ի ձեռն աստեղաց) չիք. 2) B. (այժմ) չիք. 4) A. չնշանակ է օձն. 4) AB. մերկանա. 5—6) B. զմարդկային մարմինս. 6) A. լուս. «աւն» = վիշապաւն. 10) B. Բ̅. 10) A. սաղմոնեա. B. սաղմոնա. 10) B. արհեստակալեացն. 11) B. թեսաղացւոցն. 11) B. ամբարտաւանեալ. 12) A. արհեստակերտեալք. 12) B. կաթսաիւք. 12) B. թնդիւն. 12) A. լուս. «գործէր». 13) A. լուս. «ունելով». 13) B. լապտերս. 14) B. շանթահարեալ կիզեցաւ. 15) AB. յարամազդա. 15) B. զդուստրն. 16) A. կրեթեւ. 16) B. յենիպեւս. 17) B. պոսիդոն. 17) A. [a] լուս. «ենիպեւս». 18) B. զպելիաս. 18) B. զնելեւս. [յուն. Νηλεύς.] 20) AB. ի կրեթեա. A. լուս. «ի կրեթեւէ». 20) B. ի պոսիդոնէ. 21) A. ի կրեթեա. A. լուս. «կրեթեւէ». 23) B. Գ̅. 23) B. յաղագս բաբելացւոցն զոպիւրոսի. 24) B. ընդ բաբելոնի.

Կիւրոսի ոչ վստահեալ հնարի այսպիսի ինչ. համեալ զունչս իւր և զականջս, և խարազանաւք յոյժ հարեալ զինքն գնաց առ բաբելացիսն ինքնակամ կամաւք, որպէս չարիս բազումս կրեալ առ ի Կիւրոսէ. և գնացեալ՝ բարեմտութիւն ցուցանէ բաբելացւոցն և ի խորհուրդ մտանէ ընդ նոսա զընդդէմն Կիւրոսի, և պարզաբար հաւատարմանայ բաբելացւոցն զմիտս նոցա յանկուցեալ յինքն: Եւ զաւրավար եղեալ բաբելացւոցն սպանանէ զբազումս ի զաւրացն Կիւրոսի. այլ և ժամադիր եղեալ նմա և առհմանեալ աւր, յորում պարտ իցէ գալ ի դուռն Բաբելոնի և յայնմ աւուր հաւանեցուցանէ զբաբելացիսն, և առնու զբանալիս դրանցն. առա բացեալ՝ մուծանէ զպարսիկսն. և այսպէս առաւ Բաբելոն: Զայսորիկ Հերոդոտոս ասէ յերկրորդում իւրում պատմութեանն:

Գ.

գ. Զոպիրոս Կիւրոսի և Գոբրիասայ նման իւրոյ: Փոքրն Դարեհ՝ որդին Արտաքսերքսեայ, ծնաւ ի Պարիսատայ որդիս զԿիւրոս և զԱրտաքսերքս: Իսկ մեռանելով Դարեհի մարտնչէին ընդ միմեանս յաղագս թագաւորութեանն: Եւ զԱրտաքսերքս իբրև զերիցագոյն ժամանակն իրաւացուցանէր առ ի թագաւորել, իսկ զԿիւրոս իբրև զկրտսեր և սիրեցեալ յիւրմէ մայրն յառաջարկէր: Այլ կալաւ զթագաւորութիւնն Արտաքսերքս վասն ժամանակին: Որդ Կիւրոս ոչ կամելով ծառայել Արտաքսերքսի եղբաւր իւրոյ՝ հայցէ ի նմանէ զսատրապութիւնն ասիացւոց, և առեալ՝ իջանէր ի յոյնս, և նստելով անդ՝ զմտաւ էած գարշեալ վասն թագաւորութեանն. և ինքեան բարեկամս արարեալ զորս ամենայն զակեդեմոնացիս և զայլս եղլենացիս թուով իբր բեւր հաւանեցուցանէ երթալ ընդ նմա. որոյ հետևելով եկն մինչև ցպարսս. և տարակուսեալ լինելով ի մէջ Արտաք-

---

2) AB. գնա. 2) A. լուս. «զանձն իւր». 3) B. (բազումս)չիք. 4) A. լուս. «գնայն ի». 4) B. ցուցանել բաբելացւոցն. 5) B. առ նոսա. 5) A. հաւատարմանա. B. հաւատարմա. 5) B. բաբելացւոցն. 7) B. (ի)չիք. 8) B. բաբելոնի. 10) B. բաբելոն. 11) A. յերկրորդ. B. յերկրորդում. 13) B. Ե. 13) A. պարիսատա. B. պարիսատա. 13) A. լուս. «կնոջ». 13) B. փոքր. 14) A. քսերքսեա. B. քսերքսեա. 14) B. ի պարիսատա. 14) A. որդին. 14) A. լուս. «քսերքսես» = զարտաքսերքսես. 16) B. իրացագոյն. 17) B. զկրսեր. 17) A. լուս. «յինքենե». 18) B. յառաջ բերէր. 18) B. զթագաւորութիւն. 18) B. արտաքսերքս. A. լուս. «արտաք-սերքսես». 19) B. ծառայել. A. լուս. «նուաճել ընդ նովաւ». 19) B. արտաքսերքսի. 20) B. ասիացոց. 21) A. լուս. «խորհէր». 22) A. բարեկամ. A. լուս. «հպատակս». B. բարեկամս. 22) B. զակեդոմոնացիս. 22—23) B. զայլ եղլենացիս. 23) B. իբրև. 23) B. բիւր. 23) B. հաւանեցուցանէր. 23—24) B. որոց հետևեալ. 24) B. մինչև ի պարսս. 24) A. «լինելով ի մէջ» անդրնթեանցի. 24) A. լուս. «եղեալ».

սերքսի եւ Կիւրոսի զաւրացն թեպետ եւ յոյժ սակաւ էին քան զզաւրսն Արտաքսերքսի, այլ եղբենացիքն գիտէին բարւոք ճակատել եւ սակաւուք բազմացն յաղթել արուեստիւ: Իսկ Կիւրոս ամբարհաւաճեալ սակս յաղթութեանցն զինք յիւրմէ բանակէն ի բանակն Արտաքսերքսի, կամեցեալ սպանանել զնա. սակայն սպանանեալ լինի, միայն գոլով, եւ փախձանի այսպէս, ոչ թագաւորեալ: Զայսոսիկ Քսենոփոն գրէ յեղբենական պատմութիւնսն:

Է.

Ե. Հ[illegible]: Իսկ Հիստիէոս միլեցի էր ազգաւ. եւ սիրելի եղեալ Դարեհի պարսից թագաւորի առաւ առ ի նմանէ յաշխարհն պարսից. եւ գեղեցկեալ անդ՝ ցանկայր տեսանել զիւրն գաւառ. եւ յուղն արձակիլ՝ գրէ առ եղբաւրորդի իւր Արիստագորաս ապստամբութիւն խոկալ եւ հաւանեցուցանել զամենս ի յունաց ապստամբել ընդ նմա: Այլ գրէ այսու յեղանակաւ. զուրուխ ծառայի իւրոյ հաւատարմի գերծու զգլուխն, եւ գրէ զխորհուրդս իւր ի նմա, եւ թողու մինչեւ յաճել հերացն. եւ յետ այնորիկ արձակէ զծառայն գնալ, հրամայն առնել՝ գերծուլ դարձեալ եւ անդ զգլուխն, զի ընթերցցի Արիստագորաս զգրեալսն առ ի Հիստիէոսէ: Եւ նորա ընթերցեալ եւ իմացեալ՝ արար ապստամբութիւն գրեթէ ամենայն յունաց: Այս իմացեալ ի պարսս թագաւորն խորհրդակից լինի Հիստիէոսի, թէ զինչ պարտ իցէ առնել եղբենացւոցն. եւ խրատ ընկալեալ ի նմանէ զինքն արձակել յԱսիա, որպէս բաւական գոլով՝ լուծանել զերս ապստամբութեան:

Արդ եկեալ Հիստիէոս յԱսիա, եւ որպէս ի կասկածի եղելոյ բոլոր իրողութեանն առ ի յԱրտափրենոսէ իշխանէ սարդէացւոց լուաւ զայսոսիկ. թէ «Զայս կաւշիկ Հիստիէոս կարեաց, այլ զգեցաւ Արիստագորաս». կաւշիկ անուանելով զբոլոր կազմութիւն գործոյն: Զայսոսիկ Հերոդոտոս ասէ:

---

1) B. թեպետ(ե). 1) B. զաւրսն. 2) B. եղբենացիքն. 2) B. բարիոք. 3) B. բազմաց. 3) B. ամբարհաւաճեալ. 5—6) B. եւ անպէս փախձանեալ ոչ թագաւորեալ. 7—8) B. (Զայսոսիկ . . . . պատմութիւնսն) չիք. 9) A. է. B. գ. 9) A. միլեցէացւոց. 9) B. յիստէոս. 11) A. լուա. «յերկարեալ». 11) B. ցանկայր. 12) B. արձակել. 12) B. եղբաւրորդին. 12) B. արիստագորաս. 13) B. ամբաստամբութի. A. ապըս-տամբութի. 13) B. ամպստամբել. A. ապըս-տամբել. 14) B. իւրում. 15) B. գերծուլ. 16) B. աճել. 17) B. (դարձեալ եւ անդ) չիք. 18) B. ի յեստեսէ. 18) B. գրեթէ արար. 18—19) A. ապըստ-ամբութիւն. 19) B. (գրեթէ) ամենայն. 20) B. յեստոսի. 20) B. եղբենացւոցն. 21) A. յասիայ. 22) B. զոլ. 22) B. զերան. 22) A. ապըստամբութի. 23) A. յասիայ. 23) B. յեստէոս. 24) B. առ ի յարտափրենոսէ. 24) A. սարդեացւոց. B. սարդենացւոց. A. լուա. «զ» = սարդէացւոց. 25) B. յիստէոս. 25) B. արիստագորաս.

Ջ.

գ. Ճառքն Աստուածաբանութեան։ Նշանեալ է յառաջնում ճառին։

Ի.

է. Ճեղքես ամպոցն։ Նմանեալն, որպէս ասացաւ յառաջագոյն հակառակոյն ասացեալն. և են պարթևք կերպք ծովուն, ներքոյ շարժմանն ի ձեռն կցելոց կամ ապրելոց. և է անդրոյն որպէս վերաբարձումն ինչ և իջմունք, և անդրաքնեալ ջրոյն ի խորս ամանս ենթակայեալս յերկիր, և յետ սակաւու դարձեալ արտաքս գայ։ Նոյն անձրևումն ջրոյն ի փորոգս երկրի առ անձրևս. և դարձեալ արտահոսելն հոսի աղբիւր։ Այլ սակ, թէ բազում անգամ լինի յառաջ այս, և մանաւանդ, եթէ համ շնչէ ախտանայ զնկրս զայսոսիկ Նշանակս, որ է յԱյգեգոյ. երբ թէ գիշերաչափ և գիշերափոխի գոյով։ Նշանակ այս յառաջնում ճառին։

Ը.

բ. Ճառքն ասելոյն ...: Պղատոն և ամենայն իմաստասէրքն ընդհանրապէս զանձնագոյն բանին բնէերս կոչեն իւր ախրեյս։ Նոյ Ճշգրիտեւ որպէս իմաստասէր ոչ անպարզաւանէր Թագաւորութեանցն, այլ նմանէր Թեբէս Պղատոնի և այլոցն, զամենեսեան բնէերս կոչելով։ Այս ասաւել էր անուա այս ի շարադասութիւնս նոցա։

Եւ նախընտրելն այսպիսի ինչ է. ամենայն իշխանքն և Թագաւորքն կատարեալ ասեն ամենահանգէն տիեզերք և բանականք ամենազինաւք կամ արծաթեղինաւք ընդունելին զգինեն ի մատուցանէն. և փոքր ինչ արբեալք անտի, որպէս խորհրդականի ումեք ասեն բազում բարեկամութեանն, ում և կամէին շնորհէին զբաժակն. և կոչէր այն նախընտրել, ևս ասէն բարերարութիւն. և կերորդելն նմանութիւն ինչ է նայնի, յորժամ

---

2) B. է. 2) B. յայլում ճառի. 4) B. անդրոյնի որպէս. 5) B. հակառակոյն ասացեալն. A. բառաբեալն. 6) B. ապրելոյց. 6) B. անդրոյն. 6) B. վերաբարձումն ինչ. A. լուս. «ի վեր բարձումն». 7) A. լուս. «իջմունս». 7) B. յենթակայեալս. 8) B. անդրաքնում. 9) B. անձրևս. 9) A. բառաբեալ. B. աղբիւր. 10) B. յառաջն. 10) A. յայս. B. այս. 11) B. և ախտանայ. 11) B. երայիւս. 11) B. յԱյգեգոյ. 12) B. և յառաջնումն ճառին. 14) B. (զա)շէր. 14) A. լուս. «արտաքրագոյն». 16) B. յուշիանեա. 17) B. անպարզաւանէր. A. լուս. «ի բայց անձնահաւն» (?). 18) B. զամենեսեան. 18) A. լուս. «յայժ». 19) A. լուս. «գրութիւն Թեբէս». 21) B. տիեզերք. 22) B. ի մատուցանէն. 23) A. լուս. «ի նմանն». 23) B. անդի. 23) B. բարեկենդանութեն.

հրճուելով որ ընդ առացեալսն՝ թաքուցանէ զձայնն և ներգացուցանէ, իբր թուելով իմն խաւսել ի կոկորդն։

Թ. Ժ. ԺԱ.

Թ. Ժ. ԺԱ. (Յաղագս աստղաբաշխութեանն գիտաց։) Ոչ իսկ հաւատի, թէ ամենայն գեղն ընդ ձեռներս ինդալով խարկն. զի և մանաւանդ կատակերգի Աերպիա և սափ մաւխոյգ, իբր մեր ամենց ցուցանող, զոր և յեգգերան ունի կառուցեալ. այլ զամենեսեան խարերայս առէ, և մանաւանդ զԱպողոն. քանզի խարէականս առնէր հրամանատրութիւնս։

ԺԲ. ԺԳ. ԺԴ.

ԺԲ. ԺԳ. ԺԴ. (Յաղագս Դոդոնեայ կաղնոյն և կաթսային։) Դոդոնէ քաղաք է շինեալ ի ցամաքի, յորում էր կաղնի մի նուիրեալ Զեւսայ. և ի նմա էր գիւթարան կանանց երեց մարգարէուհեաց. և մտանէին խնդրողք գիւթութեանն առ կաղնին. և շարժելով կաղնոյն բարբառէին կանայքն, թէ զայս ինչ խաւսի Զեւս։ Ի Դոդոնէ պատմին և կաթսայքն իբր. քանզի սափ ի բարձաւանդակի ուրեմն կացեալ անդրի, ցուպ կրելով, և մերձ առ նա կաթսայն։ Որք խնդրողք գիւթութեանն գալով ի տեղին բղխմայքն. և յորժամ կամէր առուածն հրամանատրել նոցա՝ անդրիանդն այն զաւազանաւն հարկանէր զկաթսայն։ Որպա հնչեցեալ կաթսայքին ձայն ինչ յուղաւոր բացախաւսէր. և փչումն ընկալեալ մարգարէուհեացն առէին նոցա, զոր ինչ գեն պզգէր ի միտս նոցա։

ԺԵ.

ԺԵ. (Յաղագս Դելփեայ։) Փոկիդէ զաւառ է յԵլլադա, յորում շինեալ է քաղաք, որ կոչի Դելփիք. և ի քաղաքին յայնմիկ էր տաճար Ապողոնի, անուանեալ Պիւթով, յորում տաճարի կայր եռոտանին։

ԺԶ.

ԺԶ. (Յաղագս Կաստաղեայ։) Այր ազգիք յԱնտիոք, վասն որոյ սափ-

1) B. ընդ առացեալսն. 2) A. լուս. «թուեցեալ լինի». 4) A. Ժ. ԺԱ. B. Թ. Ժ. ԺԱ. 5) A. լուս. «պաշտեն». 7) B. յեգգիպն. 7) B. զամենիսեան. 7) A. խարերայս. 8) B. առնէ. 10) B. ու եւ բարբառեցայ. 10) B. կաթսային. 11) B. դոդոն. 12) A. լուս. «սրբագրանեալ». 12) AB. գեաս. 13) B. կաղնին. 14) B. ի դոդոնէ. 15) B. կաթսային. 15) B. ի բարձու անդակի. 16) B. կաթսայն. 17) B. բղխմանսին. 19) B. կաթսային. 19) B. (բացա)կաթսարէր. 22) A. լուս. «փոփկիս». 23) A. գեղք. 23) B. ապողոնի. 24) B. տաճար. 26) A. կաստաղեա. B. կասսաղայ.

թէ յորժամ գիւթութիւն որ խնդրէր անդ՝ գոլորշի քուրն հանէր. և յորպիսութենէ ուղղոյն այնորիկ՝ քաղանայքն, որ շուրջ զաղբիւրն լինէին՝ առէին զկամս գիւացն:

ԺԳ.

ԺԷ. Ընթերցի անդրոյն ոչ է նոյն տեղւոջ, և ենէ նմանք Դարփնայեցին: Պարտ է կարծել զանդրիանդս զայս զայն գոլ, որ ի Դելփի է. յորմէ վաղվաղակի յաւգաւոր ձայն լսել ասեն. այլ գիտել պարտ է, թէ գիւացն ձայնք անյարմարք են վասն շունչեղոյ նոցա ձայնական գործարանս:

ԺԴ.

ԺԸ. Ընթերցի Դոդոնայ ու Տովմոնի ձայն: Այս է առասպելս այսպէս. Դոդոնէ աղջիկ էր ի Դասուն գեւոյ և յերկրէ զծնունդն բարեբախտաւ. նա առէ գեղեցիկ գոլով տեսակաւ ի տափանս շարժեալ զՏովմոնի: Այլ Տովմոն շարժեցեալ ի տափանան զհետ լինէր Դոդոնեայ շաղաշարել ընդ նմա: Իսկ աղջիկն զկուսութիւնն պահել կամելով, առ մայրն բողոքեալ աղաչել կոչէր. և երկրի բացեալ զգիրկս իւր՝ ընդունէր զաղջիկն, և զառաջնորդեալ կամելով զառասպելն տանել ուղղէր համանուն աղջկանն. զոր առեալ Տովմոնի նոցա առ եաստանեաւն պահէր, զբաղելով տափականուն ինքեան Դոդոնեաւ:

ԺԵ.

ԺԹ. Ընթերցի Պիւթիական պաշտօնական: Ոչ Պիւթիականաց ասեն, թէ և զորանց իւր գործէր և զկանանցն կրէր, և զբաղն առ նոցա մոլեալս խաղացուցանէր ասորեստանեայն և աբեղենեացն, եղանելով ընդ նմա: Այլ առասպել քաղում անգամ, թէ նա է զինոյ զօրացուցիչ և մակառնեալ, և եթէ եա կանանց և արանց. և արբեալք և արբեցեալք ի մեսոյն պարէին շուրջ զնովաւ: Այլ ասորեստանքն ասի, թէ հովիւք էին. և այլք ասեն առասպելին զեւս զոլ առ Պիւթիականաւ: Իսկ յաղագս փաղչելոյն առասպել յառաջնումն ճառին:

3) B. զկամս. 5) B. անդրիայն. 5) B. տեղոջ. 5) B. թե զեւոյ բարբառէր. 6) B. որ ի դելփին է. 6) B. յորմ. 7) A. այլ. 7) B. գիւոյ. 8) B. գործարան. 10) B. առասպելս. 12) B. զաղայան. 13) AB. Դոդոնեա. 15) B. յաղչնել. 16) A. երկուգաներ. A. լուս. «երկիր». 17) A. լուս. «ընթեր առասպելս պահեալ լինի Դոդոնեաւ». 17) B. առ պահանուն. 17) A. զբաղելով. 20) A. Պիւթիական. B. Պիւթական. 20) A. լուս. «այլ առաջին գոլոյն». 20) B. Պիւթիական. A. Պիւթիական. 21) B. զկանանց. 21) B. զհամբաւն. 21) A. լուս. «ընդ նոցա». 21) B. մոլեալ. 22) B. ասորեստան և աբեղենեացն. 23) B. առաց. 24) B. և թէ եա. 25) B. զնովաւք. 25) B. ասորեստանք. 25—26) B. այլք (ասեն) առայսին... 26) B. առ Պիւթիականաւ. 27) B. յառաջնումն.

Ի. ԻԵ.

ի. իա. [illegible] Հեփեստեայ։ Այդ էր Հեփեստոս, վասն որոյ և անիծիւքն կոչիւր. և փեաց բարձր առ։ Սա էր արուեստի գործոյն, որ և զանեալ զշնութիւն կնոջ իւրոյ Աֆրոդիտեայ կազմէր հնարիւք որոգայթ Արեսի։ Սա աստուած մրափանեալ կոչէ զնա և ծիծաղելի, քանզի և մարդն անասուն ինչ է ծնող թանձրացուցի, այլ կարծրարուեստ կոչեն զնա քերթողքն, քանզի փառաւոր ունէր զարուեստ զգործական։

Եւ Խիթարիոս ադգեմնեան կոչի վասն այսպիսւոյ պատճառի. Հոմերոս ի ներքս մուծանէ զայլ ոմն Խիթարիոս, որ էր կաղ, և խեղ ուսօք, կորացեալ և ցնցոտի, չիրք և աղաղակաւոր, և յաղաղակաւոր. և առէ զնա չոքել բանակին ոչ վասն պատերազմի, այլ վասն ծաղու։ Որպէս քանզի Հեփեստոս կաղ էր և ի ծաղր թանթակեալ առէ զնմանէ, թէ որպէս զԽիթարիոսն էր աստուածն ձեր։ Սա ադգեմնեան առնէ զնա որպէս երկնային։ Որպէս Խիթարիոս, ադգեմնեան, կաղ և յաղաղակաւոր աստուածն ձեր։ Սա կապանաւոր Արէս վասն շնութեանն ի գայն յարէ պատմութիւնն. զի շնացեալ Արէս ընդ Աֆրոդիտեայ կապեցաւ որոգայթիւք ի Հեփեստեայ։ Եւս երկիւղիւն և պանդխտելով և տարաժամանցն առնչու, զի սորա արքանեակք գոլ առին Արեսի, և որդիք մարսի. և սորա կրակիւք եղեն Արեայ, և եթէ Հեփեստոս ոչ երկեաւ յերկիւղէն և ի պանդխտութենէն և ի տարաժամանէն, այլ վերաորեալ առէ զԱրէս, քանզի խոցեալ առ ի Դիոմեդեայ, անհնարինաճեալ ի մարտին։ Եւ այսպիսիք առն ի Հեթանոսաց և խառնակութեան վերակացու և մատակարար գոլ զԱֆրոդիտէ։

ԻԶ.

իբ. [illegible] ։ Օձ և կոչեցեալ յուզեալ իւրն բացատրել զԱթենաս կարաստանեայ գործակից ումն,

2) A. Հեփեստոս. 3) B. փիւգք. A. լուս. «գիւք». 3) B. առին. 4) B. արուեստ. 4) A. լուս. «իմաստակ». 4) A. Աֆրոդիտեա. 5) B. որոգայթն. 6) A. լուս. «ծիծաղ». 6) A. այդ. 7) B. զարուեստ. 9) B. ադգեմնեան. 9) A. այսպիսիոյ. 9) B. վա այսպիսի պատճառանաց. 11) B. (և) յանկուչ. A. զկանչոյ. 11) A. աղաղակաւոր. 12) B. (ոչ վասն պատերազմի) չիք. 12) A. այդ. 13) B. և ծիծաղանաց. 14) B. զԽիթարիոսն. 14) A. աստուածն. 14) A. այդ. 14–15) B. (Սա ադգեմնեան առնէ ..... յաղաղակաւոր աստուածն ձեր) չիք. 16) A. այդ. 17) A. Աֆրոդիտեա. 17) B. որոգայթիւք. 18) A. ի Հեփեստոսէ. 18) A. երկիւղին. 18) B. պանդխտելոյն. 18) A. լուս. «ուխտին» = տարաժամութիւն. 19) B. արքանեակք. 20) AB. որդիս. 21) A. այդ. 22) A. զխոցեալ. B. զխոցեալ. 22) B. անհնարինաճեալ. 23) B. ի Հելլենացւոյն. 27) B. կարաստանեայ.

զի հատանելով և զանելով զգլուխն բացանմուցէ։ Որզ՞ բան յառաջաբերեալ լինի յաղագս այսորիկ Հեփեստեայ. և նա ոչ այլապէս յանձն առնու հերձուլ զգլուխն Արամազդայ, եթէ ոչ զծնեալ կոյսն արասցէ արամբի. և Ովէս այսոցիկ ներէ. և առեալ Հեփեստեայ պատճառահաս տապարն, հերձեալ հատանէր զգլուխն Արամազդայ, և արտաքս ելանէ Աթենաս. և այս զհետ մտանէ նմա Հեփեստոսս զհասանել ընդ նմա. և հասուցանէ ի սերմանէն իւրմէ ի բարձն Աթենայ. և նա առեալ աս՛ զնշխայց զսերմն և ընկեց յերկիր. և եղև ի հողոյն և յասրէն մարդ վիշապատ, որ կոչեցաւ Էրիքթոնիոս, յերբոսէն, որ է աստ. և ի հողոյ առեալ զանուանակոչութիւնն։

ԻԴ.

իգ. Ցուցանէ Հեփեստեայ ծննդեանն։ Մեղարէ կոչեցեալն զուսար Կրկնիտաւսի բուժելեացն թագաւորի, առնուեալ ընդ Հերակլեայ մանկութեան ծնեալ ի նմանէ։ Այլ Հերա թշնամութիւն ունելով ընդ Արքեղիեայ վասն բազում պատճառանաց հասուցանէ նմա մոլութիւն. և նա մոլեալ սպան զպաւակսն ծնեալս ի Մեղարեայ։

ԻԴ. ԻԷ.

իգ. իե. Ցուցանէ զերկն Արամազդայ, որ է Կրետէ։ Որք Ովէս ի Կրետէ սնանիլ և անդ մեռանիլ և ի շիրմի դնանիլ, յորոց վերայ գրեալ է, թէ «Այս է տապանն Արամազդ եղելոյ». քանզի յանդիմանի, թէ մարդ էր և մահկանացու, և կայ ի Կրետէ.

ԻԶ. (ԻԷ?)

իզ. Ցուցանէ պատուելոյ եգիպտացւոցն Ապիսոյ։ Օվայսոսիկ Հերոդոտոս ոչ ասէ, այլ ընթերցայ զԱրիստինեայ պատմագրի, որ պատմէ տաւնել եգիպտացւոցն Ապիսոյ տաւն մեծ ամենահանդէս, համարէն ժողովելով ի

1) B. բանն. 2) AB. հեփեստեա. 3) AB. արամազդա. 4) A. լուս. «թղյլ այ». 4) AB. հեփեստեա. 5) B. արամազդա. 6) B. մատնէ (նմա). 6) B. զհասանել զնա. 7) AB. աթենա. 8) B. զսերմն. 8) A. լուս. «յասուէն». 9) A. լուս. «երիքթոնիոս». 12) B. կոչեցեալ. 13) B. կրկնոսի. 13) B. բուժեանցն. 13) B. թագաւորին. 13) A. հերակլեա. B. հերակլի. 14) B. և մանկուն. 15) A արքեղեա. B. արքլեա. 15) B. հասուցանէ. 16) B. զաւակսն. 16) B. զծնեալսն. 16) B. ի մեղարեայ. 18) B. իգ. 18) AB. արամազդա. 18) A. ասէ. 19) B. սնանիլ. 19) A. մեռանել. 19) B. դնել. 19) AB. յորս. 19) B. վերա. 21) AB. կա. A. լուս. «մեռաւ». 23) B. իե. 23) B. եգիպտացւոցն. 23) B. զնիղոս. 23) B. հերոդոտոս. 24) B. ընթերցա. 24) B. զարիստինեայ. 25) B. տաւնել եգիպտացւոցն տաւն նիղոսի. 25) B (համարէն)ջէր.

թէատրոնս քաղաքացն, և անդ խրախճանալով. խրախճանչիւք ոչ յարանց և ի կանանց, որքան և ձեռն հասանիցեն, բերելով, և պարս յարմարեալ երգեն Պեղոսի, զորս և Արամազդայն. իբր Պեղոսի զԱրամազդայն ներգործել, ասացանելով զգաւառն: Այլ այրականանց առէ զպատիւն, վասն զի արք հանդերձ կանամբք մոլեգնէին և բազում անգամ վասն արբեցութեանն ի պակշոտութիւն գանէային:

ԽԸ.

իը. Ճնջշեաց ի Խոլայն Մեծապաշտն: Խոխ պատուեալ լինէր յեգիպտացւոց մեծապէս. և սաի զնմանէ, թէ ճնջ է, յախշտակեալն յԱրամազդայ յԱրգուէ և փոխարկեալ յարջառ. վասն որոյ և եգիպտոս առնեն ի գլուխ պատկերին: Այլ որպէս առասպք յայժ պատուի յեգիպտացւոց:

Այլ յաղագս մեղացւոցն է այսպէս, զՊան Մենդես կոչեն եգիպտացիքն, վասն որոյ զնոխազ Մենդես կոչեն, զի և Պան նոխազակերպ է: Այդ պաշտեն այսպէս. նախ զՄենդես, և ապա զՊան, և ոչ ուսեն զայծս վասն այծատեսակ գոլոյ աստուծոյն:

Իսկ Ապիսն արջառ են ծնեալք մարուքք. ամենք յամեն աւուրս նշան ինչ ունելով, որ յայտնէր զնոա զոլ Ապիս. և ծնանէին բազում ժամանակաւ. և ի ծննդեան նորա եգիպտացիքն տան մեծ կատարէին, և քահանայք ամենք լինէին նուիրիչք ծնեալ արջառոյն:

Այլ որ գրեալ է զազանս այլայլոց և շարադրեալն այսպիսի ինչ առէ, որպէս և ես ասի յԱղեքսանդրիա պատկերս ամենս փորուս, ունելով գլուխս շանց և առ նոքաւք բուսեալ այլ գլուխ ուրոյն, և միւս բազէի: Պատուէին զնոա և եգիպտացիք պատկերագրեալս: Եւ ոչ այնպիսի լինելութիւն միայն, այլ և այլ զազանս ազգազգոյն պաշտէին եգիպտացիք:

---

1) B. թիատրոնն. 1) B. (ոք)չիք. 1—2) B. արանց և կանանց. 2) B. հասիցեն. 3) A. ներոսի. 3) B. զարամազդայն. 4) B. արականանց. 6) A. լուս. «յարբեցութեաննն». 6) B. զանեսին. 8) A. իը. B. իզ. 8) A. խնս. B. սիաս. 8) B. մենդեսացւոցն. 8—9) B. յեգիպտացւոցն. 9) A. յարամազդա. B. (յարամազդա)չիք. 10) A. լուս. «ե» (?). 10) B. յարջառ. 10) A. լուս. «բանդի». 10) B. եգիպտոս. 11) A. այդ. 11) B. (առասպք)չիք. 12) B. մենդեսացւոցն. 12) A. լուս. «զպայն». 13) A. (եգիպտացիքն . . . . Մենդես կոչեն)չիք. 13) A. լուս. «եպայն». 14—15) B. ոչ ուտեն զայծս. 15) B. գոլոյն. 16) B. յառաջինն. 17) A. զնոա զոլ. 17) B. ապիս. 18) A. լուս. «ի ձեռն բազում ժամանակաց». 18) B. ի ծննդեանն նոցա. 19) B. (նուիրիչք)չիք. 19) B. արջառոյն. 19) A. լուս. «սրբազանեալ լինէին առ ծնեալ արջառոյն». 20) B. այլայլս. 20) A. լուս. «քք» = զազանք այլք (?). 22) B. գլուխ. 23) B. և պատուէին. 23) B. եգիպտացիք. 24) A. այդ և այդ. 24) B. զազանաց ազգութիւն. 25) B. եգիպտացիքն.

ԻԹ.

իթ. **Հրաշալիք Պանոյ և Պեղասոսի:** Հրաշալիս Պանայ ասացեալ է, իսկ յաղագս Պեղասոսի ասի, թէ յետ եղանելոյն Ափրոդիտեայ յեթերականացն այնչափ գեղեցկութեամբ փայլեալ լինէր, մինչ զի ինքն իսկ Արամազդ հարեալ ի նմա, և զխառնալով ընդ նմա նախանձ անհանդուրժելի եհաս Հերայ: Արդ՝ վաղվաղակի Հերայ զհանդերձեալն նախագիտեալ, զի որ ի նմանէ ծնանելոցն էր մանուկ, գեղեցկութեամբ գերազանց գոլով յաղթել ամենայն ծնելոցն յԱրամազդայ հանդերձեալ էր. և նախաժամանեալ յորովայնն Ափրոդիտեայ պատրաստեաց զմանուկն չարագործելով ծնանել: Արդ ծնանելով մանկանն, տեսեալ մայրն, թէ հանդերձեալ է ծնեալն բազում պարսաւս հասուցանել նմա, չարատեղծ գոլով, առեալ ընկեց զնա ի վերայ լերին ուրեք. որում հանդիպեալ հովիւ ուրումն, առեալ զնա՝ սնուցանէր, իբր առ ի քաջայաղթութիւն երկրի գոլ կարծելով զախտակրութիւնն, որ ի նմա. ասացին արդեօք զերն պատկառանաց. և ումանք պատուեաց զնա և անուանեաց Պեղասոս, յայտնելով բառ խառնազացից լեզուին զառ ի յածմանէ եկեալն և ի մարդութեան կացեալ. և վասն այսորիկ ասի առ ի հովուաց պատուել:

Լ.

լ. **Հրաշալիք [illegible]**, որ ինձ թուի՝ յաղագս տիտանացն և Դիոնեսեայ. և է բառ այսմ յեզանակի: Պերսեփոնէ ծնաւ Զագրէոս ի Դիոնիսոս (?), յԱրամազդայ յղացեալ զնա. և այլք ասեն, թէ խորհրդակցութեամբ Հերայ ուշատեցաւ ի տիտանացն Դիոնեսոս. և այս յաղագս ուշատելոյն: Իսկ յաղագս կորատելոյն և ոչ մի ինչ պատմութիւն յայտնի է մեզ, բայց որ յաղագս Հնդկայիցն. քանզի ասցա

2) B. թէ. 2) AB. պանա. 2) B. պրղապոսի. 2) AB. պանա. 3) A. պրիապոսի. 3) B. թե յեղանելոյն. 3) A. ափրոդիտեա. 3) B. յեթերացացն. 4) A. լուս. «անչափ». 5) B. հարեալ. 6) B. հեէր. 6) A. հանդերձեալն նախագիտեալ. 8) B. յարամազդա. 9) AB. ափրոդիտեա. 9) A. չարապարկեշս. 11) A. պարսաւ. 12) B. ի վերա. 12) A. ուրումն. 13) B. (իբր առ ի)շեր. 14) A. լուս. «զոր ինչա (?) և ասացեալն էր». 15) A. լուս. «ամենայն չինեալ». 15) B. պիապոս. 15—16) B. բառ խառնագեղց. 16) A. լուս. «զայլն». 16) A. լուս. «կայն». 17) B. պատուեալ. 19) B. իք. 19) A. լուս. «կատարեալ». B. կարգաւ. 19) B. յուշատեալ. 20) A. դիոնեսեա. B դիոնեսիեայ. 20) A. լուս. «խառնակ ինն և անհասանելի է անզին ենթադրութիւն». 20) B. Պերսեփոնէ. 21) B. ի դիոնեսեայ [յուն. Διόνυσος-Ζαγρεύς.]. 21) AB յարամազդա. 22) AB. հերա. 22) B. ի տիտան-անանցն. 22) B. դիոնեսոս. 23) B. ոչ և. 23) A. լուս. «կատար» = կատարելոյն. 24) A. լուս. «եթե ոչ որ». 24) B. հնկայիցն. 24) B. ասց.

կամելով մարտնչել ընդ աստուածսն, և նոքա ճակատեալ յաղթեցին և խոցոտեցին զնոսա. և յետոյ Արամազդ շանթահարութեամբ եկէզ զնոսա:

ԼԸ.

յա. Յաղագս Ալփէոսի և Արեթուսայ աղբերն: Պատմեն ի ճառին, որ փեսայն անուանի, ասելով յաղագս յանդգնութեան և վեհանձնութեան անձանց ասէ, թէ անխառնաբար կենդանադափարերայքն տանջին ի Ալփէոսս և ի Հրաչոց կիզանողն և ի Ջաքաստան, որ են գետք: Իսկ Ալփէոսն գրաւոյն է, և Ջաքաստան մէջ ամենայնի ասելի ինչ է յամանց ջուրց. և սորախմբումն եղանի մինչև ցՊաղմին, ամենեցունց ասելոց գոլով խառնաչափն և անձանձանչ. և եթէ յայսմիկ ասացեալ տանջին անխառն. և Արեթուսն և ա մէջոյ նմա գոլով՝ մարդոյ թօսի և ոչ տանջանարան, լուանալով և մաքրելով զմեղս մարդկան:

ԼԹ.

յբ. Յաղագս Տանտալոսի և Տիտիոսի և Իքսիոնի: Իսկ Տանտալոս որդի էր Արամազդայ. սա արժանի եղև սեղանոյ աստուածոցն, և արժանացեալ հրապարակելոյ զխորհուրդս նոցա, և վասն այսորիկ տանջի այսպիսի տանջանօք. ի սորակերբեայս գաւառանս ունելով քար կախեալ ի վերոյ նորա. և ի ներքոյ նորա ջուր բղխեալ և տունկք պտղաբերք՝ քաղն ապաստանեալ գանդիւ ի վերայ նորա. զի եթէ կամիցի ըմպել ի յարակայեալ նմա ջրոյն, անհետ վիճին ի վերայ նորա պատուհասեալ զնա յոյժ: Վասն այսորիկ այժմ ասէ, թէ սովով և ծարաւով մաշեալ լինի, տեսանելով զայնս ինչ, յորոց պարտ է ուտել և ըմպել, և ոչ կարացեալ վասն ի վերայ նորա կախեալ վիմին. և այսորիկ վասն Տանտալեայ:

Իսկ Տիտիոս զաւակաց Պ...այ, և տարածեալ՝ բռնան եհար զղլխաւրին ժամշանելին: Ապա Արտեմիս և Ապողոն մանկունք գոլով Լ...ոյ

2) A. յուս. «խոցոտեցին». 2) B. զնոսա. 2) B. զնոսա. 4) B. $\overline{թէ}$. 4) B. կովկիսոսի և Հրաչոցակիցի. 5) A. փեսայն. B. փեսան. 5) B. վեհանձնութ$\overline{թի}$. 6) B. անխառ. 7) A. կիզանողն. 7) B. ի կիովկիսսս. 8) B ի ասեղի. 8) B. ջուրցն. 9) B. ցոսաղմին. 9) B. ամենեցունց. 10) B. և թէ. 10) B. արբէանն. 11) A. յուս. «մէջ ինչ». 12) B. մաքրելով. 14) B. $\overline{է}$. 14) B. Տանդալոսի. 14) B. իքսիոնի. 15) B. արամազդա. 17) A. յուս. «ի ներքոյ երկրի». 18) A. յուս. «ա = վերայ. 18) B. մրգաբերք. 19) AB. ապաստա. 19) B. գանդաւն. 19) B. ի վերա. 19) B. կամեցի. 19) B. (ի) յարակայել. 20) A. յուս. «և կամ ի պտղոյն ուտել». 20) B. անգեալ. 20) B. ի վերա. 21) B. (այսորիկ) չէր. 22) B. զայն որ ինչ. 22) B. յորոցն. 23) B. ի վերա. 23) A. տանտալեա. 24) A. զնոսա. B. զնոսեալ. A. յուս. «զնոսոյ». 25) B. մանկունք. 25) B. զնոսեալ.

նմանիք վիրաւորեցին զնա, և սպանին. և այժմ է ի դժոխս և ունի զնեռան կատուցեալսն ի նա, և այսորիկ պատուհասեալ լինի։

Իսկ Իքսիոնս տաճացաւ Հերայ, և Հերա պատմէ Արամազդայ, և նորա կամեցեալ խնամել, թէ իցէ հարեալ ի նմա նմանեցոյց ամպ Հերա և եդ, և Իքսիոնի կարծեցեալ զնա զոլ Հերան խառնակեցաւ ընդ ամպոյն։ Եւ բարկացեալ Օձն ասնէ զնա այսպէս. յանիւ տարածեալ զնա, և անուին եա շարժիլ հանապազ, և է նա միշտ շրջաբերելով և տարաբերելով՝ զայնպիսի պատուհաս հատուցանել։ Սոյլ ծարաւով ասնել զՏանտալոս ասէ, որպէս ասացաք։

ԼԳ.

ԺԳ. [illegible]։ Պրոմեթեւթեան այս ասի, թէ գողացաւ զհուր յաստուածոցն և շնորհեաց մարդկան, և եթէ ի մէս զոհիցն պատրեաց զԱրամազդ, և ի բարկութիւն շարժեաց զնա երկիցս։ Օձս կամեցեալ պատուհասել եդ արծուի ուտել զլեարդ նորա. և ի գիշերի դարձեալ ողջանայր, և միւս անգամ արծուին սկսանէր ուտել ի վաղիւն, մինչև եկեալ Հերակլեայ նմանիք խոցանեաց զարծուին։

ԼԳ.

ԺԳ. [illegible]։ Կիւկլոպսոս այս ասի զեւցայն զօլ առաջակականն և հօմիւ, որ էր բնակեալ ի Սիկիլիա և ունէր մի աչս։ Արդ Ոդիւսեւս մոլորեալ յետ առնլոյ պատերազմին ընկերաւքն իւրովք եկն ի Սիկիլիա, և Կիւկլոպսեայ ընդունեալ զնոսա եկեր նախ զընկերս Ոդիւսեայ, իսկ զՈդիւսեւս պահեաց յետոյ ուտել. այլ ոչ կարաց. քանզի զերծաւ արբեցուցեալ զԿիւկլոպսն և կուրացուցեալ և ընդ սուր խոցի միոյ զաղտաբար կանխեալ փախեաւ իւր։ Եւ արդ ասէ Գրիգորիոս, թէ որպէս Կիւկլոպսն զՈդիւսեւս պատուեաց, յետոյ կամելով ուտել՝ այսպէս և Յուլիանոս զեա և զՔրիստոնեայս սպառնացեալ յետոյ քան զայլսն ուտել. վասն որոյ և ասէ, թէ վրէժխնդիր եղև մեզ հողն պարսից։

2) B. կատուցեալ ի նմա. 3) B. Իքսոնոս. 3) B. տափեցաւ. 3) B. Հերա. 3) B. արամազդա. 4) A. ի նմանէ յուցմամբ Հերայ. 5) B. Իքսիոնի. 5) A. լուս. «զայնս». 5) B. Հերա. 8) B. ասնելով. 9) B. (ասէ) չիք. 11) B. ԺԱ. 11) A. պաղմուեթեա. B. պաղմեութեա. 11) B. Պաղմեութեան. 12) A. լուս. «աս». 14) B. եա. 15) B. (ի) չիք. 16) B. մինչև եալ եկեալ. 16) A. Հերակլեա. B. Հերակլես. 16) B. նմանիւ խոցելոյ. 18) B. ԺԲ. 18) AB. Կիւկլոպսես. 18) B. Կիւկլոպսս. 18) B. (ասէ) չիք. 19) B. ի սիկիլիա. 20) B. ոդիսս. 20) B. ընկերաւք. 21) B. ի սիկիլեա. 21) B. Կիկլոպսեայ. 22) AB. ոդիսեա. 23) B. արբուցեալ. 23) B. զկիկլոպսս. 23—24) B. ընդ աչաց միոյ խոցոյ. 24) A. կանխեալ. 24) B. (Եւ) արդ. 25) B. Կիկլոպս. 25) A. զուդիսոս. 26) B. (և) յուլիանոս. 26) B. զքրիստոնեայս.

ԼԵ.

լե. Յաղագս Հերակլեան արձանացն: Հերակլէս ի կողմանս Գադիրոնի գնացեալ՝ ոչ եւս կարաց ի խորագոյնն երթալ. քանզի ոչ գտանէր անցանել ընդ ովկիանոս: Եւ Գադիրա է, որպէս ասէ Եւսեփղոս, յովկիանոսէ մինչեւ ցարեւմտեայ ծովն. ուր հասեալ Հերակլեայ՝ արձանս կանգնէ ի տեղւոջն, իբր թէ ցոյց մայր գնալի է երկիր եւ ծով, եւ ներքսագոյն՝ ոչ եւս. ուստի եւ անուանեցան տեղիքն արձանք Հերակլեայ:

ԼԶ. ԼԷ. ԼԸ.

լզ. լէ. լը. Յաղագս Ադոնեայ և Ափրոդիտեայ: Սմիւռնա Կիւնիւրոսի եղեալ դուստր, աս ննջեալ ընդ հայր իւրում մանկամբնցաւ ի նմանէ. եւ խորշելով եւ պատճառանս ոչ բերելով՝ գտեալ մանուկն ի լեառն արտաքսեալ. զոր առեալ անուանելոյն հարանց, զորս ասեն լեռնայինս կոչեն անուցին քարանք: Եւ էր քաջատեսիլ գեղեցկութեամբ, այլ եւ եղեւ որսորդ. յոր տարփացաւ Ափրոդիտէս, կին ամէ գեղի. ընդ որում նախանձեալ հակառակորդն իւր Արէս, յարձակեալ խոզի կերպարանաւ՝ սպան զնա. զոր ողբայր Ափրոդիտէս եւ անտանելի ըմբռնեալ լինէր տրտմութեամբ, եւ ոչ բերելով զատմումն էջ ի դժոխս խնդրել զառաքեալն, եւ աղաչէր զԳորկոնայ պատուաւորել ա նա հանդերձեալ. այլ արգելոյր գձգոյգութեան կին նորա Պերսեփոնէ, յայժ հակելով յԱդոնիս: Այլ իբրեւ հարկաւորեալ լինէր աղաչանաւքն Պղատոն թուէր նմա պատշաճ երկարաձգութեան բաժանել զզուգագրութիւն նորա, եւ միումն՝ ամիս ունել զնա ի վերերկրեայս, եւ միւսումն՝ տարեկան ի դժոխս: Արդ՝ զայսպիսիս ինչ վճարեալ Ափրոդիտեայ յայտնէ արբանեկաց իւրոց, թէ վերաբերն կենդանացաւ Ադոնիս, որպէս զի յոլով եւ յաշխարհանաց գտաբրեալք տաւնս կատարեցեն: Այլ ազգ ամէ է յեթեփոփոխացուց խորագոյնն յամախագէս

2) B. $\overline{լդ}$. 2) B. Հերակլեան. 2) B. Հերակլես. 2) B. գադիրոնի.
4) B. յանցանել. 4) B. գադիրա. 4) B. եսփղես. 5) B. յովկիանոսէ.
5) A. ցարեւմտեա. B. յարեւմտեայ. 5) A. Հերակլեա. B. Հերակլես. 5—6)
B. արձան կանգնե ի տեղւոջն. 7) A. Հերակլեա. B. Հերակլես. 9) B.
$\overline{լզ}$. $\overline{լէ}$. $\overline{լը}$. 9) A ափրոդիտեա. 9) A. լուս. «ուս» = միւսս կինիւրոսի.
11) B. պատճառանան. 12) A. լուս. «անկեալ». 12) B լեառնային.
13) B քարիք. 14) B (եղե)էիք. 14) B. տարփացա. 15) A. լուս. «ա-
«պղոտոնի». 19) B. պերսեփոնէ. 19—20) A. լուս. «մանկական լինէր
աղաչանաւքն ափրոդիտեա գնդաւորութիւ կամ գինանս». 20) A. պղատոն.
B. պղատոն. 21) B. միում. A. լուս. «զմին զնան». 22) A. միւսոյն.
B. միւսումն. 23) A. ափրոդիտեա. 23) A լուս. «եաց» = յայտնեաց.
24) A լուս. «յեղկութենէ». 25) A. լուս. «ինչ». 25) B. յեթապացուց.
25) B. յամախագոյն. A. լուս. «յայժ».

պաշտամանեայ պատկերի կնոջն այսորիկ Աֆրոդիտեայ։ Արդ սորա թուղթս գրեալ և ի նեղեղէնս արկեալ՝ ուխտիւք ընդ ումեմն ի ծով ընկեցին, որ ինքնին ի Բիբղոն պաղեստինացւոց գտեալ լինէր։ Այս զայն նեղեղէն ընդունելով Աֆրոդիտեայ խորհրդակցացն տան կատարէին թերեւս սիրանալով ընդ աստուածուհին վասն գիւտի տարփաւորին։ Այս այս է, զոր ասէ Եսայիաս մարգարէ. որ առաքէ թուղթս կճեղէնս ի ծովս առհաւատչեայ, այսինքն գրաւական սիրելութեան նոցա. քանզի ողբացելոցն ի ձեռն թղթոյն զԱդոնին զեկուցանէին վերստին կենդանութիւն։ Ընկալեալք զնոսա Բիբղացիք և որք յեղէն ծնեալք էին լային զԹամուզ. քանզի այսպէս առ ի նոցանէ անուանի Ադոնիս։

Խթ.

լթ. Հայրն Պանոփէ։ Պանոփոն եղև թագաւոր աթենացւոց. և մարտ ունելով ընդ լակեդեմոնացիս՝ նախատանէր ի մարտակցութիւն զՏիւռեա, որ էր բանաւոր թրակացւոց։ Այլ նա ոչ յառաջագոյն ասէր նմա մարտակցել, եթէ ոչ զերկրագոյն դուստրն իւր նմա յամուսնութիւն խոստասցի. քանզի ունէր դստերս երկուս Պանոփոն զՊրոկնէ և զՓիղոմելա, որք այնչափ ի միմեանս գորովայինն, մինչ զի յերկուանչիւրոցն կամս ենթադրել, զի զոր ինչ մին կրեսցէ ի պատահմանէ զայն և միւսն յանձին իւրում գործեսցէ։ Արդ խոստացաւ հայրն Տիւռեայ զՊրոկնէ, զոր առեալ տարաւ ի տուն իւր, և մանկունս ծնաւ ի նմանէ։ Այլ անցեալ ժամանակ ոչ սակաւ՝ կարաւտացաւ տեսանել զքոյր իւր, և աղաչէր զայր իւր գնալ յԱթէնս և ածել զքոյրն առ նա։ Արդ՝ գնացեալ և աղաչեալ զՊանոփոն առ զՓիղոմելա, այլ բառ ճանապարհին, որպէս որ բարբարոս արքեալ գինւով՝ զկոյսն արամբի արար, և շատագունեալ յերէն լեզուահատ զՓիղոմելա, զի զայնպիսի զանաւրէն գործ մի

1) A. պաշտամանեա. 1) A. ափրոդիտեա. 2) A. լուս. «առ ումեմ». 3) B. պաղեստինացող. 3) B. գտեալ եղև. 3) B նեղեղէնն. 4) A. ափրոդիտեա. B. ափրոդիտեա. 5) A. լուս. «տարփելեայն». 6) B. եաւ- սիրա. 6) A. լուս. «մարդատեղթեայս». 7) A. լուս. «ողբացողացն». 8) B թղթոյն. 8) A. լուս. «ադոնիսին». 8) B. զեկուցանեն. A. լուս. «զգլէին». 9) B. յեղէ ծնեալքն էին. 9) B. լային. 12) B. յէ. 12) B. պանոփոն. 12) B. պանոփոն. 12) B աթենացւոցն. 13) B. ընդ լակեդեմոնացիսն.* 14) B. թրակացւոցն. 16) B. խոստացի. 17) B. զփիղոմելա. 17) B գորովայինն. 17 18) B. երկուքանչիւրոցն. 18) A. լուս. «սակեդուլ». 19) A* լուս. «յանձն իւր». 19) A. հայր նորա. 19) AB տիւանս. A. լուս. «տիւանսի». 20) A. լուս. «մանկանցն». 21) B. ժամանակս ոչ սակաւս. 22) B. գնացեալ յաթէնս. 23) B. զպանոփոն. 23) B. զփիղոմելա. 24) B. (որ)չէր. 24) A. գինով. B. գինւով. 25) B. զփիղոմելա. 25) B. անաւրէն.

պատմեսցէ։ Իսկ նա որպէս աշխին եղեռնացի զաստուածնկալութիւն քաջապէս կրթեալ՝ պատմութեան ինչ գործեաց, և ի նմա գիրագործութիւնն նկարեալ ի քարին արձանէ։ Եւ նորա խնդրեալ, զոր ինչ եղեւ գքարն առ ինքն բերէ, և առեալ զորդին, զոր ծնեալն էր ի Տիւսեայ խաւհագործեաց, և եփեալ եդ առաջի առնն, եկեալ յորոյ։ Եւ խնդրեալ գերան մոլեգնեալ հալածէր զնա հանդերձ քերբն։ Որոց գթացեալ ի նոսա Օ՛նեա փոխարկեաց զմին ի ծիծառն, և զմիւսն ի հաւ հեշտախօսս. և այսպէս դադարեաց ի յարձակմանէն։

Խ.

Խ. Հնացեալ Պրիապոսն։ Այս պատկեր է, փոքու մանկան նմանեալ, պատկառանս տարածեալս ունելով, մեծագունի քան զարժան հասակին։ Օւսա առասպելաբանեն Կեփաղինեայ և Ափրոդիտեայ գոլ որդի։ Այլ գիտունք այսպիսի խորհրդոց ասեն յարբեցութենէ և ի հեշտութենէ բնաւորիլ նմա։ Եւ Պրիապոս վասն այսորիկ անուանիլ, զի հեշտութեամբ և արբեցութեամբ լինելնեալ ոք ուղղատարած ունիցի զանդամսն։

V.

ՑԱՂԱԳՍ ՈՐՈՑ Ի ՍՐԲՈՅՆ ԿԻՊՐԻԱՆՈՍԻ ՃԱՌԻՆ ԳՐԵՑԱՆ ՀԵԹԱՆՈՍԱԿԱՆ ԻՐԱՑ ԲԱՆՔ։

Ա.

ա. Ու ոչ Աթենայ ողորմելեան։ Աթենաս ասեն Աթենայ անուանի, որ և առի վերաբերութ խոհականութեան և արութեան. վասն որոյ և արհեստից յառաջաբերս և հանճարեղարարնիցն յաւելեալ առ Աթենայ տալին. իբր նշան յաղթութեան և որպէս յԱթենայ պատուեցելոյ։

---

1) B. եղլնացի. 1) B. զաստուածնկալութիւն. 3) A. արձակ. 4) B. ծնեալ. 4) AB. ի տիւսեա. 5) B. առաջի առն. 7) B. զմինն. 8) B. յարձակմանէ. 10) B. ԻԲ. 10) B. պրիապոսի. 10) B. փոքր. 11) B. տարածեալ. 11) B. (մեծագունի) քան զարժան քան զարժան հասակին մեծագոյն. A. լուս. "քան թէ պհասակն իւր." 12) A. Կեփաղինեա. B. Կեփաղինեայ. 12) A. Ափրոդիտեա. B. Ափրոդիտեա. 13) B. գիտունքն. 17) B. հեթանոսականաց. 20) B. ուղղամիտական. 20) B. աթենա. 21) B. (որ և առի)շիք. 21) B. արիութե. 22) B. յառաջաբեա. 22) B. հանճարարանիցն. 23) B. տաին. 23) AB. յաթենա.

Բ.

բ. Ով Իսթմեական շոճէ… Շոճի ծառ զանթառամութեան ունի նշանակ և զխոստովանութեան. վասն զի յամառան և ի ձմերան միշտ սաղարթացեալ գոյ, որպէս և խոստովանական համբերութիւնն զզարդարեալսն նովաւ ոչ և ի միում ժամու թողացուցանէ թշուառանալ. վասն որոյ և զժուժկալսն ի մրցմունս սպարիսացն շոճի տատաք պսակէին, իբր թէ և նորա ժուժկալութեամբն և սեպհականութեամբ սաղարթացեալք լինէին: Սոյն Իսթմեան տեղոյ անուն է, ուստի զշոճին առնուին:

Գ.

գ. Ով խնձորք փիւթիական խաղալիկ… Դեղփիք քաղաք է ի գաւառին բեովտացւոց, յորում գեղեցկութեան էր մեծ առ կողմնն, ուր գնացեալքն ի խնդիր գիտութեան առնուին ի քաջանայութեանն խնձորս ի պտղոյ տեղեացն առ ի պատուասիրութեան իւրեանց, զոր փարգաւեան խաղալիքս անուանեաց:

Դ.

դ. Ով Նեմեական նեխուր… Նեխուրն խոտ է պարտիզական անուշահոտ և անուշահամ, որ յունարէն սեղինոն անուանի: Սովաւ պսակէին փառաշուքն զգեղեցիկ մանկունսն, զորս թշուառականս անուանեաց:

Երգ առ մեծն Գրիգորիոս ցուցքն Կիպրիանոս. Ամ տառամայրին և քաջանայական գրոց, ոչ ինչ յայտաբեր մնաց պարգեւաց մատուցանեմք քեզ. այլ բանն որ բան յաւէնայն ընտանեգոյն է բանին սպասաւորաց:

---

2) B. խոթխոխական. 4) A. զո. A յուս. «լինի». 4) B. զարդարեալսն. 5) A. թուղացուցանէ. 5) B. թշուառնալ. 6) A. յուս. «առ սպարիսաւքն». 7) B. լինին. 8) B. տեղո. 8) A. յուս. «անուն է խոթի միայն խաղու անուն է». 10) B. Ով խնձոր դելփիական խաղալիկ. 10) B. Դեղփի. 11) B. բեովտացւոց. 11) B. գնացեալք. 12) B. ի քաջանաւեացն. 12) B. ի պտղո. 13) B. առ ի պատուասիրութի. 13) B. խաղալիկ. 15) B. անուշախոտ. 16) B. յունարէնն. 16) B. սիլինոս թարգմանի. 16) B. պսակին. 17) A. փաշաղյաքն. B. փառաշուքն. 17) B. զոր. 18) B. անւանեն. 19) B. քաջանական. 19) B. մատուցանեմ. 20) B. ընդեգոյն (է). 20) A. սպասաւորաց.

Etschmiadsin.

Jakob Amazaspovic Manandyan (1873 - 1952)
Historiker und Philologe

Allmende

This edition is given into public domain

Liknon vom Stau Verlag

ISBN 978-3-98 13693-6-6